

T.C.
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK VE SAHNE SANATLARI ANABİLİM DALI
MÜZİK BİLİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TÜRKİYE’DE 1934 – 1936 YILLARI ARASINDA, ANKARA VE İSTANBUL
RADYOLARI’NDAN GELENEKSEL TÜRK (ALATURKA) MUSİKİSİ’NİN
YAYINLARININ YASAKLANMASI VE TÜRK TOPLUMU ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
CEVDET MİTHAT CANVER

TEZ DANIŞMANI
PROF. ERTUŐRUL BAYRAKTARKATAL

ANKARA 2019

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS / DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 10... / ...06 / 2019...

Öğrencinin Adı, Soyadı :Cevdet Mithat Canver

Öğrencinin Numarası : 21710389

Anabilim Dalı : Müzik ve Sahne Sanatları

Programı : Müzik Bilimi Tezli Yüksek Lisans

Danışmanın Unvanı/Adı, Soyadı : Prof. Ertuğrul Bayraktarkatal

Tez Başlığı : Türkiye'de 1934-1936 yılları arasında, Ankara ve İstanbul

Radyoları'ndan Geleneksel Türk (Alaturka) Musikisi'nin Yayınlarının

Yasaklanması ve Türk Toplumuna Üzerindeki Etkileri

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans/Doktora tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam170..... sayfalık kısmına ilişkin, ...10.. / ..06... / 2019... tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından ...turnitin..... adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % ...9.....'dur.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

“Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını” inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası:.....

Onay

10/ 06 / 2019

Öğrenci Danışmanı Unvan, Ad, Soyad,
Prof. M. Ertuğrul Bayraktarkatal

KABUL VE ONAY SAYFASI

Cevdet Mithat Canver tarafından hazırlanan "Türkiye'de 1934 – 1936 Yılları Arasında, Ankara ve İstanbul Radyoları'ndan Geleneksel Türk (Alaturka) Musikisi'nin Yayınlarının Yasaklanması ve Türk Toplumu Üzerindeki Etkileri" adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Kabul (sınav) Tarihi: 11/06/2019

(Jüri Üyesinin Unvanı, Adı-Soyadı ve Kurumu):

İmzası Jüri Üyesi: Prof. Ertuğrul Bayraktarkatal (Tez Danışmanı) Başkent Üniversitesi

Jüri Üyesi: Prof. Ali Sevgi Başkent Üniversitesi

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Cenk Güray (Hacettepe Ü-ADK) C.88

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.././....

Prof. Dr. İpek KALEMCİ TÜZÜN

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Tezimin her aşamasında, engin bilgi birikimiyle bana destek olan, yoğun programına rağmen tez danışmanım olmayı kabul edip, ülkemiz için çok önem arz eden bu konula ilgili bana yol gösteren ve deneyimlerini esirgemeyen, desteğini her zaman hissettiren değerli öğretmenim Prof.Ertuğrul BAYRAKTARKATAL'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Bu çalışma, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzik ve Sahne Sanatları Anabilim Dalı, Tezli Yüksek Lisans programı olarak hazırlanmıştır. Çalışmanın amacı, Türkiye’de, 1934 – 1936 yılları arasında, Ankara ve İstanbul Radyoları’ndan, Geleneksel Türk Musikisi’nin(Alaturka) yasaklanmasını incelemek ve halka olan etkilerini açıklamaktır. Çalışmada ele alınacak olan konulara, Osmanlı’nın eski dönemlerinde oluşturduğu müzik eğitim kurumlarından başlanmıştır. Ayrıca, bahsedilmiş olan eğitim kurumlarının, hem Geleneksel Türk Musikisi’ne olan katkılarına kısaca değinilmiş, hem de Osmanlı İmparatorluğu’nun gerileme dönemine kadar olan süreçteki, modernleşme çabaları ve Batı müziği ile olan ilişkileri ele alınarak, modernleşme bağlamında oluşturulmuş kurumlar da incelenmiştir. Çalışma, Radyoların dünyadaki gelişimi hakkında bilgi vermiş, Türkiye’deki radyo gelişimine de değinerek, 1934-1936 yılında, Geleneksel Türk Musikisi’nin (Alaturka), Ankara ve İstanbul Radyoları’ndan yasaklanmasının nedenleri ve yarattığı sonuçları üzerinde detaylı bir incelemede bulunmuştur. Son olarak, Türkiye’de radyoların, o tarihlerdeki radyo kapasiteleri – yayın güçleri – Türkiye genelinde bulunan bölgelerdeki radyo aboneleri, radyoların müzik yayınları ve saatleri, Geleneksel Türk Müziği’nin (Alaturka) bu yayınlara göre oranı hakkında inceleme yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Türk Musikisi (Alaturka), Türk Halk Müziği, Garp Müziği.

ABSTRACT

This study has prepared for Başkent University, Institute of Social Sciences, Department of Music and Stage, Master Thesis. The purpose of this study is, to investigate the prohibition of Traditional Turkish Music from Istanbul and Ankara radio stations between the year of 1934-1936 in Turkey and to explain and explore the impact to the community of this country. The beginning of this study has been covered the Ottoman's education of music institutions. Also, the institutions -that has mentioned- has been researched by their contribution of Turkish Music and the study has mentioned the connection of Ottomans efforts for modernization, institutions – Ottoman Education of Music – until the era of declining the Ottoman Empire. This study has the information for the radios improvement all over the world and in our country and explored the prohibition of Traditional Turkish Music from Istanbul and Ankara radio stations between the year of 1934-1936 in detail. In conclusion, the study examined the radio's (Istanbul and Ankara) - broadcasting capacity, radio subscribers in Turkey, radio's broadcasting of music schedules and the proportion of Traditional Turkish Music over programs in those radios.

Key Words: Traditional Turkish Music, Turkish Folk Music, Western Music.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER.....	vi
GİRİŞ.....	1

Araştırma Problemi.....	1
Araştırmanın Alt Problemi.....	1
Araştırmanın Amacı.....	1
Araştırmanın Önemi.....	2
Varsayımlar.....	2
Araştırmanın Evreni.....	2
Araştırmanın Örneklemi.....	2
Sınırlılıklar.....	2
Araştırmanın Yöntemi.....	3
Verilerin Toplanması.....	3
Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	3

BÖLÜM 1

1.1826'DAN ÖNCE VE 1826'DAN İTİBAREN OSMANLI'DAN ÖNCE VE OSMANLI'DAN GÜNÜMÜZE KADAR OLAN MÜZİK KURUMLARI VE MODERNLEŞME.....	4
1.1 Selçuklular Dönemi'nde Nevbet Geleneği.....	4
1.2 Nevbet ve Nevbethane.....	5
1.3 Mehterhane.....	5
1.4 Mevlevihane.....	7
1.5 Enderün-i Hümayün.....	8

1.6 Osmanlı Sarayı, Batı Sanatı Etkileşimi	9
1.7Askeri Bando, Giuseppe Donizetti, İlk Türk Sahne Sanatları ve Müzika'yi Hümayun.....	12
1.8 Tanzimat Hareketlerinin Sebepleri ve Getirdikleri.....	13
1.9 Tanzimat'ın Neden ve Sonuçları.....	14
2. Faslı Atik ve Faslı Cedid.....	14
2.4 Dârü'l Elhan'da Eğitim ve Öğretim.....	19
2.5 1923 Sonrası Dârü'l Elhan'da Devam Eden Eğitim ve Öğretim.....	20
2.6 Dârü'l han'da Türk Müziği Eğitimi Kaldırılıyor.....	20
2.7 Dârü'l Elhan'da Türk Müziği Eğitiminin Yeniden Başlaması.....	21
3. Musiki Muallim Mektebi.....	21
3.1 Ankara Devlet Konservatuvarı.....	22

BÖLÜM 2

1. TÜRKİYE RADYOCULUĞUNUN İLK ON YILINA GENEL BİR BAKIŞ.....	23 1.1
Dünyada Radyonun Ortaya Çıkışı.....	23
1.2 Türkiye'de Radyo Yayınının İlk Deneyleri.....	26
1.3 Telsiz Telefon Türk Anonim Şirketi'nin Kuruluşu.....	28

1.4 İstanbul ve Ankara'da Düzenli Radyo Yayınlarının Başlaması.....	29
1.4.1 İstanbul Yayınları Hakkında.....	29
1.4.2 Ankara'daki Yayınlar Hakkında.....	29
2. MÜZİK YAYINLARI.....	31 2.1
Tüm Yayınlar İçinde Müzik Programlarının Yeri.....	31
2.2 Radyolarda Müzik Yayınları Üretimi.....	33
2.3 İstanbul Radyosu'nda Müzik Yayınları.....	33
2.4 Ankara Radyosu'nda Müzik Yayınları.....	34
2.5 Radyolardaki Teknik Yetersizlik.....	34
2.6 Müzik İnkılâbı ve Radyolar.....	35
2.7 Radyonun Millileştirilmesi.....	36
2.8 Radyo Alıcıları Hakkında Bilgiler.....	37

BÖLÜM 3

1934 YILINDA RADYOLARA GETİRİLEN 20 AYLIK YASAKLAMA SÜRECİ VE YASAĞIN KALDIRILMASI.....	38
3. Yasaklanma Nedeni ve Süreçleri.....	38
3.1 Yasağın Kalkması.....	49

BÖLÜM 4

ATATÜRK'ÜN MÜZİKLE OLAN İLGİSİ VE MÜZİK SORUNLARI KARŞISINDAKİ TUTUMLARI HAKKINDA BİLGİ VE BELGELER

1. Türkçülük.....	53
1.1 Ziya Gökalp ve "Türkçü Kültür Teorisi".....	53
1.2 Ziya Gökalp'in Müzik Hakkındaki Görüşleri.....	54
1.3 Ziya Gökalp'in Milli Müzik Tanımı.....	56
1.4 Türk Halk Müziği ve Çokseslilik.....	57
1.5 Atatürk'ün Sarayburnu Parkı'nda Yaptığı Konuşmanın Daha Detaylı Hali.....	58
1.6 Atatürk'ün 1 Kasım 1934 Yılında Müzik İle ilgili Yaptığı Konuşma.....	59
1.7 Türk Beşleri.....	60

BÖLÜM 5

CUMHURİYET DÖNEMİNDE YAYINLANMIŞ DERGİLERİN YAYIN BİLGİLERİ.....

1. Dönemin Radyo Dergileri Yayın Bilgileri.....	61
1.1 Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası Dergi No:1.....	62
1.1.1 Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası Dergi No:2.....	64
1.1.2 Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası Dergi No:4.....	71
1.1.3 Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası Dergi No:5.....	77
1.1.4 Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası Dergi No:7.....	86
1.1.5 Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası Dergi No:8.....	94

1.2 Radyo Âlemi Dergisi 1934 No:1 İstanbul Radyosu.....	102
1.2.1 Radyo Âlemi Dergisi 1934 No:2 İstanbul Radyosu.....	108
1.2.2 Radyo Âlemi Dergisi 1934 No:3.....	110
1.2.3 Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:4.....	111
1.2.4 Radyo Âlemi Dergisi 1934 No:5.....	112
1.2.5 Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:6.....	113
1.2.6 Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:7.....	113
1.2.7 Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:8.....	115
1.2.8 Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:9.....	116
1.2.9 Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:10.....	117
1.2.10 Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:11.....	119
1.2.11 Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:12.....	120
1.2.12 Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:13.....	121
1.2.13 Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:14.....	123
1.2.14 Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:15.....	124
1.2.15 Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:16.....	125
1.2.16 Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:17.....	126
1.3 Radyo Programı Dergisi 1936 No:1.....	128
1.3.1 Radyo Programı Dergisi 1936 No:2.....	130

1.3.2 Radyo Programı Dergisi 1936 No:3.....	132
1.3.3 Radyo Programı Dergisi 1936 No:4.....	135
1.3.4 Radyo Programı Dergisi 1936 No:5.....	137
1.3.5 Radyo Programı Dergisi 1936 No:6.....	139
1.3.6 Radyo Programı Dergisi 1936 No:7.....	141
1.3.7 Radyo Programı Dergisi 1936 No:8.....	144
1.3.8 Radyo Programı Dergisi 1936 No:9.....	147
1.3.9 Radyo Programı Dergisi 1936 No:10.....	151
1.3.10 Radyo Programı Dergisi 1936 No:11.....	155
1.4 Radyo Amatör Dergisi 1938 No:3.....	158
1.5 Radyo Dergisi (1941 – 1945).....	163
2. Radyo Abonelerinin Sayısı (1943-1944).....	163
3. Sonuç.....	173
4. Öneriler.....	175
5. Kaynakça.....	175

GİRİŞ

Araştırma Problemi:

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda çeşitli alanlarda birçok devrim yapılmıştır. Bunlardan bir tanesinde müzik devrimidir. Halk Müziği ile Batı çok sesli müziğinin birleştirilme hedefi, yeni bir milli müzik yaratmaktır. Bu devrimin gerçekleştiği dönemlerde, 1932-1934 yılları arasında, İstanbul ve Ankara radyolarında Geleneksel Türk Müziği (Alaturka) ve Batı Müziği yaklaşık olarak günlük yayınlardayarı yarıya bir sürede yayınlanmıştır. 1934 – 1936 yılları arasında Geleneksel Türk Musikisi'nin (Alaturka), İstanbul ve Ankara radyolarında yayınlanması yasaklanmıştır. Bu yasaklanma, 20 ay boyunca, 2 Kasım 1934'ten 6 Eylül 1936'ya kadar sürmüştür. Bu tarihlerden sonra söz konusu yasak kaldırılmış ve Geleneksel Türk Musikisi (Alaturka), Ankara ve İstanbul radyolarındaki yayın hayatına geri dönmüştür. Bu 20 aylık dönemdeki yayın yasağının toplum üzerindeki etkisi nedir?

Araştırmanın Alt Problemleri:

1. Bölgelere göre radyo abonelikleri ne kadardı?
2. Ankara ve İstanbul radyolarının yayın kapasiteleri ne kadardı?
3. Yayın günleri ve saatleri ne kadardı?
4. Radyolardaki yayın programları nasıldı?

Araştırmanın Amacı:

Radyonun Türkiye'ye gelmesiyle, İstanbul ve Ankara radyoları, yayın programlarına başlamıştır. Bu süreç içerisinde, özellikle 1932 yılındaki radyo programlarından itibaren, 1934 ve 1936 yıllarını da kapsayan araştırmalarda görüldüğü üzere, İstanbul ve Ankara radyolarının yayın kapasitelerinin yeterli olmadığı, radyo abonelerinin ülkedeki bölgeler göz önüne alındığında sayı olarak yetersiz olduğu, radyo programların da sürelerinin az olması gibi bilgilere ulaşılmaktadır. Bu bilgiler sonucunda radyo yayınlarının toplum yeterince ulaşamadığı

gözlenmiş olmakta, Geleneksel Türk Musikisi'nin (Alaturka) radyolardan, 20 ay boyunca, 2 Kasım 1934'ten 6 Eylül 1936'ya kadar yasaklandığında, toplum üzerinde olumlu ya da olumsuz biretiksi olup olmadığı araştırılmaya çalışılmaktadır. Bu araştırmanın amacı, 1934 ve 1936 yılları arasında, İstanbul ve Ankara Radyoları'nda, Geleneksel Türk Müziği'nin (Alaturka) yasaklanmasının toplum üzerindeki etkisinin olup olmadığını incelemektir.

Araştırmanın Önemi:

Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde başlayarak, özellikle Cumhuriyet döneminde başlayan Alaturka ve Alafranga müzik tartışmaları, yaygınlığını halen korumakta ve bu konu günümüzde dahi bir tartışma konusu olmaya devam etmektedir. 1934-1936 yılları arasında 20 aylık yasağın nedenlerinin, ölçülebilir veriler ışığında yapılan araştırmalarla sorgulanmadığı görülmektedir.

Varsayımlar

Bu araştırma kapsamında, 1934-1936 yılları arasında, Geleneksel Türk Musikisi'nin (Alaturka) radyolardan 20 ay boyunca yasak edilmesi konusu ile ilgili yapılan araştırmalarda, radyoların o dönemde yayınlanmış yayın programları, radyo yayın kapasiteleri, yayın saatleri ve radyo abone sayılarının oldukça düşük olduğu varsayılmaktadır. Bu nedenle ölçülebilir tüm kaynaklar ile yasaklamanın topluma etkisi arasında kuvvetli bir bağ olduğu düşünülmektedir. Sonuç olarak, yukarıda belirtilmiş tüm ölçülebilir veriler, bu araştırma kapsamında, bu kaynakların güvenilir ve geçerli olduğu varsayılmıştır.

Araştırmanın Evreni:

Bu araştırmanın evreni; 1934 -1936 yılları arasındaki (20 ay boyunca, 2 Kasım 1934'ten 6 Eylül 1936'ya kadar)Ankara ve İstanbul radyoları yayınlarıdır.

Sınırlılıklar

Araştırma, 1934 ve 1936 yılları arasında, Ankara ve İstanbul radyoları yayınları ile sınırlandırılmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada nicel betimlemeli araştırma yöntemi kullanılmıştır.Öncelikle, araştırma için gerekli olan literatür taraması yapılmıştır. Söz konusu taramada, Geleneksel Türk Musikisi'nin (Alaturka) yasaklanma dönemi konusuyla ilgili görüşler için makalelerden ve konu hakkında yazılan tezlerden yararlanılmıştır. Nicel veriler için, dönemin radyo dergileri taranmış, bu dergilerden yayın saatleri, yayınlanan müzikler, abone sayıları gibi veriler elde edilmiştir. Son olarak, dergilerden alınan bu veriler grafiklerle analiz edilmiş, araştırılan veriler, 1934-1936 yılları arasında Geleneksel Türk Musikisi'nin (Alaturka) yasaklanma döneminde, radyoların topluma ulaşma kapasitesi hakkında ölçülebilir bilgiler edinilmiş ve bu verilerin Türk toplumuna olan etkisinin ne kadar olabildiği saptanmaya çalışılmıştır.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmada, konu hakkında yazılmış kitaplar, yayınlanmış makaleler ve ilgilitezlerden yararlanılmış aynı zamanda dönemin detayları hakkında bilgi veren kaynaklardan veriler toplanmıştır.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırmanın ilk kısmında, 1826 tarihinden itibaren Osmanlı İmparatorluğu'nun müzik modernleşmesi üzerinde durulmuş, daha sonra Cumhuriyet Dönemi ve Osmanlı'nın müzik modernleşmesi hakkında benzerlikler ve ayrımlar üzerinde analizler yapılmıştır. Araştırmanın ikinci kısmında, radyo tarihi ve radyonun Türkiye'deki tarihine kısaca değinilmiş, Ankara ve İstanbul radyosu ve yayınları incelenmiştir. Bu bilgiler ışığında, 1934 yılında, Ankara ve İstanbul Radyolarından, Geleneksel Türk Musikisi'nin (Alaturka) yasaklanması hadisesi anlatılmış ve yasağın sona erişti hakkında bilgiler verilmiştir. Bu hadisenin ideolojik yansıması üzerine bir araştırma yapılmıştır. Araştırmanın son kısmında, yukarıda bahsedilen yasaklanma hadisesinin topluma olan etkileri üzerinde durulmuştur. Bu nedenle, araştırma odakları o tarihler arasında -1934 ve 1936 arası- ve ayrıca o tarihler öncesi ve sonrasında -1932,1934, 1941 ve 1945 arası- dönemlerin radyolarının yayın saatleri, radyolarda hangi müziklerin yayınlandığı, Geleneksel Türk Musikisi (Alaturka) müziğinin hangi tarihlerde yayınlanıp

yayınlanmadığını, Geleneksel Türk Musikisi (Alaturka) müziğinin diğer yayınlanan müzik türlerine olan oranları, yayın saatleri, radyo aboneleri, radyo sayıları ve dönemin Türkiye nüfusuna olan oranları gibi konular üzerinde durulmuştur. Bu konularla ilgili dönemin radyo dergilerinden yararlanılmış ve ekte belirtilmiştir.

BÖLÜM 1

1. 1826'DAN ÖNCE VE 1826'DAN İTİBAREN OSMANLI'DAN ÖNCE VE OSMANLI'DAN GÜNÜMÜZE KADAR OLAN MÜZİK KURUMLARI VE MODERNLEŞME

1.1 Selçuklular Dönemi'nde Nevbet Geleneği

Askeri müzik geleneği, Türklerde Hun'lardan gelmekte ve Asya Hunlarına dayanmaktadır. Bu dönemden itibaren bütün Türk devletlerinde askeri müzik ve askeri müzik takımları çok büyük öneme sahiptir. İslamiyet'ten sonraki Türk devletlerinde ise, yukarıda sözü edilen askeri müzik ve müzik takımları farklı isimlerle devam etmiştir.¹

"İslamiyet'i kabul etmiş olan Selçuklulara gelindiğinde ise, hükümdarın hâkimiyet sembolü olan unsurlar ise *taht, taç, sikke, nevbet* (Nöbet), *çetr, tıraz, bayrak, tuğ, kemer, çadır ve yüzüktür*.²Türklerin İslamiyet'i kabulüyle, Gök Tanrı anlayışı içinde oluşturulan tuğ (Nevbet) vurma töresi İslamlaşarak, Türk-İslam devletlerinin töresi haline gelmiştir."³

Türklerin İslamiyet'i kabul etmesiyle birlikte, Gök ve Tanrı anlayışı içinde oluşturulmuş olan tuğ (Nevbet) vurma töresi İslamlaştırılmış ve Türk İslam devletlerinde töre olarak kabul

¹ Vural Timur, 2013, Türk Askeri Müzik Geleneği, Tuğ, Nevbet Mehter, Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları, sf.51.

² Aydın Taneri (1963), "Müsameretü'l – Ahbar'ın Türkiye Selçukluları Devlet Teşkilatı Bakımından Değeri", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, C.4, S.6, Ankara, s.138, Akt. Vural Timur, 2013, Türk Askeri Müzik Geleneği, Tuğ, Nevbet Mehter, Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları, sf.51.

³ Sait Başer (1995), *Kutadgu Bilig'de Kut ve Töre'den Sevgi Toplumuna*, Seyran Yayınları, İstanbul, s.197. Akt. Vural Timur, 2013, Türk Askeri Müzik Geleneği, Tuğ, Nevbet Mehter, Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları, sf.51.

edilmiştir. ⁴ “Bunun en güzel delili bu müziğe ‘Nevbet’ adını veren Selçukluların ‘Nevbet’i Pencane’ (beş nöbet) adıyla, beş namaz vakti öncesinde nevbet vurdurmalarıdır.”⁵ “Tuğ takımı ise Büyük Selçuklulardan itibaren ‘*Tablhane*’ ve/veya ‘*Nevbethane*’ ⁶ ye Osmanlılarda ise ‘*Merherhane*’ ye dönüşerek, bu kurumsallaşmış gelenek sürdürülmüştür.

1.2 Nevbet ve Nebethane

“Nevbet (Nöbet, Navba, Naubat) kelimesi sözlükte ‘*devir, fırsat topluluk ve felaket*’ ve ‘*askerimüzik topluluğunun sarayı veya otağı önünde davul vurarak icra ettiği müzik*’ anlamında kullanılmaktadır.”⁷ Eski Türk devletlerinde büyük kutlamalardan ve savaşlardan önce hanlık ocağı kurulur, tuğ dikilir ve davul vurulmaya başlanırdı. Zaman içinde davul çalgısını tamamlamış diğer aletlerle “*Nevbet Takımı*” oluşturulmuştur. Nevbet Musikisi Takımı’na saraylarda “*Nevbet-hane*”, çalışan kişilere ise “*Nevbetiyan*” denilmiştir.⁸

1.3 Mehterhane

Mehterhane, Hun’lar zamanında adı “*Tuğ*” olan, vurmali çalgılar ve nefeslilerden oluşmuş bir askeri mızık okuludur. Okul, mehterhane adını, Osmanlı padişahı Fatih Sultan Mehmet’le almıştır. Mehter kelimesi Farsça kökenlidir. “*Mihter*” kelimesinden türetilmiş, en ulu, en büyük anlamlarına gelmiştir.”Hunlardan beri Türklerin, Mehter takımının kahramanlığı ve cesareti çağrıştıran ezgileri, düşmana korku salmak ve onları demoralize etmek amacı ile yüksek sesle

⁴ Aydın Taneri (1963), “Müsameretü’l – Ahbar’ın Türkiye Selçukluları Devlet Teşkilatı Bakımından Değeri”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, C.4, S.6, Ankara, s.138, Akt. Vural Timur, 2013, Türk Askeri Müzik Geleneği, Tuğ, Nevbet Mehter, Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları, sf.51.

⁵ Osman Turan (1980), *Selçuklular Tarihi ve Türk İslam Medeniyeti*, Dergah yayınları, İstanbul., s.197. Akt. Vural Timur, 2013, Türk Askeri Müzik Geleneği, Tuğ, Nevbet Mehter, Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları, sf.51.

⁶ Anadol, 2007, s.395. Akt. Vural Timur, 2013, Türk Askeri Müzik Geleneği, Tuğ, Nevbet Mehter, Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları, sf.51.

⁷ Abdülkerim Özyayın (2007), “Nevbet” mad., DİA., C.33, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları., İstanbul, s.39, Akt. Vural Timur, 2013, Türk Askeri Müzik Geleneği, Tuğ, Nevbet Mehter, Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları, sf.51.

⁸ Vural Timur, 2013, Türk Askeri Müzik Geleneği, Tuğ, Nevbet Mehter, Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları, sf.52.

icra ettikleri bilinmektedir".⁹ "tuğ kavramı **Kaşgarlı Mahmut'un Divan ü Lügati't- Türk** adlı eserinde "Hakan önünde çalınan davul" anlamına gelmektedir."¹⁰

"Mehterin, Osmanlılara Selçuklulardan geçtiği bilinmektedir. Osmanlı Devleti, 'Nevbethane' olarak adlandırılan bu kurumu alıp, adını 'Mehterhane' olarak değiştirmiştir. Osmanlıların beylik döneminde Osman Gazi'nin babası olan Ertuğrul Bey döneminde küçük bir mehter görmektediriz. Ertuğrul Bey kardeşi Gündüz Alp ile beylik mücadelesinde davul çaldırmıştı."¹¹

"İslamiyet'i kabul etmiş olan Selçuklulara gelindiğinde ise, hükümdarın hâkimiyet sembolü olan unsurlar ise *taht, taç, sikke, nevbet* (Nöbet), *çetr, tıraz, bayrak, tuğ, kemer, çadır ve yüzüktür*.¹² Türklerin İslamiyet'i kabulüyle, Gök Tanrı anlayışı içinde oluşturulan tuğ (Nevbet) vurma töresi İslamleşerek, Türk-İslam devletlerinin töresi haline gelmiştir."¹³

16. 17. Ve 18. Yüzyılda yaşamış olan besteciler ve icracılar, Mehter müziğini en üst seviyeye ulaştırmışlardır. Bu süreçte, Avrupa orduları, mehter müziğinden etkilenmişler ve Gluck, Mozart, Beethoven, Haydn, Weber ve Rossini gibi müzisyenler, Mehter müziğini anımsatacak müzikler yapmıştır. Osmanlı Sarayı'nda, Batı müziğinin kabul görmesi, 18. Yüzyıldabaşlamıştır. Bu süreç içinde, Osmanlı'nın yaşadığı yenilgiler sonucu, iktisadi anlamda yıpranması ve bunun yarattığı psikolojik etkenler de, Batı müziğine olan merakı arttırmıştır. Osmanlı'nın Batılılaşma sürecinde attığı ilk önemli adım, II. Mahmut'un 19. Yüzyılın yarısında, 1826 yılında Yeniçeri Ocağı'nı kaldırıp, Mehterhane'yi kapatmasıyla başlamıştır. Bu süreçten sonra, "*Müzika-i Hümayun*" kurulmuştur. Türk müziğine sağladığı katkılarla bilinen Mehterhane'nin kapatılmasıyla, Batı müziği ve Türk müziği arasındaki ilk ayrım ortaya t.

⁹ Kolukırık K, 2015, Türk Müzik Tarihinde Dârü'lelhân ve Dârü'lElhân mecmuası. Kırşehir: Barış Kitabevi, sf 2.

¹⁰ Kolukırık K, 2015, Türk Müzik Tarihinde Dârü'lelhân ve Dârü'lElhân mecmuası. Kırşehir: Barış Kitabevi, sf 1.

¹¹ Kolukırık K, 2015, Türk Müzik Tarihinde Dârü'lelhân ve Dârü'lElhân mecmuası. Kırşehir: Barış Kitabevi, sf 3.

¹² Aydın Taneri (1963), "Müsameretü'l – Ahbar'ın Türkiye Selçukluları Devlet Teşkilatı Bakımından Değeri", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, C.4, S.6, Ankara, s.138, Akt. Vural Timur, 2013, Türk Askeri Müzik Geleneği, Tuğ, Nevbet Mehter, Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları, sf.51.

¹³ Sait Başer (1995), *Kutadgu Bilig'de Kut ve Töre'den Sevgi Toplumuna*, Seyran Yayınları, İstanbul, s.197. Akt. Vural Timur, 2013, Türk Askeri Müzik Geleneği, Tuğ, Nevbet Mehter, Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları, sf.51.

“Mehter müziğinin repertuarına, bestelenmiş mehter havalarının yanında Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği ve Türk Tasavvuf müziği eserlerinin de girdiğini görüyoruz. Mehter müziği eserlerinin makam ve usullerine baktığımızda Klasik Türk müziği makam ve usullerinin aynen kullanıldığını görüyoruz. Mehter müziğinde icra edilen müzik formları sazlı ve sözlü olmak üzere iki kısma ayrılır. Hasan Can Çelebi, Gazi Giray Han, Şah Kulu, Nefiri Behram Ağa bu alanda beste yapmış tanınan bestekârlardandır.”¹⁴

1.4 Mevlevihane

Mevlevihane, insanın nefis terbiyesini gerçekleştirilmesini ve insanın, bilgili “*Kâmil*”olmasını amaçlamıştır. Mevlevi tarikatına ait olan tekkelere verilen addır. Mevlevihane’lerde, ilim ve irfan bakımından kendini ispatlamış Allah dostları, manevi bir eğitim altında tutulmuşlardır. Bu eğitim içinde müzik çok önemli bir alan olmuştur. İnsanlar, alınan bu eğitimlerle kendilerini arındırırlar ve yeniden sosyal hayata katılıp, toplumsal hizmete devam ederler. Mevlevihaneler, üst düzey müzik okulu olarak bilinmiştir. Bu müzik okulunda, dahi denebilecek isimler yetiştirilmiştir. Mevlevihane’lerde, Mevlevi müziğinin yanında, din dışı müzik ve dini müziğin her çeşidi icra edilmiş, Türk müziği çalgıları öğretilmiş ve edebiyat, dil gibi alanlarda da eğitimler verilmiştir. Mevlevi ayinlerinin notaları; Rauf Yekta, Suphi Ezgi, Ali Rıfat Çağatay gibi müzisyenler sayesinde, 1939 yılında, İstanbul Konservatuvarı’nda yayımlanmaya başlamıştır.

“Osmanlı Devleti’nde Mevlevihanelerin yoğunlaştığı yerlerin Konya, İstanbul, Manisa ve Gelibolu olduğunu görüyoruz. İstanbul’da birçok Mevlevihane vardı. Bunlar Galata, Yenikapı gibi bulundukları yerlerin isimleriyle anılırdı. İnsanlara bir yandan ahlaki terbiye, onların erdem duygularının geliştirilmesine yönelik eğitim veren ve nefis terbiyesinin yollarını göstererek bu konuda olanlara rehberlik eden Mevlevihaneler, öbür yandan da bulundukları yerlerde kültür ve sanat olma misyonunu haizdi”.¹⁵

¹⁴Kolukırık K, 2015, Türk Müzik Tarihinde Dârü’lElhân ve Dârü’lElhân mecmuası. Kırşehir: Barış Kitabevi, sf 5.

¹⁵Kolukırık, K.,2015, Türk Tarihinde Darüelhana Kadar Eğitim ve Öğretim Veren Kurumlara Genel Bakış, içinde (7,8) Kırşehir: Barış Kitabevi.

1.5 Enderun-i Hümayun

Enderun, bir şeyin iç tarafı, iç yüzü ve harem dairesi gibi anlamlara gelmektedir. Osmanlı Devleti'nde, devlet gücünün muhafaza edilmesi amacıyla kurulmuştur. "Enderun, Osmanlı devleti bünyesinde, devletin kudretinin muhafaza edilmesi amacıyla nitelikli insan yetiştirmeye yöneliktir."¹⁶ Kurum, bu amacı gerçekleştirecek nitelikli insan yetiştirmiştir. Enderun-i Hümayun, 1363 yılında I. Murat tarafından kurulmuş olan bir eğitim kurumudur. Bu okulda, Şiir, Müzik, Hukuk, Mantık, Felsefe, Geometri, Coğrafya ve Astronomi gibi alanlarda eğitim verilmiştir. Enderun-i Hümayun'da müzik eğitimi daha ayrı bir yere sahiptir. Saray okulu olmasına rağmen, Batılı anlamda yalnızca aristokratlara ait değildir. Müzik eğitiminde meşk sistemi hâkim olmuştur. Enderun, Osmanlı İmparatorluğu'nun yönetici sınıfını yetiştiren bir kurum olmuştur. Bu durumu J.B. Tavernier'in, Fransa Kralı 14. Louis'e sunmuş olduğu kitabındaki şu satırlar açıklamaktadır:

"Seçilenler İslam Dini'ne göre ve her çeşit bilgiyi edinecek biçimde eğitilmek üzere saraylara dağıtılır. İçlerinden en seçkin olanlar da İstanbul sarayına getirilir ve iki ocakta toplanırlar. En yeteneklileri kapsayan birinci ocak iç oğlanlardır. Bunlar imparatorluğun en yüksek mevkileri için hazırlanırlar; ikinci ocaktaki acemi oğlanların ise bedensel yeteneklerin yanı sıra, iyi eğitim almaya elverişli bir zekâya ve günün birinde hükümdara hizmet edebilmelerini sağlayacak becerilere de sahip olmaları gerekir."¹⁷

Enderun müzik eğitiminin yeri imparatorlukta çok ayrı bir yerde görülmektedir. Saray okulu olan bu okuldaki müzik eğitimleri, yalnızca Batılı anlamda aristokratlara yönelik yapılmamıştır. Müzik eğitiminde *Meşk* sistemi denen bir sistem hâkimdir. Alâeddin Yavaşca'ya göre *meşk*'in tanımı şöyledir:

"Hocanın önünde diz çökülür, meşk edilecek eserin usulü tekrar tekrar vurulur, hoca kendisi vurur, beraber vururlar ve böylece usul iyice yerleşirdi.

¹⁶ Tanrıkorur, Osmanlı Dönemi Türk Musikisi, sf.30, Akt. Kolukırık K, 2015, Türk Müzik Tarihinde Dârü'lelhân ve Dârü'lElhân mecmuası. Kırşehir: Barış Kitabevi, sf.9.

¹⁷ Jean. B. Tavernier, 17. Yüzyılda Topkapı Sarayı, Kitap Yayınevi İstanbul, 2007, s.18. Akt. Kolukırık K, 2015, Türk Müzik Tarihinde Dârü'lelhân ve Dârü'lElhân mecmuası. Kırşehir: Barış Kitabevi, sf.10.

Daha sonra eserin tek satırı usul vurmak suretiyle ezbere alınincaya kadar çalışılır ve ikinci satıra da geçilmezdi. Hoca öğrencisine bir tek satırı usul vurarak çalışmasını ve ertesi gün gelmesini söylerdi. Büyük bir eserin meşki neredeyse bir aya yakın sürerdi. Böyle meşke atılmış kişide, usul en ufak detayına kadar yerleşir, bastığı perdeler ise kaymamak üzere sağlam hale gelirdi. Bu usulün şu 'dümüne' şu hece geliyor, 'düm-te-ke' dediği zaman şu melodiye isabet ediyor, bu böylece satır satır çalışılıp yerleştğinde, kusursuz olarak da ezberlenmiş oluyordu."¹⁸

1.6 Osmanlı Sarayı, Batı Sanatı Etkileşimi

Osmanlı sarayı, zaman zaman, Avrupa sanatını ilginç bulmuş ve merak etmiştir."XVII. ve XVIII. yüzyıllar, Osmanlı'nın siyasî gücünü kaybetmeye başladığı ancaksanatsal üretimi açısından zenginliğini koruduğu hattâ arttırdığı bir dönemdir."¹⁹

"Diğer geleneksel sanat alanlarında olduğu gibi müzikte de önceki yüzyıllarda hissedilen komşu kültürlerin etkisi yerini kültürel çeşitliliğe dayanan özgün bir müzik kültürüne bırakmıştır. Yine önceki dönemlerde Osmanlı'nın doğudaki siyasî komşularıyla ile kurduğu bağlar, yerini Avrupa devletleri ile kurulan ilişkilere bırakmış; önceki yüzyıllarda Batı'nın Osmanlı kültürüne olan ilgisi özellikle XVIII. ve XIX. yüzyıllarda yön değiştirmiş ve Osmanlı'nın Batı kültürüne karşı artan ilgisi ile karşılık bulmuştur."²⁰

"Batılı müzik adamlarının Anadolu'daki müziğe ilgisi neredeyse XII. Yüzyıldaki Haçlı Seferleri sırasında başlamıştır. İlk zamanlarda Osmanlı'nın meçhul müzik kültürüne ve bunun yansıması olan Mehter'eduyulan merak pek çok amatör araştırmacıyı cezbetmiştir. XVII. yüzyıldan itibaren Avrupa'dan gelip Osmanlı

¹⁸ http://www.alaeddinyavasca.com/index.php?option=com_content&task=view&id=103&Itemid, Akt. Kolukırık K, 2015, Türk Müzik Tarihinde Dârü'l-elhân ve Dârü'l-elhân mecmuası. Kırşehir: Barış Kitabevi, sf.12.

¹⁹ Judetz'e göre (2010) XVII. yüzyıl Osmanlı müziğinin özellikle İran etkisinden kurtulup İmparatorluğa has "saf" bir müzik kültürü haline dönüştüğü yüzyıldır. XVIII. yüzyılda ise bu özgün kültür gelişip mükemmelleşmiştir. Akt. Güray Cenk, 2011, Bin Yılın Mirası Makamı Var Eden Döngü: Edvar Geleneği, İstanbul: Pan yayıncılık, sf.90.

²⁰ Signell 1988, Akt. . Akt. Güray Cenk, 2011, Bin Yılın Mirası Makamı Var Eden Döngü: Edvar Geleneği, İstanbul: Pan yayıncılık, sf.90.

sarayında görev alan müzisyen ve kuramcılar ise bu anlamda öncü olmuşlar ve daha kalıcı bir rol üstlenmişlerdir. Osmanlı içindeki değişik etniköken ve dinden gelen toplulukların kültürel özellikleri de İmparatorluğun müziğini zenginleştiren başka bir unsurdur. Bu toplulukların kültür kimliklerini koruma çabası ise zaman geçtikçe, özellikle “milliyetçilik” akımlarını da etkisiyle artmış, bu değişim yazılı müzik kaynaklarına da yansımıştır.”²¹

“XVII. yüzyılın müzik alanındaki ilk kaynak eseri Ali Ufki’nin (1610-1675) Hâz Mecmua-i Saz ü Söz adlı eseridir. Bu eser tüm Ortadoğu dünyasının ilk notaderlemesi olarak ayrı bir önem taşımaktadır. Bu eserin ardından büyük bestekâr ve neyzenbaşı Kutbi Nayi Osman Dede’nin (1642 ?- 1729) yazdığı Rabt-ı Tabirat-ı Musiki³⁷⁴ adlı yazma, dönemin ilk kuram kitabı olarak dikkat çekmektedir. İstanbul’da uzun yıllar yaşamış Boğdan Prensi Dimitrie Kantemir (1673-1723) tarafından kaleme alınan Kitabü ‘İlmi’l-Musiki ‘ala vechi’l-Hurûfat adlı eser ise hem bir kuram kitabı hem de Ali Ufki’ninkine benzer bir nota derlemesidir. Devrin önemli neyzen ve kuramcısı Nayi Ali Mustafa Kevseri Efendi’nin (ö. 1770) kaleme aldığı bir yazma da müzik tarihi adına önemli bir noktada durmaktadır. Kevseri Mecmuası olarak tanınan bu eser, Kantemiroğlu Edvarı’nın yeni nota örnekleri ve özellikle usûllere ilişkin kuramsal katkılarla yeniden yazılmış bir halidir.³⁷⁵ Dönemin kuram anlayışının oluşmasında gayrimüslim kuramcılarının kaleme aldığı eserlerin de önemli bir payı vardır. Bu sınıflandırmaya girebilecek üç risalenin ilki 1728 yılında Ortodoks kilisesinin müzik sorumlusu Chalatzoglu (Halaçoğlu), ikincisi onun öğrencisi Marmarinos, üçüncüsü ise 1730 yılı civarında Ermeni tanburi icracısı Küçük Artin tarafından yazılmıştır. Dönemin önemli bestekâr, icracı ve kuramcıları arasında sayılabilecek Kemani Hızır Ağa’nın (1725-1795) yazdığı Tefhimü’l-Makamat fi Tevlid-i Nagamat geçmiş dönemle önemli bağlantılar içeren bir kaynaktır. Hayatı hakkında bilgilerin sınırlı olduğu Esseyid Mehmed Emin’in XVIII. yüzyılın başlarında kaleme aldığı düşünülen Der Beyan-ı Kavaid-i Nağme-i Perde-i Tanbur adlı eser ise çalgı-kuram ilişkisi üzerine ilginç bilgileri içermektedir. Hekimbaşı Gevrekzade Hafız Hasan

²¹ Güray Cenk, 2011, Bin Yılın Mirası Makamı Var Eden Döngü: Edvar Geleneği, İstanbul: Pan yayıncılık, sf.90.

Efendi'nin (1727-1801) aynı dönemde kaleme aldığı er-Risaletü'l-Musikiyyemine'd-devai'r-Ruhaniyye adlı risale ise müzikle ilgili dâir önemli bir çalışma olarak göze çarpmaktadır.”²²

Görüldüğü gibi Batı müziğine merak genel anlamda bilindiği gibi yalnızca Cumhuriyet ve Osmanlı Dönemi'nin 18. Yüzyılından gelmemektir. Batıya olan bu merak, Osmanlı İmparatorluğu'nun 15. Yüzyıldaki döneminden gelmektedir. Osmanlı'nın Batıya olan merakı özellikle Osmanlı Devleti'nin gerileme döneminde yaşanmaya başlamıştır. Osmanlı İmparatorluğu yalnızca müzik değil, birçok alanda Batı'dan etkilenmiştir.

Türkler 15. Yüzyılda, Avrupa fikir ve sanat dünyasıyla yakın bir ilişkide bulunmuştur. Fatih Sultan Mehmet, İtalyan ressamalara, portresini yaptırmıştır. Daha sonraki hükümdarlar da, bu geleneği devam ettirmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun Batı müziğiyle olan ilişkisi 16. Yüzyılda başlamıştır. O dönemler, Kanuni Sultan Süleyman, sınırlarını Viyana kapılarına kadar genişletmiştir. Aynı anda hem Avusturya ile savaşmış, hem de Avusturya'nın baskısı altında olan Fransa'ya yardım etmiştir. Fransa Kralı, I. François, Kanuni'nin yardımları sayesinde tahtını kaybetmekten kurtulmuştur. Fransız kralı, şükranlarını bildirmek amacıyla, Kanuni Sultan Süleyman'a birçok hediye göndermiştir. Bu hediyelerin içinde, Saray orkestrası da bulunmaktadır. Paris'ten gelen müzisyenler, Topkapı Sarayı'nda, hükümdarlara konser vermiştir.²³ Bu sayede, Padişah ve devlet adamları, ilk defa Batı müziği olan Klasik müziği dinlemiştir. Bu bağlamda, Osmanlı Devleti, savaş dönemi içinde, bir takım kültürel alışverişler – Paris'ten gelip Topkapı Sarayı'nda dinleti yapan müzisyenler – sonucu, Batı müziğiyle tanışmıştır. Ancak, bu tanışma bir tesadüf olarak meydana gelmemiş, aksine bilinçli ve alınan resmi kararlar sonucunda oluşturulmuştur. Osmanlı Devleti'nde, özellikle 19. Yüzyılda, Batılılaşmada büyük bir artış olmuştur. Bu artışla birlikte, 1828 yılından itibaren, sarayda Türk gençlerine, Batı müziği öğretilmiştir.”Paris'ten gelen müzisyenler, Topkapı Sarayı'nda, Türk

²²Güray Cenk, 2011, Bin Yılın Mirası Makamı Var Eden Döngü: Edvar Geleneği, İstanbul: Pan yayıncılık, sf.90.

²³Sevengil, R. A, 2014, Türk Tiyatrosu Tarihi, İstanbul: Alfa Basım Yayım, sf. 132.

hükümdarına konserler verdi, padişahla birlikte saray ve devlet adamları da böylece ilk kez Batı müziğini dinlediler”.²⁴

“Osmanlı sarayında Batı sanatına karşı zaman zaman gösterilen ilgi, Batılılaşma hareketlerinin arttığı 19. Yüzyılda geniş şekilde yayıldı. 19. Yüzyıl yarısında Osmanlı sarayında Batı Müziği, o zamana kadar olduğu gibi tesadüfen değil, bilinçli bir şekilde ve resmi karar sonucu yer almıştır. 1828 tarihinden itibaren de sarayda Türk gençlerine Batı müziği öğretilmeye başlanmıştır.”²⁵

Osmanlı İmparatorluğu’nun Batıdan etkilenme durumu, yukarıdaki bilgilerden de anlaşılacağı gibi, aslında 18. Yüzyıldan daha da erken oluşum göstermiştir. Fatih Sultan Mehmet’in, İtalyan ressamalara portresini yaptırması, I. François’ın Kanuni Sultan Süleyman’a olan hediyeleri, Batıya olan merakın oluşmasına yardımcı olmuştur.

1.7 Askeri Bando, Giuseppe Donizetti, İlk Türk Sahne Sanatları ve Müzika’yi Hümayun

Batı sahne sanatları, Tanzimat’ın ilanından 1 yıl sonra, İstanbul Beyoğlu’nda başlamıştır. 1840’lı yıllarda, yabancı sanatçılar, müzikli ya da müziksiz eserler sahnelemiştir. Batı örneğine uygun Türk sahne sanatları daha sonraki dönemlerde gerçekleşmiştir.

İİİ. Selim’den sonra padişah olan II. Mahmut, ıslahat hareketlerine girişmiştir.Yaptığı yenilikler içinde, Yeniçeri ordusunu da kaldırmıştır. İlk zamanlar da eski mehter takımı yeni ordunun önünde davullara vurarak eteklerini sallayarak yürümeye devam etti; ancak Batının kurallarıyla yerleştirilen askerler yürüyüşlere ayak uyduramadı. Onun için mehter takımının kaldırılması gerektiği düşünüldü ve yerine, Avrupa’daki gibi bir askeri bando kurulmak istendi.

“Bando kurulmasına karar verilince, bu oluşumun düzeniyle meşgul olmak üzere, II. Mahmut Enderun ağalarından Nokta Mehmet Efendi yönetiminde, Halil ve Osman efendiler ile Edip Ağa ve Hasan Hoca’dan oluşan bir subay grubunu bu göreve tayin etmiştir. Bunlar ilk bando subaylarıdır. Süvari borazanı Vaybelim Ahmet Ağa ile trampetçi Ahmet Usta, bandoya ayrılan

²⁴Sevengil, R. A, 2014, Türk Tiyatrosu Tarihi, İstanbul: Alfa Basım Yayım, sf. 132.

²⁵Sevengil, R. A, 2014, Türk Tiyatrosu Tarihi, İstanbul: Alfa Basım Yayım, sf. 133.

Enderun ağalarına hocalık etmiştir. III Selim'in padişahlığı sırasında Türkiye'ye getirilmiş olan Fransız subaylarının yönetiminde '*Nizam'ı Cedit*' adı altında Avrupa normlarına uygun ordu kurulurken, Türkler arasında borazan ve trampet çalmayı öğrenenler olmuştur. Vaybelim Ahmet Ağa ile trampetçi Ahmet Usta'yı bandonun ilk hocaları olarak anmakla beraber, bunların müzik bilgilerinin Batı örneğine uygun tam takım bir bandoyu yetiştirmek için yeterli olamayacağını da kabul etmek gerekir. Bu sebeple, o sırada Türkiye'de bulunan yabancılardan Mösyö Manguel bando hocalığına alınmıştır.”²⁶

“Askeri müzik tarihimizin Batı tarzında ilk muzika oluşturma girişimi olarak bu takımın kurulması gösterilebilir. Ancak bu girişim sadece mezkûr birlik içerisinde sınırlı kalmış, ordu ve devlet teşkilatının geneline yayılamamıştır. II. Mahmut (1808-1839) döneminde Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasının ardından (1826) yerine kurulan ordu için yeni bir askeri müzik bölümüne ihtiyaç duyulmuş ve 'Muzika-yi Hümayun' kurulmuştur”.²⁷

Mösyö Manguel'in hocalığı kısa sürmüştür. Bunun üzerine padişah II. Mahmut, o dönemler İstanbul'da Sardunya hükümetinin elçisi olan Marquis Groppolo aracılığı ile bir İtalyan müzik ustası getirmeye çalışmıştır. Sonraları Donizetti Paşa olarak ün yapan Giuseppe Donizetti'nin Osmanlı Devleti Musikileri umum Mürebbsi unvanı ile Türkiye'ye müzisyen olarak getirilmesi bu şekilde olmuştur. Donizetti, Batı müziğinin Osmanlı sarayına yerleşmesi konusunda çok büyük çabalar göstermiş ve bu alanda çok başarılı olmuştur. Giuseppe Donizetti'nin çalışmaları, II. Mahmut Devri'nde başlamış, Sultan Abdülmecit'in padişahlığına kadar devam etmiştir.²⁸

1.8 Tanzimat Hareketlerinin Sebepleri ve Getirdikleri

Eski çağlarda, 12. Yüzyıl ve 20. Yüzyılın ilk yarısına kadar olan dönem, Osmanlı Hanedanlığı'nı ve onun oluşturduğu sağlam devleti temsil etmiştir. Anadolu ve Rumeli

²⁶Sevengil, R. A, 2014, Türk Tiyatrosu Tarihi. İstanbul: Alfa Basım Yayım sf. 134.

²⁷Genç Osmanlı Piyaniist Piyano Türk, (30 Ocak 2017), Musika-i Hümayun Nedir? Askeri Saray Bandosu Müzik-Musiki Eğitimi, 10.02.2019, <http://osmanli.site/osmanli-muzik-musiki-sultan/mizika-i-humayun-mizika-yi/musika-i-humayun-nedir-askeri-saray-bandos-muzik-musiki-egitimi/>.

²⁸Sevengil, R. A, 2014, Türk Tiyatrosu Tarihi, İstanbul: Alfa Basım Yayım, sf. 134.

topraklarında hüküm süren, Balkanları aşip Viyana'ya kadar gelen güçlü bir devlettir Osmanlı İmparatorluğu. Hanedanlık, Akdeniz ve Kuzey Afrika'ya kadar genişlemiştir. 17. Yüzyılda bir duraklama dönemi başlamıştır. 18. Yüzyılda ise devlet çeşitli sarsıntılar geçirmiştir. İç karışıklıklar başlamış ve bu durumu, toprak kayıpları takip etmiştir. Bu durumları gören ve önlem almak isteyen III. Selim, Yeniçeri Ocağı'nın güvensiz ve işlevsiz olduğunu düşünerek, yeni bir askeri sistem oluşturmıştır. Bu sisteme "*Nizam'ı Cedit*" adını vermiştir. Böylece askeri alanda bir modernizasyon başlamıştır.

1.9 Tanzimat'ın Neden ve Sonuçları

İİ. Mahmut, padişah olarak devletin başındayken, Batı ülkelerinde yetişmiş, Mehmet Reşit Paşa ve Viyana Elçisi Mehmet Sadık Rıfat Paşa gibi isimler, kendisine yabancı ülkelerde bulunan can ve mal güvenliğınden bahsetmiş ve bunun nedenlerinin, ülke yönetiminde uygulanan yeni kararlar olduğunu belirtmiştir. II. Mahmut'un ölümünden sonra tahta çıkan Abdülmecit, Mehmet Sadık Rıfat Paşa'nın düşüncelerini uygulama girişiminde bulunmuştur. Batıyı örnek alarak, hayırlı düzenlemeler anlamına gelen "*Tanzimat'ı Hayriye*"yi oluşturmıştır. Artık, yararı kalmayan yönetimler terk edilmiştir. Yerine Batının devlet yöntemleri kullanılacaktır. Ülkede, din, dil, ırk farkı olmaksızın eşitlik sağlanmıştır. Mahkeme kararı olmadan kimseye ceza verilemeyecektir. Tanzimat'ı Hayriye, ülkenin yükselmesi için güzel bir adım olmuştur.

2. Faslı Atik ve Faslı Cedit

Daha önce de belirtildiğı gibi, Osmanlı Sarayı ve Toplumu Batı müziğıyle 1826 yılında tanışmıştır. III. Selim döneminde (1789 – 1808) Fransız Monseieur Manguel yönetimindeki "*Nizam'ı Cedit*" birliklerinin günlük eğitim ve yürüyüşlerinde kullanılmak üzere kurulan boru ve trompet takımı, (1794) askeri eğitimi ile ilgili bir deneme amacı taşıyan nitelikte tasarlanmıştır.

"Sultan II. Mahmut, XVI. yüzyıl sonlarında bozulmaya başlayan XVII. ve XVIII. yüzyıllarda artık disiplin ve düzenin kalmadığı ve bir isyan yuvası haline gelen Yeniçeri Ocağı'nı ortadan kaldırmak için uzunca bir zaman bekledikten sonra, ocağı içerden de ele geçirmek amacıyla sürekli kendi fikrindeki

adamları getirmiş ve 1826 yılında yüzyıllardır devletin merkezi kuvvetlerinin en önemlisi olan Yeniçeri Ocağı'nı lağvederek yeni bir ordu teşkil etmiştir. Hz. Peygamber'in ismine izafeten kurulan '*Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye*' Ordusu, Yeniçeri Ocağı'nın yerini almıştır. Bu yeni ordunun kurulmasından sonra yeniçerilerle ilgili her türlü isim unvan ve işaretler kaldırılarak Ağa Kapısı'nın adı Serasker Kapısı olarak değiştirilmiş ve başına da Ağa Hüseyin Paşa getirilmiştir. Ordunun askeri ihtiyacı 15-30 yaşları arasındaki askerlerden seçilmiş ve daha küçük olanlar için şehzade başındaki Acemi Ocağı Kışlası talimhane yapılmıştır."²⁹

Nizam'ı Cedit ordusunun kurulmasıyla beraber, Bu oluşumu destekleyebilecek Batılı anlamda bir askeri bando olan Müzika-yi Hümayun da kurulmuş oldu. Bu süreçten sonra da eski bir askeri sistem olan Mehterhane'nin de kapatılması ile süreç devam etti.

"O dönemde Avrupa müziğinde en çok sözü geçen İtalyanlardan yararlanma düşüncesi ile Sardunya Krallığı'nın İstanbul elçisine başvurulmuş, Sardunya Hükümeti de ünlü opera bestecisi Gaetano Donizetti'nin kardeşi Guiseppe Donizetti'yi '*Osmanlı İmparatorluğu Muzikalarının Genel Eğitmeni*' unvanıyla İstanbul'a getirtmiştir. Müzika'yı Hümayun'un kurulması ve Donizetti'nin Avrupa notasını öğrencilerine öğretmesi ile belirginleşen etkileşim; beraberinde musikimizin çıkmaza girdiği dönemi de gecikmeden getirmiştir. Batı müziğinde de kullanılan enstrümanlar yoğun olarak fasıl heyetinde kullanılmaya yine II. Mahmut döneminde başlamıştır. Bahsedilen uygulamayı şöyle özetleyebiliriz: Fasil topluluğunun '*Faslı Atik ve FaslıCedit*' olarak ikiye bölünmesinden sonra Fasil Cedit içinde Batı enstrümanlarıdayer almaya başlamıştır. Fasil Atik topluluğu geleneksel fasıl uygulamasını devam ettirmiştir. Ney ile Flütü, ud ile mandolini bir araya getiren FaslıCedit topluluğu ise, o güne dek alışılmamış ve tuhaf bir icra şekli uygulamıştır. FaslıCedit topluluğuna daha sonra keman, viyolonsel, lavta, gitar, trombon ve kastanyet de eklenerek; ud, ney, kanun, zil gibi geleneksel sazlarımızla beraber icra edilmeye başlanmıştır. İcra edilen eserler ise Batı müziğindeki

²⁹ Kurtaran, U., (05.07.2017) Nizam-ı Cedit: Asakir-i Mansure-i Muhammediye Ordusu, 10.02.2019, <https://www.beyz tarih.com/osmanli-tarihi/nizam-i-cedid-asakir-i-mansure-i-muhammediye-ordusu>.

majör ve minör tonlara yakın makamlardaki Peşrevler, saz semaileri, şarkılar, köçekçeler ve oyun havalarından seçilmiştir”.³⁰

2.1 Abdülaziz Döneminde Batı Müziği

Abdülmecit’ten sonra, II. Mahmut’un oğlu olan Abdülaziz tahta oturmuştur. Abdülaziz, daha çok saray gelenekleri üzerinde durmuş, baleyi kaldırmış, opera ve orkestra çalışmalarını durdurmuş, sadece askeri bandonun devamına izin vermiştir. Abdülaziz, Avrupa’ya olan bu katı tutumunu, Avrupa’yı görmeye gittiğinde değiştirmiştir. Batı müziği formunda eserler vermiştir. En ünlü eseri ise, '*Invitation A La Valse*' Vals’a davet adlı eseridir.

“Her ne kadar Batı müziği çalışmalarında daha önceki padişahlara göre seyrelme olduysa da ilgi tamamen yok olmamıştır. Örneğin, Abdülaziz, Avrupa ziyaretleri sırasında Paris, Londra ve Viyana’da opera ve baleler izlemiştir. Bu temsillerden olumlu etkilenmiş, geleneksel sanatlara daha çok ilgi duymasına rağmen, Taksim’de Tiyatro-yiHümâyûn kurulmasını istemiştir. Ayrıca, Liszt’in damadı ünlü besteci Richard Wagner’in yaptığı tiyatroya maddî yardımda bulunmuş, bu yardım Avrupa krallarına örnek olmuştur. Bu dönemin bir diğer özelliği ise Türk sanatçıların da opera temsillerinde görev almasıdır. Türk sanatçılar tarafından sahnelenen opera ve operetler, Osmanlı için bir gurur kaynağı olmuş, ülkeyi ziyaret eden yabancı devlet adamlarınca da ilgiyle izlenmiştir. Örneğin, 1868’de ziyaret için İstanbul’a gelen Galler Prensi ve Prensesi ile 1869’da gelen Avusturya imparatoru opera izlemişlerdir”.³¹

Görüldüğü gibi, Batı ile olan etkileşim, zaman içinde müzik alanında çok büyük gelişmelere yol açmıştır. Bu gelişmeler ile Klasik Batı müziğine, Osmanlı padişahlarının katkıları olmuş ve çeşitli besteler yapılmıştır.

³⁰ Kurtaran, U., (05.07.2017) Nizam-ı Cedid: Asakir-i Mansure-i Muhammediye Ordusu, 10.02.2019, <https://www.beyz tarih.com/osmanli-tarihi/nizam-i-cedid-asakir-i-mansure-i-muhammediye-ordusu>.

³¹ Genç Osmanlı Piyanist PişanoTürk, (31 Ocak 2017), Sultan Abdülaziz Dönemi Osmanlı Müziği ve Musikisi, Müzisyenleri, 10.02.2019, <http://osmanli.site/osmanli-padisahlari-sultan-padisah-sultanlari/sultan-abdulaziz/sultan-abdulaziz-donemi-osmanli-muzigi-musikisi-muzisyenleri/>.

2.2 Dârûlbedâyi

Osmanlı Sarayı'nın, Batı müziğine olan yoğun ilgisi, Türk müziğinin kaybolma tehlikesini doğurmuştur. Bu nedenle, bir tiyatro olarak açılmış olan Dârulbedayi okulunda bir de müzik bölümü oluşturulmuştur. Bu bölümde, sadece Batı müziği eğitimi verilmeyecektir. Ayrıca, Türk müziği eğitimi de verilecektir. Burada amaçlanan şey, Türk müziğinin kaybolmasını önlemek ve eserleri notalandırmak ve devamını sağlamaktır. Okulun genel müdürü AndreAntonie, I. Dünya savaşı nedeniyle ülkesine dönmek zorunda kalmıştır. Bu nedenle Dârûlbedâyi'nin resmi açılışı ertelenmiştir. Aynı zamanda, okulun Garp Müziği bölümü kapatılmıştır. Sadece tiyatro ve Şark Müziği devam etmiştir. Ancak, ekonomik sıkıntılar yüzünden, 14 Mart 1916'da Şark Müziği Bölümü de kapatılmıştır. Dârûlbedâyi, Batılılaşmanın yanında, Türk müziğinin devam etmesi ve geliştirilmesi konusunda önemli bir okul olarak tarihe geçmiştir. Ancak, bu okulun, aslında Batı müziğini öncelikli olarak düşünme konusunda görüşler de vardır: "Darûlbedayi Musiki Bölümü, klasik musiki eserlerinin notaya alınması konusuna 'öncelikli' bir önem vermekte ve bunu, bu bölümün 'asıl' işlerinden biri olarak görmektedir".³²

2.3 Dârü'l Elhan

İlk bölümde bahsedilen tüm eğitim kurumları, Türk Müzik Tarihi boyunca, müzik eğitime katkı sağlamıştır. Mehterhane, Enderun, Mevlevihane ve Müzika-yı Hümayun gibi kurumlar, Türk müziğinin muhafaza edilmesi için oluşturulan kurumlar olmuştur. Ancak, 20. Yüzyılda, Osmanlı İmparatorluğu, müzik ve tiyatro alanlarında, Batının etkisi altına girmiştir. "Orta dereceli okullarda ya da özel okullarda, öğrenimin tarzına göre, Osmanlı müziğinin yanı sıra, Batı müziğinin de, II. Meşrutiyetten sonra, müfredatta yer almaya başladığı görülmüştür."³³

Bu dönemde mevcut olan, Türk müziği eğitimi veren kurumlar: Yine o dönemde, '*Dârü'l Musiki-yi, Osmanî, Dârü'l Feyz-i Musiki, Dârü't Talim'i Musiki, Gülşen'i Musiki, Şark Musikisi Cemiyeti*' adlı kurumlardır. Bu kurumlar sivil örgütler statüsünde eğitim vermekteydi. Ancak, Osmanlı Devleti'nin gerileme ve çöküş süreçleri boyunca, Batılılaşma politikaları daha yoğun

³² Öztürk, O. M., 2018, GarpçıJeuneTürk'lerin Şark Musikisiyle Baş Etme Stratejileri: Darulelhan'a Giden Yolda Dört Resmi Metinden Yansıyanlar, 10.02.2019, sf 10, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/498222>.

³³ Aksoy Bülent, 1985, Tanzimattan Cumhuriyet'e Musiki ve Batılılaşma, sf. 1233, Akt. Kolukırık K, 2015, Türk Müzik Tarihinde Dârü'l elhân ve Dârü'l Elhân mecmuası. Kırşehir: Barış Kitabevi, sf. 22.

bir hale gelmiştir. Bu yoğunluğun, Türk müziğini ihmal edecek boyutlara geldiği düşünülmektedir. Türk müziğinin muhafaza edilmesi, bütün eserlerin notalandırılması, Türk müziğini devam ettirecek eğitimcilerin yetiştirilmesi, devletin çok önemli bir önceliği haline gelmiştir. Bu nedenle, tüm bu sayılan ihtiyaçlara cevap verilebilmesi için, yeni bir okul açma fikri oluşmuştur. Bu oluşma süreçleri şöyle özetlenebilir:

“I. Dünya Savaşı yıllarında, Osmanlı’nın müttefiki Almanya’dan gelen yüksek bir müzik ekibi, Hilal-i Ahmer Cemiyeti yararına birkaç konser vermişti. Buna karşılık olarak Osmanlı Hükümeti, Muzika-yı Hümayun’dan seçilen Batı müziği ekibini, Almanya’ya gönderdi. Batı müziğinin anavatanı olan bir ülkede gerçekleştirilmiş olan Batı müziği icrası beğenilmedi ve ekipten Osmanlı kültürüne ait müzik eserleri icra edilmesi istendi. Bu istek üzerine ekip, birkaç Türk müziği icra etti. Dinleyiciler, icra edilen eserleri beğeniyle karşılamış ve daha fazla eser icra edilmesini istemişlerdi. Ancak, Muzika-yı Hümayun ekibi isteklere cevap verememişti.”³⁴

Yukarıda bahsedilen bu olaylar, Türk müziğinin canlandırılması konusundaki düşünceleri perçinlemiştir. Bu olaylar bir anlamda, Dârü’l Elhan’ın alt yapısını hazırlamıştır. Bu kurumun kurulması anlamında öncülük eden kişi, Abdülkadir Töre olmuştur.

2.4 Dârü’l Elhan Kuruluyor

Resmi hazırlıklar sonucu, Dârü’l Elhan’ın kurulmasına, Maarif-i Umumiye Nezareti’nin kurduğu ve ‘*Müzik Ercümeni*’nin hazırladığı talimatname gereğince, erkeklere ve bayanlara ayrı eğitim vermek üzere, karar verildi. Bu kurumda dikkat edilmesi gereken en önemli husus, Türk müziğine verilen öncelik olmuştur. Dârü’l Elhan’da, Batı müziği eğitimi de verilmiştir. Ancak, esas öncelik Türk müziğine verilirken, müzikle ilgili bilimsel çalışmalar yapılması, sanatsal değeri olan her türlü eserin notaya alınıp yayınlanması ve folklor araştırmaları yapılması,

³⁴ Kara Ahmet, 2010, Bir Müzik Eğitim Kurumu olarak Dârü’l Elhan ve Mecmuası Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Musikisi Ana Sanat Dalı, İstanbul, sf.21, Akt. Kolukırık K, 2015, Türk Müzik Tarihinde Dârü’l Elhân ve Dârü’l Elhân mecmuası. Kırşehir: Barış Kitabevi, sf 23.

öncelikli hedefler arasındaydı. Dârü'l Elhan'da solist ve saz sanatçısı yetiştirmek amaçlandı. Bu nedenle, Dârü'l Muallim ve Dârü'l Muallimat öğrencilerinin, ilkokullarda eğitim verebilecek olması yeterli görülmüştü. Dârü'l Elhan Okulu, pedagojik eğitimin de verildiği bir kurum olmuştur.

2.5 Dârü'l Elhan'da Eğitim ve Öğretim

Dârü'l Elhan öğretim kadrosu, döneminin başarılı bir eğitim kadrosu olarak kabul edilmektedir. Bu kadro sayesinde, Dârü'l Elhan okulu, eğitimde başarılı olmuştur. Kurumun faaliyetleri üç ana alanda toplanmaktadır:

İ. Türk müziği ve Batı müziği alanlarında gerçekleştirilen eğitim ve öğretim faaliyetleri

İİİ. Yayın faaliyetleri

Yusuf Ziya Paşa'nın başkanlığında yürütülen ve Müzik Encümeni tarafından hazırlanmış olan yönetmelik, '*Dârü'l Elhan Talimatnamesi*' adıyla hazırlanmıştır. Bu talimatnamede, Batı müziği eğitimi verilirken, ağırlıklı olarak Türk müziği eğitimi verilmiştir. Dârü'l Elhan'da, müzik güzel sanatının kurallarına ve ince konularına hâkim öğretmenler yetiştirmek, güncel olarak, resmi okullarda öğretimi gerçekleştirilen müzik eserlerini inceleyerek, bu bağlamda bilimsel nitelikte olmayan dersleri, programdan çıkartmak ve milli hisleri öne çıkartacak eserler oluşmasına katkıda bulunmak, önceliklidir. Dârü'l Elhan, Osmanlı'ların, I. Dünya Savaşı'nda yenilmesiyle, maddi zorluklar yaşamıştır. İlk olarak okulun erkek bölümü kapatılmıştır. Okulun, bayan öğrencilere, Türk müziği çalgıları eğitimi veren bölümü açık kalmıştır. Yine söz konusu olan kurumun, ağırlıklı olarak Türk müziği üzerinde durulmasının aksine, Batı müziğine ve Avrupa temeli konservatuarların kurulmasına hizmet ettiği görüşler de bulunmaktadır.

"Daru'lelhan, Osmanlı Devleti'nde, Avrupa'daki örnekleri temel alınarak kurulmuş, milli nitelikteki ilk konservatuarlardır. Okulun kurulduğu yıllarda Jön Türk Muhalefeti, İttihat ve Terakki Fırkası üzerinden iktidardadır ve Birinci Dünya Savaşı bütün yıkıcılığıyla devam etmektedir. Jön Türk zihniyeti,

Osmanlı dünyasını, Avrupa medeniyetine dahil etmeyi amaçlayan radikal bir transformasyon hareketine dayanmaktaydı”.³⁵

2.6 1923 Sonrası Dârü'l Elhan'da Devam Eden Eğitim ve Öğretim

Dârü'l Elhan'ın kurulması ve faaliyet göstermesi, zaman bakımından, Osmanlı Devleti'nin en sıkıntılı dönemine denk gelmiştir. Osmanlı'nın yıkılması ve Cumhuriyet'in ilan edilmesinden doğan maddi sıkıntılar, Dârü'l Elhan'ı büyük sıkıntıya sokmuştur. Kurum bu sıkıntılara dayanamadı ve kapatıldı. Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle, Musa Süreyya Bey, Dârü'l Elhan'ın yeniden kurulmasını talep etmiştir. Çünkübu sayede, hem Türk gençleri Batı eğitimini dışarıdan almak zorunda kalmayacak, hem de Türk müziği eğitime devam edilecekti. İhtiyaçlar doğrultusunda Dârü'l Elhan yeniden kurulmuştur. Ancak, Cumhuriyet'in ilanından sonra, kurumda, Batı müziği hâkim duruma gelmiş ve Türk müziği seçmeli olarak müfredatta belirtilmiştir. Dârü'l Elhan'da yeni olan çalgı teşkilatı: kompozisyon, ses eğitimi, piyano, keman, viyolonsel, flüt, tahta sazlar ve madeni sazlar olarak belirtilmiştir. Müzik teorisi, solfej, armoni, fûg, müzik tarihi ve koro dersleri verilmiştir. Programlar Avrupa konservatuarlarından alınmıştır.

2.7 Dârü'l Elhan'da Türk Müziği Eğitimi Kaldırılıyor

“Dârü'l Elhan'ın müzik bölümünü yöneten Musa Süreyya Bey, kurumda Türk müziği bölümünün kaldırılması ve kurumun İstanbul Belediyesi'ne bağlanması konusunda taraf olarak, Zeki Üngör ile hazırladıkları, *'Bugünkü kültürümüz için gereksiz olan Türk müziğinin bu kurumdan çıkarılarak, adının İstanbul Konservatuari'na çevrilmesi'* şeklinde özetlenebilecek bir raporu, 1926 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na sunmuştur”.³⁶

Sunulan rapor,9 Ocak 1926 tarihinde verilen Encümen kararıyla dikkate alınmış, 22 Ocak 1927 tarihinde, Türk müziği Dârü'l Elhan'dan çıkartılarak, İstanbul Konservatuari adıyla eğitime devam etmiştir.

³⁵ Öztürk, O. M., 2018, GarpcıJeuneTürk'lerin Şark Musikisiyle Baş Etme Stratejileri: Darulelhan'a Giden Yolda Dört Resmi Metinden Yansıyanlar, 10.02.2019, sf 1, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/498222>.

³⁶ Kolukırcı K., 2015, Türk Müzik Tarihinde Dârü'lelhân ve Dârü'lelhân mecmuası. Kırşehir: Barış Kitabevi, sf. 59.

2.8 Dârü'l Elhan'da Türk Müziği Eğitiminin Yeniden Başlaması

Dârü'l Elhan'da var olan Türk Müziğinin, eğitimden kaldırılması ve İstanbul Konservatuvarı'na bağlanması durumu büyük tepkilere yol açmıştır. Saadettin Arel başkanlığında, Dârü'l Elhan okulunda yeniden Türk müziği eğitimi verilmiştir.

"Türk Müziği nazariyatı eğitiminin tekrar programa alındığı 1944 yılında, İcra Heyeti de kadrolu bir yapı kazanmıştır. Belediye konservatuvarı, 1955 yılından sonra ise 7 Mart'ta yürürlüğe giren 'İstanbul Belediye Konservatuvarı Talimatnamesi' ile idare edilmiştir. 1980'li yıllarda Belediye için giderek maddi bir yük olarak görülmeye başlayan konservatuar, 1986 yılında İstanbul Üniversitesi'ne devredilmiştir."³⁷

3. Musiki Muallim Mektebi

Musiki Muallim mektebi, 1 Eylül 1924 tarihinde, orta dereceli okullara, müzik öğretmeni yetiştirmek amacıyla kurulmuştur. Cebeci'de bulunan ve üç kerpiç evden oluşan bir otel binasında hizmete girmiştir. Okulun ilk iki yılı -1924 ve 1925 yılı- deneme yıllarıydı. Musiki Muallim Mektebi Talimatnamesi 29 Temmuz 1925'de yayınlandı. 1925 ve 1926 yıllarında kurum, gerçek müzik öğretmeni yetiştirmiştir. Musiki Muallim mektebinde, ilkokul üzerine dört yıllık ve iki yıllık olmak üzere, iki devreden oluşan bir eğitim süresine sahip bir okul olarak hizmete girmiştir. Okulun ilk kadrosu, '*Risayet-i Cumhur Filarmoni Orkestrası*' üyelerinden oluşuyordu. İlk öğrenci kadrosuysa, Erkek Muallim Mektebi'nden seçilmiş 6 kişiden oluşuyordu. Öğrenci kadrosu, sonraki yıllarda, İstanbul Balmumcu'daki Öksüz Yurdu'ndan getirilen öğrencilerle arttırıldı. 1927 ve 1928 yılları, öğrenci kabulü yıllarıydı. Okul binası, 1938'de '*Devlet Konservatuvarı*', 1985 yılında, '*Mamak Belediyesi Hizmet Binası*' oldu. Günümüzde ise, '*Mamak Kültür Merkezi*' haline getirilmiştir.

Okulun kurucu müdürlüğünü Zeki Üngör üstlenmiştir. 1934 yılında emekli olana kadar, 10 yıl boyunca görevini sürdürmüştür. Musiki Muallim Mektebi, öğretmen yetiştirmenin yanı

³⁷ Paçacı, a.g.e., sf.23, Akt. Kolukırık K, 2015, Darulelhan, Türk Müzik Tarihinde Dârü'l elhân ve Dârü'l Elhân mecmuası. İçinde (62-63) Kırşehir: Barış Kitabevi.

sıra, sanatçı da yetiştirmiş bir okuldur. Kurum, artık, tamamen konservatuara dönüşmüş, 1938 ve 1939 öğretim yılından itibaren, müzik öğretmeni yetiştirme işlevini, 'Gazi Orta Muallim Mektebi' ve 'Terbiye Enstitüsü'ne devretmiştir. Bu enstitü, 3 yıl süreyle, Alman müzisyen Eduard Zuckmayer gözetiminde kurulan, müzik bölümüne bırakılmıştır.

"Mûsikî Mu'allim Mektebi, Atatürk'ün emriyle, 1924 yılında, orta dereceli okullara müzik öğretmeni yetiştirmek üzere, daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı adını almış olan Maarif Vekâleti'ne bağlı olarak kurulmuştur. Müzik ve Fransızca'nın yanı sıra; tarih, Türkçe ve biyoloji gibi kültür dersleri de verilen okulun ilk öğretmenleri, günümüzde Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası adını taşıyan 'Riyâset-i Cumhûr Mûsikî Hey'eti' üyeleridir. 1925 yılından başlayarak, müzik öğrenimi için Avrupa'ya gönderilen Ulvi Cemal Erkin, Ahmet Adnan Saygun ve Necil Kazım Akses gibi öğrenciler de yurda döndükten sonra burada eğitimci olarak görev almışlardır."³⁸

3.1 Ankara Devlet Konservatuarı

Ankara Devlet Konservatuarı, bugünkü Hacettepe Üniversitesi'ne bağlı olan bir konservatuardır. Cumhuriyet'in ikinci yılında, Ankara'da müzik öğretmeni yetiştirilmesi amacıyla, Musiki Muallim Mektebi kurulmuştu. Atatürk'ün direktifleriyle, müzik ve sahne sanatlarının gelişmesi için, Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı, bir konservatuar kurulması amacıyla, 1934 yılında, Berlin'de öğrenci müfettişi olan Cemal Dursunoğlu'nu görevlendirdi. 1935 yılında ünlü besteci Prof. Paul Hindemith ile anlaşma yapıldı. Bu anlaşmaya göre, Hindemith, Türkiye'deki müzik okullarının yeniden yapılandırılmasıyla ilgili, danışman olarak incelemelerde bulunacak, konservatuar kuruluş esaslarını inceleyen raporlar verecekti. Hindemith, 6 Nisan 1935 yılında, ülkemizi ziyaret etmiş ve bir yıl ara ile iki incelemede bulunmuştur. Hindemith, yaptığı inceleme sonucunda, Serbest müzik okulu olan kurumların konservatuar, öğretmen yetiştiren okulları, Musiki Muallim Mektebi ve tiyatro okulundan oluşmasına karar verdi. Bu sebeple, konservatuarın tiyatro ve opera bölümünü kurmak için, Prof. Carl Ebert getirildi. Konservatuar, önce Musiki Muallim Mektebi'nin içerisinde açıldı. Daha

³⁸ Hacettepe Üniversitesi, Ankara Devlet Konservatuarı'nın Tarihçesi, Resmi site, <https://www.hacettepe.edu.tr/>.

sonra, konservatuar bünyesinde, 1982 yılına kadar Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı olarak eğitim veren Ankara Devlet Konservatuvarı, aynı yıl, Yükseköğretim Kurulu kapsamına alınmış ve Hacettepe Üniversitesi'ne bağlanmıştır.

BÖLÜM 2

1. TÜRKİYE RADYOCULUĞUNUN İLK ON YILINA GENEL BİR BAKIŞ

1.1 Dünyada Radyonun Ortaya Çıkışı

“Radyonun, Elektromanyetik dalgalar aracılığı ile ses unsurunun bir program şeklinde insanlık yararına sunulmasının henüz 60 yıllık bir geçmişi vardır. Ancak, radyo telsizinin ilk yayına başlamasının, 1920'lerde olmasına karşılık, bu konuda yapılan çalışmaların çok eskiden, 1860'lardan önce başladığını belirtmek gerekir.”³⁹

Radyo, elektrik ve elektromanyetik alanındaki bilimsel ve teknik gelişmeleri temsil etmektedir. Daha önce bilinen ve üretilen radyo, başka bir deyişle telsiz telefon ya da telli elektronik haberleşmenin daha ileri bir aşaması demektir. Radyodaki ilk gelişim, 19. Yüzyılın sonları ve 20. Yüzyılın başlarında kendini göstermiştir. İletişim alanında insanlara büyük olanaklar sağlamış olan bu teknolojik ürün, Maxwell, Hertz, Fleming, Stubblefield, De Forest, Marconi gibi bilim adamları sayesinde gelişmiştir.

“Radyo tekniği ile ilgili olarak ilk yapılan teknik buluş, telsizin ilim babası diye adlandırılan James Clerk Maxwell tarafından 1860 yılında olmuştur. Maxwell ilk kez radyo (elektromanyetik) dalgalarının varlığını bulmuştur. Henüz 29 yaşında bu buluşunu yapan Maxwell 1865 yılında da bu dalgaların boşlukta ışık hızına yakın bir hızla (saniyede 186 000 mil - 300 000 km) hareket etmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Ancak, daha çok kuramsal çalıştığından bu buluşlarının kanıtlanması yoluna gitmemiştir. Maxwell'in bu buluşu, 20 yıl sonra 1885-89 yılları arasında, bugün elektromanyetik dalgalara adını veren

³⁹ Doç.Dr. Aziz A.,1976, Radyo ve Televizyona Giriş, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi yayınları no.460, sf.7.

Alman fizikçi Heinrich Hertz tarafından geliştirilmiştir. Hertz, 26 yaşında 1886 yılında yaptığı deneylerle Maxwell'in buluşunu, yani radyo dalgalarının varlığını ve ses titreşimlerinin elektromanyetik alanda ışık hızı ile yayıldığını kanıtlamıştır. Hertz, Maxwell'in kuramlarını kanıtladıktan sonra, elektromanyetik dalgaların uygun metal yüzeylerde yönlendirilmiş radyo dalgalarına dönüşebileceğini de bulmuştur.⁴⁰

İnsan sesi, elektromanyetik dalgalar aracılığıyla bir yerden bir başka yere iletilebilmesi, hem iletişim tarihinde, hem de insanlık düzenli yayın yapıldığında, radyoculuk amatör bir anlayışla geliştirilmiştir. 20. Yüzyılın ilk çeyreğinin sonuna yaklaşıldığında, radyo bir iletişim aracı olarak, insanların yaşamlarında yer almıştır.

"Radyo her toplumda o toplumun yapısal özelliklerine göre bir işlerlik kazandı. Örneğin İngiltere, Fransa, ABD gibi ülkelerde her şeyden önce kendisi bir meta olarak sınaî-mali çıkarlar ağı içinde önemli bir yer edindi. Özellikle radyoculuğun hızlı bir gelişme gösterdiği ABD'de piyasa önce radyo alıcılarının ve öteki araç gereçlerin tecimsel niteliği ile ilgilendi. Daha sonra ise yayın yapma olanağının kendisi, başka bir anlatımla yayıncılık (Broadcasting) gelir kaynağı oldu. 1923 yılında ABD'de radyo araç ve gereçleri imal eden 222 firmanın aynı zamanda yayın işletmelerine sahip oluşu bir rastlantı değildir. Radyo yayını işletmeciliğinin belirli bir erginliğe erişmesinden ve radyo alıcılarının yaygınlaşmasından sonra radyo, reklamcılık yoluyla öteki mal ve hizmetlerin tezgâhtarlığını da yapmaya başladı"⁴¹

Schiller'e göre "Piyasa ekonomisi, radyo haberleşmesini ilkin araç gereç yapımcılarının daha sonra ise yayın ticareti yapan şirketlerin kucağına itti".⁴² Bu durum, radyonun yapısından doğan bir sonuç olarak kaynaklanmıyordu. Aynı yıllarda, SSBC de, radyo, işçi sınıfının emrinde ajitasyon ve propaganda gibi işlevlerde kullanılmıştır.

⁴⁰ Doç.Dr. Aziz A.,1976, Radyo ve Televizyona Giriş, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi yayınları no.460, SF.8.

⁴¹ Kocabaşoğlu U., (2010), Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna, TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri, (1. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları, sf.32.

⁴² Herbert I Schiller, MassCommunicationandtheAmericanEmpire, Augustus M. KelleyPublishers, New York, 1970, sf.22-

25, Akt.Kocabaşoğlu U., Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna, TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri, (1. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları

Yurdumuzda ilk radyo yayınları 1926 yılında alınmış özel bir kararla, 1927 yılında, ilk olarak Ankara'da, daha sonra da İstanbul'da başlamıştır. Bilindiği gibi, dünyadaki ilk radyo yayınları 1920'de başlamıştır. Radyoların 6-7 yıl sonra ülkemize gelmiş olmasını, -o dönem koşulları da göz önünde bulundurulduğunda- ülkemiz için ileri bir adım olarak karşılamak gerekir.

"Haberleşme sistemini tekelinde bulunduran Hükümet, önce TBMM'de 'Telsiz Tesisi Hakkında Kanun'u çıkardı. Arkasından 1926 yılında Ankara ve İstanbul'da 5'er KW'la iki küçük radyo vericisinin kurulmasını kararlaştırdı ve yapılan bir ihale ile telsiz şebekesinin kurulması işini bir Fransız firması olan '*Compagne General Française de Telegraphiesans Fil*'adlı şirkete verdi. Şirket, bu iki radyo vericisini Ankara'da Babaharman'da – bugünkü Telsizler'de – İstanbul'da ise Osmaniye'de – bugünkü Hasdal'da – kurdu. Bu vericilerden yayın yapma hakkı ise 10 yıllık bir sözleşmeyle, hükümetin desteğiyle kurulan '*Telsiz Telefon Türk Anonim Şirketi*'(TTTAŞ)'a verildi. Şirket, 1927 yılında önce 1200 metre üzerinden yayın yapan 'İstanbul Radyosu'nu, kısa bir süre sonra da 1554 metre üzerinden yayın yapan 'Ankara Radyosu'nu kurdu".⁴³

"Bu yayınlarda, radyoculuk deneyiminin dünyada da yeni olmasından ötürü çok çeşitli programlara; bugünkü gelişmiş program türlerine rastlanmamaktadır. Bu bakımdan yayınlarda en önemli program türü olarak haberler ve müzik yayınları yer almıştır. Bu dönemde mevcut verilerle çok sınırlı yayın yapılması, istasyonların yetersiz olması nedeniyle Hükümet 1933 yılında, Ankara ve İstanbul'da bu kez yüksek verici gücü olan üç radyo vericisinin yapılması kararını verdi. 'Marconi' firması tarafından yapılan bu vericiler 120 KW. Gücünde Ankara uzun dalga vericisi, 20 KW. Gücünde Ankara kısa dalga vericisi ile 150 KW. Gücündeki İstanbul Radyosu vericisiydi".⁴⁴

⁴³ Doç. Dr. Aziz A., (1976), Radyo ve Televizyona Giriş, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi yayınları no.460, sf 195.

⁴⁴ Doç. Dr. Aziz A., (1976), Radyo ve Televizyona Giriş, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi yayınları no.460, sf 196.

1.2 Türkiye’de Radyo Yayınının İlk Deneyleri

Başka ülkelerde olduğu gibi, Türkiye’de de radyo, ilk olarak amatörlerin eline geçmiştir. “Türkiye’de yayınlanan ilk radyo dergisi Telsiz’de amatör radyoculuk böyle yorumlanmakta ve dergide amatörler için türlü teknik bilgilere yer verilmektedir.”⁴⁵

Bu alandaki sınırlı bilgilere dayanılarak denilebilir ki, 1920’lerde oluşan radyoculuk, daha sonraki yıllarda, Türkiye’de amatör radyoculuk olarak, yalnızca alıcı yapmak ve çeşitli istasyonları dinlemek olarak anlaşılmış ve uygulanmıştır. Radyo, Türk toplumunun dinamiklerine göre çıkmış bir teknoloji olmadığından, bu durum doğal karşılanabilir. Türkiye’de radyo, iletişim aracı olarak radyoya gereksinim duyulacak örgütlenme, ticaret ve ulaştırma gibi toplumsal kurumlar gelişmemiş olduğundan, radyoyu üretecek sanayi de henüz o dönemde var olamamıştır. Bu nedenlerle radyo, Türk Toplumuna ithal edilmiş bir teknolojidir. Ayrıca, verici kurmak devlet tekelindedir. Radyolar, daha sonra özel şirketlere devredilmiş olsa da, devletin radyoyu sahiplenme durumu değişmemiştir. Radyo piyasası son derece pahalı bir piyasadır. Amatör bir radyo kurma girişimi, ekonomik anlamda, oldukça zor bir durumdur.

“Telsiz telefonun (radyo) Türkiye’ye girişi aslında telsiz telgrafın türevi biçiminde olmuştur. Kurtuluş savaşı sırasında, iletişim gereksiniminin önemli olduğu anlaşılmış ve bu alanda ülkede büyük bir eksikliğin olduğu fark edilmiştir. Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında, yurt içi ve yurt dışı iletişimi kolaylaştırmak amacıyla, bu eksikliği, Telsiz Telgraf’la doldurmak amaçlanmıştır. Bu nedenle, 1925 yılında ‘Telsiz Tesisi Hakkında Kanun’ adı altında bir yasa oluşturulmuştur. Bu yasa, Ankara’da büyük bir telsiz istasyonu ile memlekette dâhili bir Telsiz Şebekesi Tesisi’ni öngörmektedir.”⁴⁶

“O günkü adı ile Posta telgraf ve Telefon Müdüriyeti Umumiyesi, Ankara ve İstanbul’da birer telsiz telgraf istasyonu kurulması amacıyla, teknik bir komisyon oluşturulmuştur. PTT, Milli Müdafaa ve Bahriye Bakanlıkları temsilcilerinden oluşan teknik komisyon bir şartname hazırlayarak

⁴⁵ Kocabaşoğlu U., (2010), Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna, TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri, (1. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları, sf.33.

⁴⁶ Düstur, III. Tertip, C.6, sf. 103, Akt. Kocabaşoğlu U., (2010), Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna, TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri, (1. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları, sf.33.

istasyonların yapımını ihaleye sunmuştur. Beş şirketten oluşan başvuruda, üç şirket şartnameye uymadığından, teklifleri geri çevrilmiştir. Geriye kalan şirketler; Alman Siemens ve Fransız TSF şirketleridir. Yapılan pazarlıklar sonucu, istasyonları kurma görevi Fransızlara verilmiştir.”⁴⁷

“Ankara ve İstanbul’da 1925 yılında yapımına başlanan ve 1927 yılında hizmete sokulan, güçleri 20-250 KW arasında değişen bu telsiz telgraf vericileriyle Moskova, Berlin, New York, Viyana, Londra ve Tahran gibi merkezlerle bağlantı kurulmuştur.”⁴⁸

“Belirli zamanlarda radyo yayını yapılabilmesi amacıyla, telsiz istasyonlarındaki vericilerden ikisine gerekli donanım eklenmiştir. Radyo yayını yapmak üzere 5’er KW güçte ⁴⁹ çalışacak olan bu vericiler 1927 yılında hizmete girmeye hazır hale getirilmiştir.”⁵⁰ Türkiye’de deney niteliğinde, radyo yayınının ilk kez ne zaman yapıldığına dair bir belge bulunamamıştır. Bu deneylerin, Cumhuriyet döneminden önce gerçekleştirildiği bilinmektedir. İlk radyoculardan ve müzikçi Ruşen Ferit Kam, radyoyu ilk kez işgal altındaki İstanbul’da dinlediğini anımsıyor. ⁵¹ 1945 yılında, Basın Yayın Umum Müdürü Nedim Veysel İlkin, Türkiye’de radyonun ilk kez tecrübe edildiğini şöyle anlatmaktadır: ⁵²

⁴⁷ Asaf Tanrıku, tarihsiz, Türkiye Posta ve Telgraf ve Telefon Tarihi ve Teşkilatı, sf. 1400. Akt. Kocabaşoğlu U., (2010), Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna, TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri, (1. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları, sf.34.

⁴⁸ PTT Magazin, C.1, S.12, Şubat 1957, s.11..Kocabaşoğlu U., (2010), Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna, TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri, (1. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları, sf. 34.

⁴⁹ Bu vericilerin asıl olarak telsiz telgraf iletişimde kullanılmak amacıyla kurulduklarında kuşku yok. Ancak daha sonra radyo yayınına olanak sağlayacak söz konusu vericilerin güçleri kimi kaynaklara göre 7 KW’dır. Güç kapasitesi 7 KW olan vericilerin 5 KW güçle çalıştırılmış olmalarını düşünmek mümkündür. Bkz. Fuat Münir Bener, “Radyomuz On Beş Yaşında”, Radyo, C.1, S.1, 15 Aralık 1941, s.4; Ceniz Taşer, Radyonun – Organizasyonu ve Özerkliği, TRT yayını, Ankara, 1969, s.36. Akt. Kocabaşoğlu U., (2010), Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna, TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri, (1. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları, sf.34.

⁵⁰ Aslan, a.g.m., sf.25, Akt. Kocabaşoğlu U., (2010), Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna, TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri, (1. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları, sf.34.

⁵¹ Ruşen Ferit Kam, yıl olarak kesinlikle hatırlanamamakla birlikte 1920-1922 arasında Fransız savaş gemisinden yapılan müzik yayınının Darülfünun konferans salonunda üniversite öğrencilerine dinlettirildiğini anımsatmaktadır. Ruşen Ferit Kam’la 6 Ocak 1976’da yapılan görüşme.

⁵² Nedim Veysel İlkin, “Radyonun Bize Kazandırdığı Kıymetler”, Radyo, C. 3, sf.39, Mart 1945, sf.1, Akt. Kocabaşoğlu U., (2010), Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna, TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri, (1. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları, sf.35.

Yirmi iki yıl önceki hatıralarımı yokluyorum. Gözlerimin önünde şu manzara canlanıyor. Eski İstanbul Darülfünunu'nun konferans salonundayız. Orada yerli ve yabancı büyük bir davetli kalabalığı toplanmıştır. Salonun pencereye yakın bir köşesine, geniş bir masa üzerine iri boyda bir sandık büyüklüğünde simsiyah bir alet yerleştirilmiştir. Üzerinde, yanında, yine en iri boydan trombonları andıran siyah hoparlörler görüyoruz... İzahatı heyecanla dinliyoruz. Tecrübeyi heyecanla bekliyoruz. Zira hemen iki adım ötedeki Yüksek Muallim Mektebi'nden müzikli radyo neşriyatı yapılacaktır. Hoparlörden cızırtılarla çıkan ses hala kulaklarımdadır. Bu ilk tecrübeye daha çok parazit dinlemiştik...”

Aktarılan bu anıdan anlaşılacağı gibi, Türkiye’de ilk radyo yayını 1921-1923 yılları arasında gerçekleştirildiği düşünülebilir.

1.3 Telsiz Telefon Türk Anonim Şirketi’nin Kuruluşu

“1925 yılında çıkarılmış “Telsiz Tesisi Hakkında Kanun” uyarınca hükümet, aynı yıl içerisinde çalışmalara başlamıştır. 1 Mart 1926 yılında, Ankara Telsiz Telgraf ve Telefon İstasyonu pilon⁵³ temelleri atılmıştır. Aynı zamanda, bu çalışmalar, İstanbul’da da hızlandırılmıştır.”⁵⁴ “Devlet, PTT eliyle telsiz istasyonlarının yapımını Fransızlara vermiştir. Telsiz istasyonlarının inşa edilmesine başlanmadan, yapım işleri tamamlandığında, yayın yapacak şirket konusunda önemli girişimler yapılmış olduğu görülmüştür. Bakanlar Kurulu’nun 6 Ocak 1926’da tarih ve 2994 sayılı bu kararnameden sermayenin yüzde 10’unun sağlandığına ilişkin banka mektubunun ve “İtibar Senedi”nin Bakanlar kurulunca incelendiğini öğreniyoruz.”⁵⁵

⁵³ Elektrik güç iletimini, belli bir yükseklikten aktarmak için destek olarak kullanılan, kafes seklinde ve çelikten yapılmış yüksek elektrik direkleridir.

⁵⁴ Ayın Tarihi, s.24, 1926, s.1106; Servet’i Fünun, C60, 23 Eylül 1926, s. 153. Akt. Kocabaşoğlu U., (2010), Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna, TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri, (1. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları, sf.36.

⁵⁵ Düstur, III. Tertip, C.7, sf228. Akt. Kocabaşoğlu U., (2010), Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna, TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri, (1. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları, sf.36.

Daha sonraki dönemlerde, TTTAŞ'ın yayın yapmasını sağlayan "İşletme Ruhsatnamesi" 8 Eylül 1926'da imzalanmıştır. Arada geçen süre hakkında bir bilgi edinilememiştir.

1.4 İstanbul ve Ankara'da Düzenli Radyo Yayınlarının Başlaması

1.4.1 İstanbul Yayınları Hakkında

"Türkiye'de örgütsel olarak yapılan ilk radyo yayınları, İstanbul Telsizi'nin anteninden çıkmıştır. 1927 yılı Mart ayı başında, TTTAŞ İstanbul'daki ilk vericiyle deneme yapmıştır. 'İstanbul Büyük Postane'⁵⁶ sinin kapısı üzerine yerleştirilen bir vericiden halka müzik dinletilmiştir."⁵⁷

"27 Mart 1927 gecesi, Türk Sanatçıları, İstanbul Telsizi'nde ilk konserlerini vermişler ve Nisan ayı boyunca da deneme yayınlarını sürdürmüşlerdir."⁵⁸

TTTAŞ, programlı ve düzenli yayınlara, 1927 yılının Mayıs ayında geçebilmiştir. İstanbul Telsizi'nin düzenli yayın tarihi hakkında kesin bir bilgi yoktur. Cumhuriyet gazetesine göre "Türk Telsiz Telefon Şirketi dün akşamdan (5 Mayıs) itibaren neşriyat servislerine başlamıştır, Akşam gazetesine göre ise ilk düzenli yayın 6 Mayıs tarihinde gerçekleştirilmiştir."⁵⁹ Görüldüğü gibi, gazeteler arasında, düzenli yayın yapma tarihi hakkında kesin bir görüş birliği yoktur.

1.4.2 Ankara'daki Yayınlar Hakkında

Ankara'da ilk radyo yayınının ne zaman yapıldığına dair bir bilgi bulunmamaktadır. Ankara'daki "Telsiz Telgraf İstasyonu" inşası Eylül ayı başında tamamlanmıştır. "18 Kasım

⁵⁶ Türkiye'nin en büyük postane binası olma özelliğini elinde bulunduran İstanbul Büyük Postane (Ptt Müzesi), İstanbul ilinin Fatih ilçesinde yer alır.

⁵⁷ Servet'i Fünun, C.61, S.120-1594, 3 Mart 1927, s.2084, . Akt. Kocabaşoğlu U., (2010), Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna, TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri, (1. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları, sf.55.

⁵⁸ Ayın Tarihi, C.12, S.36, 1927, s.2084, . Akt. Kocabaşoğlu U., (2010), Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna, TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri, (1. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları, sf.55.

⁵⁹ Cumhuriyet, 6 Mayıs 1927, Akşam, 7 Mayıs 1927, Akt. Kocabaşoğlu U., (2010), Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna, TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri, (1. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları, sf.55.

1927’de yapılan bir tören ile vatandaşların hizmetine sunulmuştur”⁶⁰ “Haziran ayı içerisinde Ankara’da yayınlanan bir konser İstanbul’a nakledilmiş ve halka dinletilmiştir.”⁶¹

“İki yıllık geçiş döneminden sonra Ankara Radyosu, Cumhuriyetin 15. yıldönümüne denk gelen 28 Ekim 1938’de, yeni binasındaki yayınına resmi olarak başladı. Yeni Ankara Radyosu’nun açılışı tüm milleti temsil etmeye yönelik bir iddia taşıyordu: “Burası Türkiye radyosu”. İstanbul Radyosu kısa bir süre ve 1949’da yeni binasında tekrar açılıncaya kadar, 40’lı yıllar boyunca sadece ara ara yayın yapabildi.”⁶²

Ankara Radyosu’nun açılış töreni, İsmet İnönü tarafından, İngilizce olarak yapılmıştır. İsmet İnönü’den sonra konuşma yapmış olan Bayındırlık Bakanı Ali Çetinkaya, radyonun geçmişini silen ve yeni bir başlangıç saptaması yapan bir konuşma ile devam etmiştir:

“Türkiye Cumhuriyeti’nin vücuda getirdiği yeni radyo servisini, yüksek huzurlarınızda bu andan itibaren işletmeye açıyorum. 19. Uncu asrın en yüksek ilim ve fen eserlerinden biri olup 20. Asırda, alemşumul bir ehemmiyet iktisab eden radyodan Türkiye Cumhuriyeti’nin de istifade etmesi bir zaruret ve vazife idi.”⁶³

“Çetinkaya, uzun süren bir konuşmasında, biri 120 KW uzun dalga, diğeri 20 KW kısa dalga verici istasyonlarını inşa eden Marconi firmasına teşekkür etti.”⁶⁴

⁶⁰ Vakıf, 9 Eylül 1927, s.2; Ayın Tarihi, C.15, S.44, 1927, s.2727, Akt. Kocabaşoğlu U., (2010), Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna, TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri, (1. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları, sf.57.

⁶¹ Telsiz, S.2, 7 Temmuz 1927, s.10, Akt. Kocabaşoğlu U., (2010), Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna, TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri, (1. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları, sf.58.

⁶² Ahıska M., (2005), Radyonun Sihirli kapısı, Garbiyatçılık ve Politik Öznellik, (1. Baskı), İstanbul: Metis Yayınları, sf.134.

⁶³ Ahıska M., (2005), Radyonun Sihirli kapısı, Garbiyatçılık ve Politik Öznellik, (1. Baskı), İstanbul: Metis Yayınları,, sf.134.

⁶⁴ Ahıska M., (2005), Radyo Stüdyosu ve Milletın Sesi, Radyonun Sihirli kapısı, Garbiyatçılık ve Politik Öznellik, (1. Baskı), içinde (134-135), İstanbul: Metis Yayınları, Marconi tarafından inşa edilen iki verici – 120 KW gücünde bir uzun dalga vericisi ve 20 KW gücünde bir kısa dalga vericisi – sırası ile iç (Orta Anadolu, Batı Karadeniz ve Akdeniz bölgeleri ve Doğu Anadolu’nun Batısı) ve dış (Ortadoğu, Balkanlar ve Orta Avrupa) yayınları için tahsis edilmişti. İç Yayınlar Doğu ve Güneydoğu Anadolu’nun büyükçe bir kesimine ve Trakya bölgesine ulaşamıyordu.

2. MÜZİK YAYINLARI

2.1 Tüm Yayınlar İçinde Müzik Programlarının Yeri

Türk radyoculuğu, kuruluş yıllarında, radyoyu bir eğlence aracı olarak kurma fikri üzerine inşa edilmiştir. Eğlence kavramı – o zamanlarda – doğal olarak akıllara müziği getirmiştir. Ancak, insanlar müziğin olması gerektiği konusunda hem fikir olsa bile, müziğin türleri üzerinde bir anlaşmaya varamamıştır. O günün değimiyle, müzik “Alaturka” ve “Alafranga” diye ikiye ayrılmıştır. Söz konusu “Alaturka ve Alafranga” ayrımı – bilindiği gibi – yalnızca müzik alanı için önemli bir sorun haline gelmemiştir. Ayrıca bu ayrım, 19. Yüzyıldan itibaren, Türklerin Batı hayranlığını da temsil eder bir konumdadır.

Telsiz dergisi, söz konusu sorunu tartışmaya açmış ve konu ile ilgili görüşleri üç kümede toplamıştır.

Telsiz Dergisi’nin yayınladığı görüşlere göre; tek ve biricik müzik “Batı” müziğidir. “Türk” müziği terk edilmeli ve “Batı” müziği benimsenmelidir. Batı müziğinin benimsenmek istenmesinin önemli nedeni, Batı müziğinin çok sesli olmasıdır. Diğer bir görüş ise, Türk müziğinin mükemmel bir müzik olması ve mükemmel bir müzik olarak benimsenmesidir. Bu müzik, Türk halkı için yeterlidir. Diğer bir görüş ise, Batı müziğinin olanaklarından yararlanarak, Türk müziğinin – ıslah ve terakki edilmesi – iyileştirilmesidir. Söz konusu üç görüş, radyo çevrelerinde çok konuşulmuştur.⁶⁵

“Şirket radyosunun bir ‘müzik kutusuna’ dönüşmesini eleştiren milli seçkinler, bununla kalmayıp yayınlanan müziğin de ne denli ‘utanç verici’ olduğundan söz etmeye başlamışlardı. Müzik yayınına karşı olan eleştiriler ‘alaturka’ müziğin istenmeyen etkileri konusunda yoğunlaşmaktaydı. Türk Müziği olduğu farz edilen ve Batılı kaynaklar tarafından kategorize edilip isimlendirilmiş olan

⁶⁵ Bu tartışmaya ilişkin görüşler Telsiz’in 18 Ağustos 1927 tarihli sekizinci sayısından başlayarak yayınlanmıştır. Söz konusu tartışmanın ayrıntılarını ve tartışanların kimliklerini bir yana bırakarak belirlenen görüşlerin ana çizgileriyle özetlenmesi amaçlanmıştır. Akt. Kocabaşoğlu U., (2010), Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna, TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri, (1. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları, sf.115.

alaturka⁶⁶ milli kimlik konusunda geniş bir tartışma açmaktaydı. Osmanlı'nın son dönemlerinde bile alaturka müzik aşağılayıcı bir çağrışıma sahipti.”⁶⁷

O yıllarda yine Tıp Fakültesi öğretim üyesi akıl hastalıkları mütehassısı Dr. Fahrettin Kerim Bey'e göre:

“...Rakı ve rakı ile birlikte uyşukluk telkin eden şarkıların artık milli musikimizde yer almayacağını görmekte zevkleniyoruz.... Bu tip şarkılar besteler milletin yüzde 1'inin bile ruhuna hitap etmezdi. Büyük Gazimizin irşatlarından fevkalade sevindik. Artık tam manası ile kibar, asil bir musikiye kavuşacağız.”⁶⁸

Yine o yıllarda, benzer birçok yazıda Türk müziğinin yasaklanması dile getirilmiş, basın ve kamuoyunun desteği alınarak bu konunun etkin bir şekilde sonuçlandırılması sağlanmaya çalışılmıştır. Alafranga ve Alaturka çatısı altında toplanan taraflar hakkında anketler düzenlenmiştir. Cumhuriyet Gazetesi'nin yaptığı ankette, gazete yazarlarından Peyami Safa, Nadir Nadi ve Falih Rıfkı Atay'ın “Her şeyi Avrupa'dan aldığımız gibi musikiyi de alacağız..” diye başlayan değerlendirmelerini “Musiki fizik ilmi gibi Beynelminel objektif bir sanat değildir. Onu inkar etmek ve otomobil alır gibi Avrupa musikisini aynen almak nasıl kabildir?” şeklinde yanıtlanmıştır.⁶⁹

⁶⁶ Alaturka sözcüğü İtalyanca alla turca sözünden alınmıştır. Türk usulü anlamına gelen bu sözcük alafranganın karşıtı olarak kullanılmıştır. Orhan Tekelioğlu, alaturkanın hem Osmanlı döneminde hem de Cumhuriyet'ten sonra Batılılaşma taraftarı olanlar için aşağılayıcı çağrışımları olduğunu gösterir. (1996) Akt. Ahıska M., (2005), Radyonun Sihirli kapısı, Garbiyatçılık ve Politik Öznellik, (1. Baskı), İstanbul: Metis Yayınları, sf. 123.

⁶⁷ Bülent Aksoy, Ziya Gökalp'in ortaya attığı, Klasik Türk Musikisi'nin aslen yabancı kökenli olduğuna dair tezin, ondan önce yaygınlaşmaya başladığını savunur. II. Abdulhamit'in alaturka müzikle ilgili şu sözlerini aktarır: “Doğrusu, alaturka musikiden pek o kadar hoşlanmam. İnsana uyku getirir. Alafranga müziği tercih ederim. Bilhassa opera ve operetler pek hoşuma gider. Hem size bir şey söyleyeyim mi? Alaturka dediğimiz makamlar Türklere ait değildir. Yunanlardan, Acemlerden, Araplardan alınmıştır. Türk çalgısı davulla zurnadır, derler ya bunda da tereddüdüm vardır. Bu iki çalgı da Arapların imiş... Bizde de Anadolu'nun asıl Türk köylerinde daima saz çalınırmış. (Aksoy 1985:1223) Akt. Ahıska M., (2005), Radyonun Sihirli kapısı, Garbiyatçılık ve Politik Öznellik, (1. Baskı), İstanbul: Metis Yayınları, sf. 123.

⁶⁸ 4 Kasım 1934, Milliyet Gazetesi, Sinem Özdemir, Türk Müziği Radyo Yasağı ve 1934 Medyası, Akt. Kutluk Fırat (Derleyen), (2018) Cumhuriyetin Müzik Politikaları, (1.Baskı), İstanbul: H2o yayınları, sf.176.

⁶⁹ Ünlü, 2004:320, Akt. , Sinem Özdemir, Türk Müziği Radyo Yasağı ve 1934 Medyası, , Akt. Kutluk Fırat (Derleyen), (2018) Cumhuriyetin Müzik Politikaları, (1.Baskı), İstanbul: H2o yayınları, sf.174.

2.2 Radyolarda Müzik Yayınları Üretimi

Müzik yayınları, daha önce de açıklandığı gibi, radyo programları içinde en önemli olanıdır. TTTAŞ'ın müzik yayınları ile ilgili izlediği politikalar üzerinde yeterince bilgi bulunmamaktadır. Bununla birlikte, kurumun 'Müşterinin isteğini yerine getirme' politikasını benimsediği düşünülebilir. Şirket, yayın döneminin ilk günlerinde, müzik yayınlarının hedefini oldukça geniş tutmuş gibi görünmektedir. Telsizde yer alan "*Radyo programlarımız ve musikimiz*" başlıklı yazıda, müzik programları hem Türkiye'de yaşayan Türklere hem de yurtdışında yaşayan Türklere yönelik olmuştur. Aynı yazıda, diğer bir hedef kitle ise Avrupalılara yönelik yayınlar yapılmasıdır. Her iki radyo da, eğlence için müzik yapma amacı taşımıştır.

2.3 İstanbul Radyosu'nda Müzik Yayınları

"İstanbul radyosu müzik yayınlarının ilk yıllarında, Türk müziği yayınları içinde bir yer tutan '*Fasil Müziğini*', '*Telsiz Telefon Stüdyo Alaturka Musiki Heyeti*' adında olan bir grup temsil etmiştir. Türk müziği yayınları genellikle yarım saatlik programlar halinde düzenlenmiş ve saz topluluğunun bir sanatçıya eşlik etmesiyle gerçekleşmiştir. Ayrıca, Mesut Cemil yönetiminde haftada birkaç kez '*Klasik Koro*' çalışmaları da yapılırdı. Daha sonraki yıllarda 'Hafız Burhan Saz Heyeti', 'Cemal Kamil Saz Heyeti' gibi topluluklar da, radyoya katkıda bulunmuşlardır. 1934 yılı ortalarındaysa, '*Tango ve Vals Bestesi Müsabakaları*' yapılmaktadır."⁷⁰

Radyo yayınlarında bulunan tüm müzik türleri ile ilgili daha detaylı bir araştırma, çalışmanın daha ilerisinde sunulmuştur.

⁷⁰ Ruşen Ferit Kam'dan aktaran, Özdamar, a.g.m., s.5, Kocabaşoğlu U., (2010), Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna, TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri, (1. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları, sf.120.

2.4 Ankara Radyosu'nda Müzik Yayınları

Ankara Radyosu'nun yayına geçişinden başlayarak, özellikle müzik yayınlarında, büyük ölçüde yayınlar Riyaseti Cumhur Müzik Takımı'na bağlıdır. O dönemde, Ankara Radyosu'nun yöneticisi olan Orhan Veli Kanık, aynı zamanda Riyaseti Cumhur Müzik takımının komutan yardımcısıdır.

"Ankara Radyosu'nun 1927 sonlarında başlayan ilk yayınlarına değin hemen hemen hiçbir bilgimiz yok. 1930 yılı Ocak ayına gelene dek, gazetelerde de Ankara Radyosu'nun programlarına rastlamıyoruz. Radyo yayınlarının 1930 Ocak ayı başında yeniden başlaması üzerine *Hâkimiyeti Milliye*'de yayınlanan programlarda ilkin Türk müziğine yer verilmediğini görüyoruz. Ancak aynı yılın Mayıs ayının ikinci yarısından başlayarak Riyaseti Cumhur Müzik Takımı'na ayrılan program içinden senfonik eserlerin yanı sıra "Çoklu Hicazkâr Şarkı" vb. adlar altında örnekler göze çarpmaktadır. Ekim ayına gelindiğinde ise günlük yayınlarda 30-45'lik "Fasıl" programları düzenli olarak yer almaktadır."⁷¹

2.5 Radyolardaki Teknik Yetersizlik

Radyonun yeni olduğu zamanlar içerisinde, radyo yayın için gerekli tekniksel donanımlardan yoksundu. Bu nedenle teknik yetersizlikler, yayın sürecini zor hale getiriyordu.

"Sokaktan gelen gürültünün ya da Ankara Radyosu'nun bir süre stüdyo olarak kullandığı otelin lokantasından gelen çatal bıçak seslerinin nasıl yayına girdiği, yan binadaki yangının haberini vermek için genel yayını nasıl kestikleri, hava raporunu vermek için nasıl pencereden dışarı eğilip baktıkları, sesin kalitesini yükseltmek için nasıl mikrofonun üzerine kadın çorabı geçirdikleri gibi."⁷²

⁷¹ Kocabaşoğlu U., (2010), Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna, TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri, (1. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları, sf.122.

⁷² A.K. sf. 25, Akt. A History Of Radio, Kocabaşoğlu U., (2010), Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna, TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri, (1. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları, sf 55. Akt. Ahıska M., (2005), Radyonun Sihirli kapısı, Garbiyatçılık ve Politik Öznellik, (1. Baskı), İstanbul: Metis Yayınları, sf 119.

2.6 Müzik İnkılâbı ve Radyolar

“Genel anlamda, müzik yayınları, bazı taraflar tarafından eleştirilmiştir. Söz konusu eleştiriler, 1930 yılından başlamış ve 1934 yılına kadar artarak devam etmiştir. Siyasi iktidarın yayın organı olarak bilinen ‘Hâkimiyeti Milliye’ gazetesinde bir yazar, Türk radyolarını zaman dinlemişse ‘göz bebeklerine kadar kızardığı’nı söylemiştir.”⁷³

Aynı yazar, Türk müziği yayınlarını ağır bir şekilde eleştirirken şunları söylemiştir: “Hele ince saz kısmı büsbütün yürekler acısı, cıyıklısından, gazelin en öksürüklüsüne, tıksırıklısına kadar... Neler, ne bangırtılar dinlemedik.”⁷⁴

Bu tip eleştiriler üç neden ile açıklanabilmektedir. Birinci neden: radyoların, giderek yozlaşması ve bozulmasıdır.

“Özellikle 1932 ve 1934 yılları arası radyoculuk, tekdüze programlarıyla eleştirilmiştir. ‘Müzik Devrimi’ düşüncesi siyasal önderler aracılığıyla dile getirilmiş bir düşüncedir. Bu düşüncenin kökleri 1926 yılından beri var olmuştur.”⁷⁵

“Mustafa Kemal, müzik devriminin gerekçeleriyle ilgili – Emil Ludwig’e verdiği bir mülakatta -şunları söylemiştir: “Musikiciliğe pek çok itina göstermekte olduğumuzu görüyorsunuz... Garp Musikiciliği bugünkü haline gelinceye kadar ne kadar zaman geçti? (400 yıl)... Bizim bu kadar beklemeye vaktimiz yoktur.

⁷³ Aka Gündüz, “Radyo İşimiz”, Hakimiyet-i Milliye, 2 Şubat 1934. Akt. Kocabaşoğlu U., (2010), Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna, TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri, (1. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları, sf.124.

⁷⁴ Aka Gündüz, “Radyo İşimiz”, Hakimiyet-i Milliye, 2 Şubat 1934. Akt. Kocabaşoğlu U., (2010), Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna, TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri, (1. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları, sf.126.

⁷⁵ Okullardan alaturka musiki öğretiminin kaldırılması 1926 yılında Maarif Vekili Mustafa Necati’nin daveti üzerine toplanan Sanayii Nefise Encümeni’nin kararıyla olmuştur. Bkz. Cemal Reşit Rey, “Atatürk ve Müzik”, Cumhuriyet, 11 Kasım 1963. Öte yandan bir kaynakta, Türk müziği yaşağına 11 Ağustos 1928 gecesi, İstanbul Sarayburnu Gazinosu’nda, Mısırlı bir bayan şarkıcının da katıldığı konserin yol açtığı ileri sürülmektedir. Bkz. Osman Ergin, “Atatürk ve Musiki Sevgisi, Türk Maarif Tarihi, C5, Eser Matbaası, İstanbul, 1977, s.1844. Ne var ki ileri sürülen tarih, öteki verilerin ışığında doğru görünmemektedir. Divan müziğinin özellikle radyodan kaldırılması, 1934 yılı Kasım’ında olmuştur, Akt. Kocabaşoğlu U., (2010), Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna, TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri, (1. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları, sf.126.

Bunun için garp musikiciliğini almakta olduğumuzu görüyorsunuz”.⁷⁶ Müzik devriminin açıklanması 1 Kasım 1934 yılındadır. TBBM bu tarihteki yıllık açılış toplantısında, Atatürk’ün yaptığı konuşma, müzik alanına verilen önemin ciddi ve yönlendirici olduğunu ortaya koymaktadır: “Arkadaşlar, güzel sanatların hepsinde, ulus gençliğinin ne türlü ilerletilmesini istediğinizi bilirim. Bu, yapılmaktadır. Ancak, bana kalırsa bunda en çabuk, en önde getirilmesi gerekli olan Türk musikisidir. Bir ulusun yeni değişikliğine ölçü musikide değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir. Bugün dinletilmeye yeltenilen musiki, yüz ağartacak değerde olmaktan uzaktır. Ulusal, ince duyguları, düşünceleri anlatan, yüksek değerleri, söyleyişleri toplamak, onları bir gün önce genel son musiki kurallarına göre işlemek gerekmektedir. Ancak, bu sayede Türk ulusal musikisi yükselebilir, evrensel musikide yerini alabilir. Kültür İşleri Bakanlığı’nın buna yeterince özen vermesini, kamunun da bunda ona yardımcı olmasını dilerim.”⁷⁷

Müzik İnkılâbı, bu fikirler çerçevesinde oluşturulmuş ve Türk radyosuna uygulanmaya çalışılmıştır. Bu devrim hareketiyle oluşan önemli olay, yine o yıllarda, radyolarda yasaklanan Geleneksel Türk Musikisi (Alaturka) olmuştur. Bu konuya ayrıca – Üçüncü Bölümde - yer verilmektedir.

2.7 Radyonun Millileştirilmesi

1930’ların ortalarında, radyonun devletleştirilmesine ve millileştirilmesine yönelik, hem kültürel hem de teknolojik olarak, örgütlenme amacıyla çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu dönemde milliyetçilik alanında da rejim düzenlemelerinde bir sıkışma görülmektedir.

“1934’te yürürlüğe giren Matbuat Umum Müdürlüğü Teşkilatına ve Vazifelerine Dair Kanun ile İçişleri Bakanlığı’na bağlı yeni bir müdürlük oluşturulur. Bu müdürlük, Radyo, film ve Tiyatro gibi efkârı umumiye” ile ilgili

⁷⁶ Ayın Tarihi, C.22, S.73, Nisan 1930, s.6054-6055, Akt. Kocabaşoğlu U., (2010), Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna, TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri, (1. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları, sf.126.

⁷⁷ Üstel F., (1983), Musiki İnkılabı ve Aydınlar, sayı 113, sf. 50.

araçların denetiminden sorumludur. Böylelikle şirket radyosu üzerindeki devlet denetimi artırılmış olur.”⁷⁸

“Bu kültürel hazırlık ve zemin çerçevesinde, radyonun devletleştirilmesi kararı yine Mustafa Kemal’in 1935’te Meclis’te yaptığı bir konuşmadan “ilhamla” gerçekleştirilir. “Ulusal Kültür için pek lüzumlu olduğu gibi, arsiulusal ilgiler bakımından da yüksek değeri belli olan radyo işine önem vermemiz çok yerinde olur.”⁷⁹

2.8 Radyo Alıcıları Hakkında Bilgiler

“1927’de Türkiye’de radyo alıcısına sahip olan kayıtlı sadece 1178 kişi olduğu; 1935’e gelindiğinde bile şirkete kayıtlı ancak 6082 alıcıya ulaşıldığı, bunlardan yarısından fazlasının İstanbul’da olduğu, bu alıcıların neredeyse %1’inin yabancıların, %30-40’ının da “azınlıkların” elinde olduğu; ayrıca yayına ilişkin öteki teknik güçlüklerde düşünülürse, İstanbul Radyosu’nun yaptığı yayınların büyük “milli iddialar” taşımasının gerçeklikle bir ölçüde uyum içinde olduğu görülebilir. Bu bağlamda kaynakların kıtlığı ve yayınların teknik kalitesinin düşüklüğü yöneticiler tarafından açıkça kabul edilmekteydi.”⁸⁰

Yeni milli konumuna erişen radyo, hem milli başarıları temsil etmiş, hem de milli başarıların dış dünyaya iletilmesiyle ilgili önemli bir görev üstlenmiştir. Radyonun millileştiği sıralarda, radyonun halka ulaşamadığı ve tüm ülkede radyo alıcılarının az olduğu gözlenmiştir.

“Radyonun millileştirildiği sırada tüm ülkede 10 bin civarında radyo alıcısı vardı, bu rakam 1938’de 33 bine ulaştı ve ilerleyen yıllarda sürekli bir artış gösterdi. Yine de radyo alıcılarının nüfusa oranı hala düşüktü. Ayrıca radyo alıcılarının %70’i üç büyük kentte, İstanbul, Ankara ve İzmir’de toplanmıştı. Ülkenin Batı bölgelerinde, 112 kişiye bir radyo düşerken, Doğu Anadolu’da

⁷⁸ Kocabaşoğlu 1980: 114-5, Akt. Ahıska M., (2005), Radyonun Sihirli kapısı, Garbiyatçılık ve Politik Öznellik, (1. Baskı), İstanbul: Metis Yayınları sf.133.

⁷⁹ Zabıt Ceridesi, Devre 5, İctima 1, Birinci inikad, cilt 6, sf.3, Akt.Ahıska M., (2005), Radyonun Sihirli kapısı, Garbiyatçılık ve Politik Öznellik, (1. Baskı), İstanbul: Metis Yayınları, sf.133.

⁸⁰ Kocabaşoğlu (1980:54-5) Akt.Ahıska M., (2005), Radyonun Sihirli kapısı, Garbiyatçılık ve Politik Öznellik, (1. Baskı), İstanbul: Metis Yayınları sf.119.

4727 kişiye, Güney Doğu Anadolu’da 3107 kişiye bir radyo düştüğü çıkarsanabiliyor. Köylerdeki radyo alıcıları, tüm alıcılara oranla %2’yi biraz geçiyordu.”⁸¹

BÖLÜM 3

1934 YILINDA RADYOLARA GETİRİLEN 20 AYLIK YASAKLAMA SÜRECİ VE YASAĞIN KALDIRILMASI

3. Yasaklanma Nedeni ve Süreçleri

İstanbul Radyosunda, 1934 yılında, önemli bir hadise yaşanmıştır. İstanbul Radyosu’ndan Geleneksel Türk Musikisi (Alaturka) kaldırılmıştır.

“Atatürk’ün Kamutay’ın IV. Dönem 4. Toplanma yılında, 1 Kasım 1934 günü açan söylevinde, müzik konusunda söylediklerinden esinlenen Matbuat Umum Müdürü Vedat Nedim Tör, bağlı bulunduğu İçişleri Bakanı Şükrü Kaya’ya çıkıp onu yanıltarak radyoların 6 Eylül 1936 günü devlet eline geçmesindeki 1 yıl 6 ay 4 gün sürecek bir yasak kararı aldırılmış ve 2 Kasım 1934’den başlayarak uygulatmışlardır.”⁸²

“Büyük önderimiz, nutuklarında ‘Bugün acuna dinletmeye yeltenilen musiki bizim değildir. Onun için o, yüz ağartacak değerde olmaktan çok uzaktır’ cümlesini kullanmışlardır. Bu sözlerden mülhem olarak Ankara ve İstanbul Radyoları – evvelce programlarını ilan ettikleri halde – dün gece, alaturka denilen şark musikisiyle yapılmış parçaları çalmamış ve söylememiştir. Anadolu Ajansı’nın bu husustaki haberini de neşrediyoruz. Ankara (A.A.) – Dâhiliye Vekâleti bugün Büyük Millet Meclisi’nde Gazi hazretlerinin alaturka musiki hakkındaki irşatlarından ilham alarak bu akşamdan itibaren radyo programlarından alaturka musikisinin tamamen kaldırılmasını ve yalnız garp

⁸¹ Kocabaşoğlu 1980: 146, Akt. Ahıska M., (2005), Radyonun Sihirli kapısı, Garbiyatçılık ve Politik Öznellik, (1. Baskı), İstanbul: Metis Yayınları.

⁸² Oransay G., (1985), Atatürk ile Küğ, (2.Baskı) İzmir: Küğ yayınları, sf. 49.

tekniğiyle bestelenmiş, motifleri milli musiki parçalarımızın, garp tekniğine vakıf sanatkârlar tarafından çalınmasını alakadarlara bildirmiştir.”⁸³

Söz konusu yasaklanma, Hafız Yaşar Okur tarafından şöyle aktarılmıştır:

“Atatürk’ün İstanbul’u ziyaretlerinde, her zaman olduğu gibi, akşam sekizde, en yakın arkadaşları ve bazı seçkin aileler, sofralarında bulunurlardı. O gecelerin birinde, davetliler, sofrada kalabalıktı. Vali Muhittin Üstündağ’ın Avrupa’dan Atatürk için getirtmiş olduğu büyük, çift hoparlörlü, kütüphane şeklinde bir radyo salonun bir köşesinde görünmekteydi. Bir aralık, Atatürk, Nesib Efendi’yi çağırdı: Aç şu radyoyu bakalım, dedi. O günlerde de İstanbul Radyosu, Yeni posta hane üstünde faaliyette idi. Nesib Efendi radyoyu açtı. Sarayın o büyük salonu ve avizeler yankı yapıyordu. Tesadüfen, programda, Atatürk’ün pek sevdiği Nihavent Faslı çalınıyordu. Atatürk:

- Yaşar bey, Nihavent Faslı’nı beğendin mi? Güzel çalışıyorlar mı? Diye sordu.
- Evet, Ata’m, Pek güzel! deyince Atatürk, Cevad Abbas’ı çağırdı: Radyo Evi’ne telefon et. Nihavent Faslı devam etsin, diye söyledi. Ve bir saat fasıl devam etti. Nihavent Faslı’nı iki bayan solo olarak okurken, şarkının yarısında bir karışıklık yaşandı. Şarkıya, başka sesler ve öksürükler karıştı. Atatürk bu hali görünce, sinirlenerek elini masaya vurdu: Mikrofon başında bu ne rezalet efendim? Diye radyoyu kapattı. İçişleri Bakanı Şükrü Kaya Bey yanında oturmaktaydı. Bir şeyler konuştular. Anlayamadım.

Atatürk:

- Yaşar Bey, bir gazel okuyunuz, diye söyledi. Gazeli tekrar tekrar okuttu. Fena halde hiddetlenmiş. Bu arada eski başyaveri Salih Bozok, sofradan kalktı. Radyo evine telefon etti. Ne konuştuysa konuştu; yarım saat sonra Radyo Evi’nden Kemani Reşad Bey’i gönderdiler.

Kemani Reşad Bey, elinde kemani olduğu halde, salondan içeriye girdi. Atatürk’ün ellerini öperek sofrada yanıma oturdu. Atatürk’ün hiddeti hala

⁸³ Anadolu Ajansı, Haber, 3.11.1934, Akt, Oransay G., (1985), Atatürk İle Küğ, (2.Baskı) İzmir: Küğ yayınları, sf. 49.

geçmemiști. Reşad Bey'e sordu: Nedir bu rezalet? Ayıp değil mi? Bütün dünya dinliyor... Reşad Bey susuyordu ve önüne bakıyordu. Tereddütlü bir şekilde, Ne olacak? Ne yapayım der gibi bakıyordu.

Atatürk, Reşad Bey'e: Bir taksim yapınız dedi. Reşad Bey'de bir Rast taksim yaptı. Taksim biter bitmez Atatürk şu şarkıya başladı:

Habgah'ıyare girdim arz ahvalimi

Bir perişan halini gördüm unuttum halimi

Sakiten icra ederken dide eşk-i alimi

Leblerinde sinesinde gizlenen amalimi

Leblerimde topladım tebrik edin ikbalimi

Reşad Bey bu şarkıyı Atatürk'ün istediği gibi çalamadı: Bizim bildiğimiz şarkı böyle değil dedi.

Esasen bu şarkı Rast perdesinden bestelenmiş, Hâlbuki Atatürk, Mahur perdesinden okur idi. Selahattin Pınar ve Kemani Nubar Bey'ler bulunduğu zaman, Atatürk'ün okuduğu gibi çalardı. Reşad Bey bu tarafını bilmediğinden mütereddid bir vaziyette bulundu ve kemanını önüne koydu. Bunu gören Atatürk'ün canı sıkıldı. Cevad Abbas Bey dışarıdaki salona çıktı, ser-sofracı İbrahim Efendi vasıtasıyla Reşad Bey dışarı çağrıldı ve Radyo Evi'ne gönderildi. Bunun üzerine Salih Bozok tarafından, Atatürk'ün hiddetini azaltmak için Radyo Evi'ne ikinci bir telefon edildi. Kemal Niyazi Bey geldi ve Atatürk'ün ellerini öptüğü zaman: Hoş geldin Kemal Bey. Sizin arkadaşlarınızdan Reşad Bey bizim şarkıyı çalamadı. Bakalım siz çalabilecek misiniz, dedi ve Atatürk şarkıyı okumaya başladı. Kemal Niyazi Bey, Atatürk'ü hafiften takip etti. Bunun üzerine Atatürk memnun oldu: Selahattin Pınar ve Kemal NubarBey'lere telefon ediniz, şimdi gelsinler diye emretti ve bana: Yaşar Bey! Bir gazel okuyunuz, bütün makamları güfte üzerine taksim ediniz, dedi ve Kemal Niyazi Bey'e de iştirak etmesini söyledi. Kemal Niyazi Bey, Segâh makamından gayet güzel bir taksimle Atatürk'ün hiddetini teskin etti.

Biraz sonra da Selahattin Pınar, Kemal Niyazi ve Kemani NubarBey'lerin iştirakiyle bir hüzzam faslı yapıldı.Sabah güneşi doğuncaya kadar neş'e ile fasıl devam etti. Atatürk radyodaki hadiseden bahsile, o geceden itibaren İnce Saz Heyet'i radyoda lağv edildi. Yalnız halk türküleri çalınmasına müsaade edildi. Bir eyyam böyle gitti.”⁸⁴

1914 yılında Müzika-yı Humayun'a hanende olarak girmiş, takımının 1924 yılında Ankara'ya taşınmasıyla birlikteRiyaset'i Cumhur Fasıl Heyeti'nde görevini sürdürmüş, 1930 yılında Fasıl Heyeti'nin yöneticisiyken emekliye ayrılmış ve 1938 yılına kadar da Atatürk'ün yanından ayrılmamış olan Hafız Yaşar Okur, Türk Maarif Tarihi'nin yazarı Osman Ergin'in isteği üzerine,anılarından bir bölümünü kaleme almıştır.Bu bölümde Hafız Yaşar Okur, Atatürk'ün, Geleneksel Türk Müziği (Alaturka) müziğini hem çok sevdiğini, hem de çok iyi bildiğini anlatmaktadır.

Hafız Yaşar Okur'un anılarından:

"Akşamları saat 17.00'de Veli Bey'in idaresindeki bando sarayının bahçesinde nöbet çalmaya başlar ve bu, bir saat sürerdi. Saat 18.00'de Zeki bey'in idaresindeki orkestra, sarayın salonunda terennüme başlar, saat 20.00'e kadar devam ederdi. Bunlardan sonra da 14 kişiden mürekkep fasıl heyeti Atatürk'ün huzuruna gelir, yemeğin sonuna kadar oradan ayrılmazlardı. Atatürk Klasik Türk Musikisi'ni çok severdi. Ne zaman fasıl tertibini emir buyursalar derhal sevdikleri ve söylenmesini istedikleri şarkıları gösteren bir liste tertip edip yüksek huzurlarına sunardım. Bunlar arasında hangi eserin okunmasını emir buyurlarsa onu okurduk. En çok sevdiği makamlar rast, hüzzam, segâh,bestenigârdı.”⁸⁵

"Atatürk, arasıra yalnız udi Şevki ile beni huzurlarına çağırır, ut çaldırır ve gazel okuturdu ve çok kere kendisi de aşağıdaki gazelleri bizzat okurdu:

⁸⁴ Cengiz H. E., (1993), İstanbul Radyosu'nda Geçen Bir Hadise: Atatürk'ün Emriyle Radyo'da Alaturka Musikisinin Men-i Nasıl Oldu? Yaşanmış Olaylarla Atatürk ve Müzik, Riyaset'i Cumhur İnce Saz Heyeti Şefi Binbaşı Yaşar Okur'un Anıları, (1924-1938), İçinde (100-101), Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

⁸⁵ Oransay G., (1985), Atatürk İle Küğ,(2.Baskı) İzmir: Küğ yayınları, sf.50.

Ben şehidi badeyim, dostlar, demim yad eyleyin

Yeter artık çeker oldum şu cihanın gamını

Atatürk, musikimizi iftarla anılır bir sanat olarak yabancılara da göstermek ve tanıtmak isterdi. İran Şehinşahı Rıza Pehlevi'nin İstanbul'u ziyaretlerinde verdikleri ziyafette:

- Bu benim hafızımdır, bakınız size neler okuyacak!

Dedi ve beni tanıttırdı. İlk Kur'an'dan bir öşür, Süleyman Çelebi'nin mevlidinden bir bahir okudum. Sonra:

Bu gece Âdem ü Havva ağlar

Bu gece arşı mualla ağlar Bu

gece yersib ü betha ağlar

Ki sabah bir ulu tufan oluyor!

İle başlayan Hazreti Hüseyin'in Kerbela'da şehadetine dair uzun mersiyesi rast ve:

Men aşıkı an hüsne maşkest

münacatem Ayini hümayun ve :

Şaha zi kerem bermen derviş niğer

Ayinini de beyati makamından okudum.

Şehinşah çok memnun ve mütehasıs olduğunu söyledi ve elimi sıktı.

Atatürk vakit vakit rast makamından Kur'an ve Mevlüd de okuturdu. Kur'andan en çok okuttuğu sure Yasini Şerif ve Süleyman Çelebi'nin mevlüdünden de en çok beğendiği yer veladet bahrı idi. Atatürk Kur'anın Yasin suresinin rast makamından okutulmasını sever ve okuturdu. Bazen bir ayetini ben okurdum, alt tarafının gösterilen makamdaki okumaya devam edilmesini manevi kızı Nebile'ye emrederlerdi. Bazen de tamamıyla Nebile okur, ben

doğru okuyup okumadığını takip ederdim. Nebile Yasini ezbere bilirdi, sesi de güzeldi. Gerek Kur'an gerek mevlit okunurken çok mütehasşs olduğu görünürdü. Hatta Muzika heyetin'de bulunan hafızlardan ramazanlarda camilere mukabele okuyanlara bir ay müddetle izin verir, o gibilerin ramazan içinde yapılan fasıllarda bulunmalarında asla ısrar etmezdi.”⁸⁶

Musikin yasaklanmasında ileri sürülen nedenler, yalnızca Yaşar Okur'un anılarıyla sınırlı değildir. Konuyla ilgili başka nedenler de ileri sürülmüştür. İkinci neden şöyle aktarılmıştır

“Atatürk bir gün:Nedir bu radyonun hali, hep alaturka hep alaturka. Hem de hepsi ağlayan, inleyenşarkılar. Kaldırın şunları. Bu milletin sevinç ve neşe hakkıdır,” emrini verir. Her işte olduğu gibi bu işte de aşırıya kaçılır. Ankara Radyosu'ndan bütün alaturka yayınlar kaldırılır. Aynı akşam Çankaya'daki sofrasında her zamanki gibi Cumhurbaşkanlığı Fasil Heyeti de vardır. Atatürk onlardan “Manastır Ortasında Var Bir Havuz” şarkısını ister. Bunun üzerine dostu ve arkadaşı Nuri Conker:

‘İmam verir talkını kendi yutar salkımı. Sen radyodan alaturkayı kaldırdın, kendin de alaturka çaldırma bakalım,’ der.

Gözleri parlayan Atatürk ona şöyle yanıt verir:

Şimdi burada rakı içiyoruz diye, devletin her köyde meyhane açması uygun mudur? Biz kötü yetiştirilme ve ihtimaller nedeniyle buna alışmışız. Kendimizi kurtaramayabiliriz. Fakat gelecek nesillere kendi kötü alışkanlıklarımızı aşlamaya hakkımız yok. Örneğin nasıl ki halk esrara alıştı diye esrar tekkeleri açamazsak, devlet radyolarında da ağlayan, inleyen nağmeler yayamayız.”⁸⁷

Üst düzey bir müzik kültürüne sahip olan ve bazı geceler sevdiği makamları detone olmadan söyleyen Atatürk, radyolardan alaturka müziğini yasaklamasıyla çok tepki almıştır.

⁸⁶Oransay G., (1985), Atatürk İleKüğ, (2.Baskı) İzmir: Küğ yayınları, sf. 52.

⁸⁷Banoğlu Niyazi Ahmet, 1967, Nükte ve Fıkralarla Atatürk, İstanbul, Cilt II, sf.70, Akt, Tarman S., (2013), Radyolarda Türk Müziği Yasağı ve Kaldırılması, Doğumunun 130. Yılında Atatürk ve Müzik, , (1. Baskı Mayıs 2011, 2. Baskı Ocak 2013) İçinde (68-69), Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.

“Yine bu yasaklama üzerine, Atatürk’ün 1 Kasım 1934 yılında yaptığı TBBM konuşması, yasaklamanın nedeni olarak gösterilmiştir. Mustafa Kemal’in – konuyla ilgili olan - yaptığı nutuklardan en dikkat çekici olanı, “Günümüzde dinletilmeye çalışılan müzik yüz ağartacak değerde olmaktan uzaktır,” sözü olmuştur. Yine Atatürk, 6 sene önce, Gülhane Parkı Konseri sonrasında, “ Artık bu basit musiki, Türklüğün çok gelişmiş ruh ve duygularını kandırmaya yetmez” cümlesini söylemiştir ve bu cümle, ilk söylenen cümleyi destekler niteliktedir. Bu sözlerden, “artık bu basit musiki için gereğinin yapılmasının zamanı gelmiştir,” algısı oluşmuştur.”⁸⁸

“Atatürk’ün bu konuşması, bir gün sonra, Basın Yayın Genel Müdürü Vedat Nedim Tör ile İçişleri Bakanı Şükrü Kaya’yı harekete geçirmiştir. Radyolardaki Türk müziği yayın yasağı 2 Kasım 1934 tarihinde uygulanmaya geçirilmiştir. Radyo programlarında alaturka müziği yasaklanmış ve sadece Batı müziği çalınmasına izin verilmiştir. Yasak tam olarak 1 sene 6 ay ve 4 gün sürmüştür. Bu yasaklamanın sebeplerinin altında, Vedat Nedim Tör’ün, eğer alaturka müziğini yasaklarsak atamızın hoşuna gider, düşüncesi de vardır. Vedat Nedim Tör, bu düşüncesini – o dönemler bu yüzden alaturka müziğini yasaklama kararı alır –yıllar sonra Muammer Sun’a anlatmıştır. “Muammer Sun, Boğaziçi Üniversitesi Türk Müziği Kulübü’nün 08.11.1978 tarihinde düzenlenmiş olduğu bir açık oturumda, olayı Vedat Nedim Tör’ün kendi ağzından dinlediğini söylerken, aslında tarihe Türk Müziği’nin nasıl ve hangi nedenle radyoda yasaklandığı konusunda önemli bir not düşmektedir: 1962 yahut 1963 yılıydı. Allah selamet versin, Vedat Nedim Tör Ankara Devlet Konservatuvarı’na bir münasebetle gelmişti. 1965’den önceki yıllar. Ben heyecanla, belki bu yazıyı yazdığım sıralarda nakledince “Ha, ben o olayı sana anlatayım” dedi. “O zaman ben Basın-Yayın Genel Müdürüydüm. Atatürk bu nutku verince hemen ben –İçişleri Bakanı – Şükrü Kaya’ya gittim ve ona dedim ki ‘Paşa bunu söylediğine göre herhalde alaturkanın yasak edilmesini istiyor. Yaparsanız hoşuna gider’, dedim ve Şükrü Kaya’da yasak etti,” dedi.

⁸⁸ Çavdaroglu Salih Zeki, Devlet Radyoculuğu’ndaki Türk Musikisi Yayın Politikalarına Kronolojik Bir Bakış, Musiki Dergisi, [http:// www.musikidergisi.net/?p=891](http://www.musikidergisi.net/?p=891), Erişim Tarihi: 28.01.2011. Akt.Tarman S., (2013), Radyolarda Türk Müziği Yasağı ve Kaldırılması, Doğumunun 130. Yılında Atatürk ve Müzik, , (1. Baskı Mayıs 2011, 2. Baskı Ocak 2013) Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları, sf.70.

Yasak olayının, eğer kendisi anılarında açıklamadıysa, bana 3-4 kişinin yanında söylediği nedeni bu. Bunun hemen arkasından bir komisyon toplanıyor müzik devrimini yapmak üzere.”⁸⁹ Bundan sonrasını kurulan komisyonda bulunan Cemal Reşit Rey hatıralarından şunları aktarmaktadır: “İkinci hatıram radyolardan Alaturka müziğinin kaldırılmasına aittir. Eski İstanbul Radyosu’nun Müdürü rahmetli İsmail İsa Bey bir gün ezilerek büzülerek, bana geldi ve böyle bir kararın alındığı söyledikten sonra, bizim “Lüküs Hayat” ve “Deli Dolu” operetlerinden iki parçanın bundan böyle radyoda çalınamayacağını bildirdi. Filhakika bu plağı Vasfi Rıza doldurmuştu. Bir tanesinde gazel, diğerinde de zurna taklidi bir taksim vardı. Alaturka müziği yasağından bu şekilde zararlı çıkacağını hatırlar ve hayalimden geçirmezdim! Atatürk’ün direktifi üzerine bir müddet sonra (1934’de) Maarif Vekili Abidin Özmen, sekiz müzisyen olarak bizleri (Cevat Memduh Altar, Halil Bedii Yönetken, Hasan Ferit Alnar, Necil Kazım Akses, Ulvi Cemal Erkin, Cezmi ve ben) Ankara’da kongreye toplamıştı. Toplantı açılıp kibar nutukların söylenmesinden sonra, Maarif Vekili sevimli şivesiyle bizlere “Ey, hadi bakalım, musiki inkılâbı yapacakmışız, bunu nasıl yapacağız?” demesi üzerine kongrede bir şaşkınlık havası esmeye başladı. Toplantı dört saat kadar devam etti. Arada sırada Maarif Vekilini telefona çağırıyorlardı. Son telefonda sonra Abidin Özmen heyecanla bizlere: “Paşa Çankaya’dan birkaçtır telefon ettiriyor. Musiki inkılâbı ne yoldadır diye soruyor?” dedi. Biz büsbütün şaşkına döndük. Ne gibi bir karar alınacağını bir türlü kestiremiyorduk. Nihayet hatırlamadığım birisi “memlekette tek sesli şarkı söylenmesinin yasak edilmesi gerektiğini” teklif etti. Bunun üzerine zannediyorum ben kalktım ve dedim ki, “Bir çoban, diyelim ki davarlarını otlatırken şarkı söylemek ihtiyacını hissederse, ille de köye gidip, bir ikinci çobanı bulup, gel birader sen de şu ikinci sesi uydur da söyle mi desin?”. Nihayet bu öneri eriyip gitti. Kongre daha sonra komisyona bölünerek bir rapora dayanarak, pek yerinde ve güzel kararlar

⁸⁹ Atatürk Devrimleri İdeolojisinin Türk Müziği Kültürüne Doğrudan ve Dolaylı Etkileri, 8.11.1978 tarihli Açık oturum: Muammer Sun’un Konuşması’ndan, Boğaziçi Üniversitesi Türk Müziği Kulübü Yayınları, No.1, Haziran 1980, sf.68, Akt. Tarman S., (2013), Radyolarda Türk Müziği Yasağı ve Kaldırılması, Doğumunun 130. Yılında Atatürk ve Müzik, (1. Baskı Mayıs 2011, 2. Baskı Ocak 2013) İçinde (70-71), Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.

aldı. Bütün güzel sanatların bağımsız bir genel müdürlük haline getirilmesi, Musiki Muallim Mektebi'nde Musiki Pedagoji Şubesi, Devlet Musiki ve Tiyatro Akademisi kurulması gibi".⁹⁰

"Bir gece Dolmabahçe Sarayı'nda Yunus Nadi (Cumhuriyet Gazetesi'nin Kurucusu Yunus Nadi Abalıoğlu: 1880-1945), Atatürk'e bu konudaki yakınmalarını sıralayarak şöyle der: "Paşam ne olur bizi alaturka şarkılarından mahrum bırakmasınlar. Zevkimize, duygularımıza el attığı için çok üzülüyor ve inciniyoruz". Atatürk ise bu sözlere şöyle karşılık verir: "Alaturka şarkılarından bende hoşlanıyorum. Fakat unutmamak gerekir ki, devrim yapan bu nesil, bazı fedakârlıklara katlanmasını bilmelidir. Ancak milli türkülere yer verilmelidir. Ancak burada Türk Müziği'nin yasaklanması konusunda gözden kaçırılmaması gereken iki önemli nokta vardır. Bunlardan biri Atatürk'ün "Türk Müziği'ni: bu basit musiki" şeklinde nitelendirmesine neden olan; Gülhane Parkı konserinde sahne alan Eyüp Sultan Cemiyeti öğrencilerinin başarılı bir icra yapamamasıdır. Gerek kostümleri ve gerekse sahne performansları onun için tam bir hayal kırıklığıdır. İkincisi de İstanbul Radyosu'ndaki yayın sırasında duyulan gayri ciddi konuşma ve öksürük sesleridir."⁹¹

"Gülhane Parkı'ndaki konseri Atatürk'ün kadrolu fasıl heyetinden Neyzen Burhanettin Ökte, bir müzisyen gözüyle şöyle ifade etmektedir: (...) Bu heyet amatörlerden oluşan pek çoğu da acemi denecek bir haldeydiler. Sultanîyegâh faslı başladı. Bu başlangıç öncelikle bizim üzerimizde soğuk bir düş etkisi yaptı. Esasen Atayı görünce kudretlerinden pek çoğunu kaybeden sanatçılar gerçekten saçmalamaya başladılar."⁹²

⁹⁰ Cemal Reşit Rey, Atatürk ve Müzik, Cumhuriyet Gazetesi, İstanbul, 11 Kasım 1963, s.6, Atatürk Devrimleri İdeolojisinin Türk Müzik Kültürüne Doğrudan ve Dolaylı Etkileri, 8.11.1978 tarihli açık oturum, Boğaziçi Üniversitesi Türk Müziği Kulübü Yayınları, No.1, Haziran 1980, sf. 144,145, Akt. Tarman S., (2013), Radyolarda Türk Müziği Yasağı ve Kaldırılması, Doğumunun 130. Yılında Atatürk ve Müzik, , (1. Baskı Mayıs 2011, 2. Baskı Ocak 2013) İçinde (70-71), Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.

⁹¹ Tarman S., (2013), Radyolarda Türk Müziği Yasağı ve Kaldırılması, Doğumunun 130. Yılında Atatürk ve Müzik, (1. Baskı Mayıs 2011, 2. Baskı Ocak 2013) Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları, sf.73.

⁹² Oransay Gültekin, Atatürk ve Küğ, Küğ Yayını No.6, Küğ Dergisi 1. Yıl, 2. Sayı Eki, Ankara Kasım 1965, sf.23, Akt. Tarman S.,(2013), Doğumunun 130. Yılında Atatürk ve Müzik, (1. Baskı Mayıs 2011, 2. Baskı Ocak 2013) Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları, sf.73.

Besteci olarak da tanınan Doktor Osman Şevki Uludağ, 10 Kasım 1934 yılında "Musikimizin Yükselmesinde Radyonun da Kabahati vardır!" adlı bir makale yazmıştır. Bu makale Vakit Gazetesi'nde yayınlanmıştır. Yazar makalede radyonun yayınlarını eleştirmiştir. Eleştiriler şöyledir:

"Musikimizin yükselmesinde radyomuzdan pek çok hizmet beklerdik. Çünkü radyonun başında gramofonlarda olduğu gibi, kültür terbiye işlerinden haberi olmayanlar değil, bilgisi oldukça yüksek artist oğlu artist bir zat bulunuyordu ve bu zat isteseydi tek başına Türk musikisi için yeni ve mühim bir çığır açabilirdi. Ne mi yapardı?

- 1) Tango ve fokstrot müsabakası açtığı gibi şairlerimizin yazılarını takip ederek bunların milli nağmelerle ve Garp tekniği ile bestelenmesini isterdi.
- 2) Türk Kültürünü hazmetmemiş olan kimselerin ahlıvahlı, terbiye üzerinde kazıyıcı ve kaşındırıcı bir tesir yapan muzır eserlerini radyoya sokmazdı ve radyoda okunacak olan eserlere milli terbiye bakımından bir sansür koyabilirdi.
- 3) Her gece radyoda aynı şarkıların okunmasına müsaade etmezdi.
- 4) Klasiklerimizi okuyanları daha evvelden imtihan ederek bunların olur olmaz kimseler tarafından berbat şekillerde okunmasının önüne geçebilirdi.
- 5) Radyo kapılarını amatör bile sayılmayan ehliyetsizlere açmazdı.
- 6) Haftanın belirli gecelerinde klasik, aktüalite, müsabaka, halk şarkıları ve yeni tezler okutarak ve çaldırarak Türk musikisinin muhtelif sahalarındaki vaziyetlerini korur ve yeniliği teşvik ederdi, az çok musikiye vakıf olanların meraklarını besleyerek onları yeni sahalara doğru sevk ederdi.

Ve daha neler yapmazdı?!

Hâlbuki radyo, Türk musikisinin tahrip sahası oldu. Mesela:

1) Klasikler içinde kıymetli bir inci olan İsmail Dede'nin rast nev'î ve bunun gibi birçok mühim klasikleri cırlak, bozuk ve kısık bir sesle okuttu. Numan Ağa'nın meşhur bir bestenigar peşrevini çalan kemancı ömründe ilk defa bile bunu çalmamıştı ve bunun gibi klasikler orada mütemadiyen tahrip olundu.

2) Türk klasiklerinde çeyrek dediğimiz eda teferruatı vardır. Keman müstesna olmak üzere Garp sazları bu sesleri çıkaramazlar. Hâlbuki radyoda klasik çalındı ve bu klasikler klarnet ve piyano ile çalındı. Radyo buna göz yumdu. Klasiklerin tarihi bir mevkiî olduğunu göz önüne getiremedi.

3) Halk şarkıları hiç önemli görülmedi. Türklerin zengin bir kahramanlık musikisi vardır. Bunlar yalnız bir Yemen şarkısı müstesna olmak üzere hiçbir radyoya girmedi. Bağdat Fethi'nin yadigârı olan '*Genç Osman, Tuna havaları, Cezayir dayılarının şarkıları*, hatta *313 Tesalya Harbi* için Zekai Dede'nin *Eğil Dağlar Eğil, Üstünden Aşam'* bile orada söylenmedi ve Türk musikisinin yalnız memlekette ithalleri yasak edilmiş olan mahut salon mecmualarında görülen açık saçık resimler kadar bayağı güfte ve besteleri sürekli okutularak, bu musikinin bir de vatanperverlik ve kahramanlık şubesi olduğu bilmezden gelindi. Hatta çok kıymetli olan külhanbeyi musikisini de kelimeleri Türk şivesine göre söyleyemeyen eski bir sazendenin keyfine bıraktı. "Destan, koşma, semai, mani" diye birçok ve sevimli şubelerine ayrılan bu musikiyi berbat bir şekilde yayınladı.

4) Merhum İsmail Hakkı Bey gibi son asır musikisinin direklerinden biri olan mühim bir şahsiyet bile sağlığında *def* denilen bir aleti elinden almış olduğu halde, radyo, bu koyu ve anlamsız tutuculuğu oradan uzaklaştıramadı. Baygın, yayvan ve nağmeleri çiğneyen ağızlar, orada musikimizin klasik nağmelerini ezdi. Çeşitli sazlar, okunan bir eseri kendiliklerinden güya süslemeye kalkarak bunlardan birisi bayram haftası derken öteki mangal tahtası demek kabilinden keyiflerine göre oynadılar, durdular."⁹³

⁹³ Uludağ Şevki Osman, *Musikimizin Yükselmesinde Radyonun da Kabahati Vardır!*, Vakıf Gazetesi, 10 Kasım 1934; Bir Kültür Savaşçısı: Osman Şevki Uludağ, Hazırlayan: İrem Eda Yıldızeli, Pan Yayıncılık: 139, İstanbul, Şubat 2009, sf. 36-38, Akt. Tarman S., (2013), *Radyolarda Türk Müziği Yasağı ve Kaldırılması, Doğumunun 130. Yılında Atatürk ve Müzik*, (1. Baskı Mayıs 2011, 2. Baskı Ocak 2013) içinde (74-76), Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.

Şevki Uludağ'a göre; yukarıda belirtilen makalede görüldüğü gibi, musiki uluslar arası bir meta olmaktan çok, bir milletin keyfini, hissiyatını ve kültürünü temsil etmektedir. Şevket Uludağ'a göre, radyo o dönemlerde, milli sayılan kavramları pek ayıp bir tarzda bütün dünyaya yaymıştır. Musiki bakımından yapılan propaganda, gerektiği gibi yapılamamıştır.

Yine Şevki Uludağ'a göre, radyoda çalınacak sazlar daha yetkin sanatkârlar tarafından çalınmalıdır. Şarkı okuyanların sesleri ise, dinleyenleri tiksindirmeyecek şekilde güzel olmalıdır. Ancak, radyoda bulunan müzisyenler birkaç nota bilen, sesleri güzel olmayan, yalnızca 6-7 şarkı okumakla yetinen insanlardı.

Süleyman Tarman'a göre: "Yukarıdaki makale, radyoda Türk Müziği yayın yasağının gerekçesine önemli bir ışık tutmaktadır. Yasağa neden olan şey Türk Müziği'nin kendisi değil, daha önce de belirtildiği üzere niteliğidir."⁹⁴

"Oysa Atatürk, kendisine yakın olan, özellikle kendi kültüründen olan şeyleri daima önemli saymış, hem öncelik hem de değer vermiştir. 'Benim milletim, benim askerim, benim müziğim' derken hep üstün olmasını istemiştir ve ister istemez yukarıdaki perişan manzara Atatürk'ü çok üzmüştür."⁹⁵

3.1 Yasağın Kalkması

Alaturka sıfatıyla Geleneksel Türk müziğine konulmuş olan yasak çok uzun sürmemiştir. Zaten Türk müziği ile Halk müziği arasındaki henüz muğlâk ayırım nedeniyle yasak, bazı Halk müziklerini kapsamamıştır; bu Halk müziklerinin de radyoda çalınmaya devam ettiği bilinmektedir. Yasak kalıcı olmamıştır. 2 yıl kadar sürmüştür.

"1936'da kararın değiştirilmesine dair "hikâye"nin değişik versiyonları vardır.

Olayı Tamburacı Osman Pehlivan'dan aktaran Ruşen Ferit Kam'a göre, Köşkte

⁹⁴ Tarman S., (2013), Doğumunun 130. Yılında Atatürk ve Müzik, , (1. Baskı Mayıs 2011, 2. Baskı Ocak 2013) Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları, sf.77.

⁹⁵ Cemal Anadol ve Mehmet Kara, Atatürk ve Sanat, Yaylın Yayıncılık, İstanbul Mart 2001, sf.89, Akt. Tarman S., (2013), Doğumunun 130. Yılında Atatürk ve Müzik, , (1. Baskı Mayıs 2011, 2. Baskı Ocak 2013) Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları, sf.73.

Osman Pehlivan'dan Rumeli türküleri dinleyen Atatürk, bu türküleri radyodan halka da dinletip dinletmediğini soruyor. 'Gazi hazretleri siz radyoda Türk müziği yayınlanmasını yasakladınız, buna imkân bulamıyoruz,' şeklindeki yanıt karşısında Atatürk, 'bunu da yanlış anladılar,' diyor ve derhal radyoya gitmesini ve bu türkülerin radyodan yayınlanmasını emrediyor."⁹⁶ Bir başka kaynakta, Ferit Tan'ın anılarında ise Mustafa Kemal yine Osman Pehlivan ile karşılaşır, onun "Yarın millet Arap müziği dinlerse bunun sorumlusu siz olursunuz," demesi üzerine sinirlenip radyodan Türk müziğinin yayınlanmasını emreder."⁹⁷

"Radyoda Türk müziği çalmış ud sanatçısı Cevdet Kozanoğlu'nun yayımlanmış anılarında ise hikâye biraz daha farklı anlatılır. Osman Pehlivan'ın sazını ve şarkılarını pek seven Mustafa Kemal onu Ankara'dayken buldurup köşküne çağırır. Aralarında şöyle bir konuşma geçer:

- Hadi Pehlivan bize bir-iki parça çal da dinleyelim.
- Sazımı getirmediğim Paşam.
- Ama Neden?
- Bu sazı çalmak yasak değil mi Paşam?
- Ne Münasebet Osman!
- Peki Paşam! O halde Radyo'ya müracaatımda neden bana, 'Uyan Pehlivan uyan! Radyoda bu sazı çalmak yasaktır' diye alay ettiler. Bak Paşam, zatınız her akşam birçok sazende ve hanendeyi huzuruza getirip çaldırır, söyletir, dinletirsiniz ve eğlenirsiniz. Günah değil mi? Bu musikiye gönül vermiş milleti mahrum edersiniz! Bunun üzerine Mustafa Kemal'in uygulandığı ve Osman Pehlivan'ı millete saz çalması için Ankara Radyosu'na gönderdiği söylenir."⁹⁸

Bilindiği gibi Geleneksel Türk Müziği (Alaturka) yasağı 20 ay boyunca, 2 Kasım 1934'ten

6 Eylül 1936'ya kadar sürmüştür. Ancak Halk müziği Geleneksel Türk musikisi (Alaturka)

⁹⁶ Kocabaşoğlu 1980:94, Akt. Ahıska M., (2005), Radyonun Sihirli kapısı, Garbiyatçılık ve Politik Öznellik, (1. Baskı), İstanbul: Metis Yayınları, sf.128.

⁹⁷ Kocaoğlu 1980:95, Akt. Ahıska M., (2005), Radyonun Sihirli kapısı, Garbiyatçılık ve Politik Öznellik, (1. Baskı), İstanbul: Metis Yayınları. sf.129.

⁹⁸ Cevdet Kozanoğlu, Radyo Hatıralarım, sf.11, Akt. Ahıska M., (2005), Radyonun Sihirli kapısı, Garbiyatçılık ve Politik Öznellik, (1. Baskı), İstanbul: Metis Yayınları, sf.129.

yasağı devam ettiği sırada, bir süre sonra yayınlanmaya devam etmiştir. Radyo Programı adlı dergide, İstanbul Radyosu'nda 7 Şubat 1936 Cuma'dan itibaren Osman Pehlivan'ın Halk Şarkıları yayınlanmıştır. Bu tarih yasağın kalktığı 6 Eylül 1936 yılından 7 ay öncedir. Osman Pehlivan'ın Halk şarkıları 7 Şubat 1936 yılından itibaren haftada 1 ve yarım saat olmak üzere İstanbul Radyosu'nda yer almıştır. (Bu yayınlar için dergilerin yayın bilgilerine bakınız.) Ancak bu tarihlerde, Osman Pehlivan'ın bizzat kendisi Halk Müzikleri'nin radyolarda yayınlanmamasından şikâyetçi olmuştur. En azından söz konusu anının yasağın kalkmasından önce anlatıldığı düşünülmektedir. Yukarıdaki anının gerçek olmadığı yayınlardan takip edilmiştir ve saptanmıştır. 1936 yılında Geleneksel Türk Musikisi (Alaturka) yayınlanmamış, Halk müziği de İstanbul Radyosu'nda yayınlanmaya devam ederken Ankara Radyosu'nda yayınlanmamıştır.

"Türk müziğinin yasaklanması konusu, farklı kişiler tarafından, benzer durumlarla da - genelde "Müzik İnkılâbı"nı kapsayacak uygun politikalar çerçevesinde - ifade edilmiştir. Türk müziğinin yasaklanma konusunun yakın tanıklarından biri de, o tarihlerde konservatuarda Fransızca öğretmenliği yapmakta olan Adile Ayda'dır. Adile Hanım, bu konudaki tanıklığını şu cümlelerle ifade etmektedir: "Bu kararda onu etkileyen kimse, kültürlü bir aydın olarak çok beğendiği, bazen de sofrasına davet ettiği orkestra şefi ve kemancı Zeki Bey'di. Bu meselenin iç yüzünü ben oldukça iyi biliyorum. Çünkü o sıralarda eski adı musiki muallim mektebi olan konservatuarda Fransızca öğretmeniydim. Zeki Bey müdürümüzdü. Oğlu Ekrem'le meslektaş ve arkadaşlık. Batı müziğine âşık ve iyi niyetli bir insan olan Zeki Bey Atatürk'e şu telkinde bulunmuştu: 'Biz Türkler musiki alanında da çağdaş milletlerle medeniyet yarışına katılmalıyız. Bu, ancak Batı Müziği ile olabilir. Alaturka müzikten alafranga müziğine geçiş Arap Harflerinden Latin Harflerine geçişin mantıki ve zorunlu bir sonucudur. Yapılacak iş, yeni bir nesil yetişinceye kadar alaturkayı unutturmaktır'. Milletin çıkarlarını daima birinci plana, kendi zevklerini ikinci plana alan büyük Önder, alaturka müziğini çok sevdiği halde, Batı müziğinin gelişmesine olanak sağlamaya karar verdi, ona göre önlemler alınmasını emretti. Etti ama bir süre sonra gördü ki, bu önlemler, milletin ruhunu incitmektedir. Bir milletin müziği, onun ruhunun bir parçasıdır. Sonuç

olarak, radyolarda Klasik Türk Müziği yayın yasağı, 6 Eylül 1936'ya kadar devam eder. Bir gece Atatürk, sofrasındaki konuklar arasında bulunan bestekâr Sıtkı Bey'in, ud ve tamburunu, eşi Vasfiye Hanım'ın sesiyle coşarak dinledikten sonra: 'Gidip İstanbul ve Ankara radyolarında birer konser veriniz,' der ve böylece radyolardaki yayın yasağı sona erer."⁹⁹

"Atatürk, müzik devrimi konusunda yapılanların, kendi düşündüğü şeyler olmadığını, ölümünden bir süre önce Vasfi Rıza Zobu'yla paylaşmıştır. Atatürk düşüncelerini şöyle ifade etmektedir:

Ne yazık ki sözlerimi yanlış anladılar, - Zobu'nun, Dellalzade İsmail Efendi'ye ait "Ah, O Güzel Gözlerine Hayran Olayım" mısrası ile başlayan ısfahan yürük semaiyi söylemesinin ardından - şu okunan ne güzel bir eser. Ben zevkle dinledim. Sizler de öyle. Ama bir Avrupalı insana bu eseri böyle okuyup da bir zevk vermek imkânı var mı? Ben demek istedim ki, bizim seve seve dinlediğimiz Türk bestelerini onlara da dinletmek çaresi bulunsun. Onların tekniği, onların ilmiyle, onların sazları, onların orkestraları ile... Çaresi her ne ise, örneğin Ruslar ne yapmışlarsa, biz de Türk müziğini milletler arası bir sanat haline getirelim. "Türk'ün nağmelerini kaldırıp atalım da sadece Batı Milletlerinin hazırda müziğini alıp kendimize mal edelim, yalnız onları dinleyelim," demedim. Yanlış anladılar sözlerimi, ortalığı öyle bir velveleye verdiler ki, ben de bir daha lafını edemez oldum."¹⁰⁰

⁹⁹ Ayda Adile, Atatürk'ün kişiliği, Tercüman, 15 Nisan 1981, sf.2 C. Anadol – M. Kara: Atatürk ve Sanat, Yaylın Yayıncılık, İstanbul Mart 2001, sf.95, Akt,Tarman S., (2013), Doğumunun 130. Yılında Atatürk ve Müzik, (1. Baskı Mayıs 2011, 2. Baskı Ocak 2013) Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları, sf.78.

¹⁰⁰ Rıza Zobu Vasfi, Yanlış Anladılar, Görüşlerle ve Hatıralarla Atatürk, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Talebe Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1962, sf.41. Akt, Tarman S., (2013), Doğumunun 130. Yılında Atatürk ve Müzik, (1. Baskı Mayıs 2011, 2. Baskı Ocak 2013) Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları, sf.80.

BÖLÜM 4

ATATÜRK'ÜN MÜZİKLE OLAN İLGİSİ VE MÜZİK SORUNLARI KARŞISINDAKİ TUTUMLARI HAKKINDA BİLGİ VE BELGELER

1. Türkçülük

Türkiye’de Halk kimliği, genellikle Türk Etnik sorununu ilgilendirmektedir. 2 Kasım 1922 tarihli Lozan Antlaşması, Osmanlı İmparatorluğu’nun çöküşünü ve Türkiye’nin doğuşunu simgelemiştir. Türkiye, tek dil ve tek etnik gruba dayanan, laik bir ulus-devlet sistemini benimsemiştir. Türkçülük, genel olarak Turancılık ile tanımlanmış, Oğuz lehçesini konuşanlara ya da sadece Türkiye Türklerine karşılık gelenlere verilen milliyetçi bir kavram olmuştur.

1.1 Ziya Gökalp ve “Türkçü Kültür Teorisi”

Ziya Gökalp, yeni medeniyet kurma adı altında, “Türkçülüğün Esasları” adında bir kitap yazmıştır. Bu kitap, Mustafa Kemal Atatürk’ü derinden etkilemiştir ve onun yaptığı tüm devrimlerin özetini oluşturmuştur. Şapka Kanunu’nun mantığı, en açık biçimde, Gökalp’in “Kültür” (hars) ve “Medeniyet” ayrımıyla tanımlanabilir. Gökalp’e göre, toplumlar, hem kültürle, hem de medeniyetle sahiptirler. Ancak, bu iki kavram, Gökalp’e göre farklı temellendirilmiştir. Kültür, dille ve eğitimle eş anlamlıdır. Ulusları birleştirir ve bir arada tutar. Diğer bir konu olan, yüksek bir kültür olarak tanımlanan medeniyet kavramı, insan iradesinin yapay bir ürünü olarak tanımlanmaktadır. “Gökalp, bireyin aklı ve karakteri arasındaki ilişkinin, ulusal medeniyet ile kültür arasında olan ilişkiye benzediğini, oradaki bir dengesizliğin, zayıflığa, verimsizliğe, yol açabileceğini ileri sürüyordu.”¹⁰¹ Gökalp’e göre, uzun bir süre boyunca beslendikleri Arap medeniyeti, Türklere dar gelmektedir. Ona göre, Türklerin geleceği ve varlığının devamı, ilerlemeye kafa tutmak yerine, onu benimsemiş olan Batı’nın yanında olmaktır.

¹⁰¹Stokes M, (1992), Akt. KüçükkaplanU.,(2013), Arabesk, Toplumsal ve Müzikal Bir Analiz (1. Baskı) İstanbul: Ayrıntı Yayınları, sf.52.

1.2 Ziya Gökalp'ın Müzik Hakkındaki Görüşleri

Ziya Gökalp, ölümünden -24 Ekim 1924- bir yıl önce "Türkçülüğün Esasları" adlı kitabında yayınladığı aşağıda belirtilmiş olan görüşleri, Atatürk'ün müzik hakkındaki görüşlerine yön vermiştir:

"Memleketimizde yan yana yaşayan iki musiki vardır. Bunlardan birisi halk arasında kendi kendine doğmuş olan Türk Musikisi, diğeri Farabi tarafından Bizans'tan çevrilip aktarılan Osmanlı müziğidir. Türk müziği esin ile oluşmuş, benzetlenerek dışarıdan alınmamıştır. Osmanlı müziği ise benzetleme yoluyla dışarıdan alınmış ve ancak yöntemle sürdürülmüştür. Bunlardan birincisi ekincimizin, ikincisi ise uygarlığımızın müziğidir. Uygarlık kurallarla yapılan ve benzetleme yoluyla bir ulustan öteki ulusa geçen kavramların ve tekniklerin toplamıdır. Ekinç ise hem kurallarla yapılamayan, hem de benzetlemeyle başka uluslardan alınamayan duygulardır. Bundan ötürü Osmanlı müziğinin kurallardan bireşme bir fen biçiminde olmasına karşın Türk müziği kuralsız, yöntemsiz, fensiz ezgilerden, Türk'ün bağrından kopan içten nağmelerden ibarettir. Oysa Bizans müziğinin kökenine inersek bunu da eski Grek'lerin ekinci içinde görürüz. Doğuda ileri gelenlere özgü olmak üzere bir düm-tek müziği vardır. Farabi bu müzik fennini Bizans'tan alarak Arapçaya aktardı. Bu müzik, Arap'ın, Acem'in, Türk'ün ileri gelenler katmanıyla sınırlı kaldı. Bundan dolayı Müslüman uluslar mimarlıkta olduğu gibi bu doğu müziğinde de özgün bir kişilik gösteremediler. Türk'ün halk katmanı eski Uzakdoğu uygarlığında yarattığı ezgileri sürdürerek ulusal bir halk müziği oluşturdu. Arapların, Acemlerin halk kesimi de eski ezgilerini sürdürdüler. Bundan ötürü Doğu müziği Doğu'nun hiçbir ulusunda ulusal bir müzik niteliğini alamadı. Bu müziğe İslam müziği denilememesine başka bir neden daha vardır: Bu müzik Müslüman uluslardan başka, Ortodoks ulusların, Ermenilerin, Yahudilerin de tapınaklarına söylenmektedir. Ortaçağ'da Avrupa'da yalnız iki yeniliğin ortaya çıktığını görüyoruz: Derebeysel şatolarda opera doğdu. Batı Avrupa'nın güneylerinde saygılı sevi, "Şövalye sevisi", "Salon" ve "Kadın Estetiği" oluştu. Birinci yenilik müziğin gelişimiyle batı müziğinin biçimlenmesine yol açtı. Çünkü eski Grek'lerin kurdukları müzik fennindeki çeyrek sesler operaya

uymadığından bırakıldı. Aynı zamanda operanın etkisiyle tekdüze ezgiler bırakılarak müziğe “Uyum” ögesi eklendi. İkinci yenilik de kadınların günahsızlıklarını ve kutsallıklarını yitirmeksizin toplum yaşamına karışmasını sağladı. Müslümanlar harem –selamlık, çarşaf, peçe gibi görenekleri Hristiyan Bizans ile ateşe tapıcı İran’dan almakta iken, Batı Avrupa’da kadınlar toplum yaşamına giriyorlardı. İşte Ortaçağ’da Doğu uygarlığıyla Batı uygarlığı arasında bu gibi küçük ayrılıklar dışında büyük bir bakışıklık görülür. Sözelimi Ortaçağ’ın İslam mimarlığına karşın Avrupa’da Gotik adıyla dinsel bir mimarlık görürüz. İslam evreninin “hikemiyyat”ına karşılık Avrupa üniversitelerinde Skolâstik felsefeyi buluruz. Budunbetim müzesi bunlardan başka her yöredeki dilsel sesbilim ile Halk ezgilerini ya fonograf aygıtıyla, ya da nota yöntemiyle saptar. Demek budunbetim müzesinin kesinlikle bir fotoğrafçısı, bir fonoğrafçısı ve bir notacısı bulunmak gerekir. (...) Koşmalar, türküler ve ezgiler de gerçek saz ozanlarından alınmalıdır. Ulusal ekincinin bu saydığımız örgütleri salt ulusal ekinci arayıp bulmaya yarayanlardır. Ulusal ekinci başka birtakım örgütleri de vardır. Bunların görevi de ulusal ekinç aranıp bulunduktan sonra Avrupa uygarlığının onun çeşitli dallarına aşılmasından ibarettir. Bu görevi yerine getirecek örgütler şunlardır: Türk görmükevi, Türk müzik okulu, Türk üniversitesi ve Türk bilim kurumudur. Bunlardan örnek olarak müzik okulunu ele alalım: İstanbul’da var olan Dar-ü l’elhandüm-tek yönteminin, başka bir söyleyişle Bizans müziğinin okuludur. Bu kurum ilkel öğeleri çağdaş ve batısal bir nitelik kazanacak olan gerçek Türk müziğine hiç önem verilmemektedir. Var olan Dar’ü I-bedayi (Görmükevi) de aynı durumdadır...”¹⁰²

1.3 Ziya Gökalp’in Milli Müzik Tanımı

Ziya Gökalp’in, müzik tarihi ile yaptığı çalışmalarda Atatürk’ü çok etkilediği bilinmektedir.

Ziya Gökalp’in “Milli Müzik” ile ilgili yaptığı çalışmalar aşağıda anlatılmaktadır.

Gökalp’e göre:

¹⁰²Oransay G., (1985), Atatürk İleKüğ, (2.Baskı) İzmir: Küğ yayınları, sf.18-19.

“Avrupa müziği girmeden önce ülkemizde iki tane müzik vardı: Bunlardan biri Farabi’ce Bizans’dan alınan Doğu müziği, öteki eski Türk müziğinin süre gelimi olan halk ezgilerinden ibaretti. Doğu müziği de, Batı müziği de eski Grek müziğinden doğmuştu. Eski Grek’ler halk ezgilerinde bulunan tam ve yarım sesleri yeterli görmeyerek bunlara dörtte bir, sekizde bir, onaltıda bir sesleri katmışlar ve bu sonunculara çeyrek sesler adını vermişlerdi. Çeyrek sesler doğal değildi, yapaydı. Bundan ötürü hiçbir ulusun halk ezgilerinde çeyrek seslere rastlanmaz. Dolayısıyla Grek müziği doğal olmayan seslere dayanan yapay bir müzikti. Bundan başka yaşamda tek düzelik bulunmamasına karşın Grek müziğinde aynı ezginin yinelenmesinden oluşan üzücü bir tek düzelik vardı. Ortaçağ Avrupa’sında oluşan opera kurumu Grek müziğindeki bu iki eksikliği giderdi. Çeyrek sesler operaya uymuyordu. Bunlardan başka opera bağdarları ve oyuncularını halktan oldukları için çeyrek sesleri bir türlü anlayamıyorlardı. Bu nedenlerin etkisiyle Batının operası Batı müziğinden çeyrek sesleri çıkardı. Aynı zamanda opera duyguların, coşkuların, tutkuların, ardışmasından ibaret bulunduğundan uyumu ekleyerek Batı müziğini tek düzelikten de kurtardı. İşte bu iki yenilik gelişmiş Batı müziğinin doğmasına yol açtı. Doğu müziğine gelince, bu bütünüyle eski durumundan kaldı. Bir yandan çeyrek sesleri koruyordu, öte yandan uyumdan hala yoksun bulunuyordu. Farabi’ce Arapça’ya aktarıldıktan sonra bu sayrı müzik sarayların eğilim göstermesiyle Acemce’ye ve Osmanlıca’ya da aktarılmışlardı. Öte yandan Ortodoks ve Ermeni, Kaldeli, Süryani, kiliseleri ile Yahudi havrası da bu müziği Bizans’tan almışlardı. Osmanlı illerinde bütün Osmanlı toplum öğelerini birleştiren tek kurum olduğu için buna “öğeler birliği” müziği adını vermek de gerçekten çok uygundu.

Bugün işte şu üç müziğin karşısındayız: Doğu müziği, Batı Müziği, Halk Müziği.

Acaba bunlardan hangisi, bizim için ulusaldır? Doğu müziğinin hem sayrı olduğunu, hem de ulusal olmadığını gördük. Halk müziği ekincimizin, Batı müziği de uygarlığımızın müzikleri olduğu için her ikisi de bize yabancı değildir. Öyleyse ulusal müziğimiz yurdumuzdaki halk müziği ile Batı müziğinin kaynaşmasından doğacaktır. Halk müziğimiz bize birçok ezgiler vermiştir. Bunları toplar ve Batı müziği yöntemince çok seslendirirsek hem ulusal hem de Avrupa işi bir müziğimiz

olur. Bu ödevi yerine getirecekler arasında Türk Ocakları'nın müzik takımları da vardır. İşte Türkçülüğün müzik alanındaki izlencesi ana çizgileriyle bundan ibaret olup, bundan ötesi ulusal müzikçilerimize kalmıştır.”¹⁰³

1.4 Türk Halk Müziği ve Çokseslilik

Türk Halk Müziği, destan, oyun, öykü gibi çeşitli türlerle iç içe geçmiştir. Bu müzik, her ne kadar farklı bir bağlamda incelenmiş olsa da, ortak bir geleneğin ürünüdür. Âşık şiirleri ve halk şarkıları olmak üzere bireysel ve anonim ürünlerden meydana gelmişlerdir. Bu ürünler, sözlü gelenek içerisinde doğmakta ve gelişmektedirler. Bu bilgiler ışığında, halk müziği için önemli olan, sözlerdir ve bu müzik sürekli bir değişim göstermektedir.

“Türk Halk musikisinin iki büyük kaynaktan beslendiği görülür: 1-Âşıklar, 2-Türkü yakıcılar. Bu iki grup halk sanatçıları, çeşitli halk ezgilerinden akıllarında kalanları, bilmeyerek, bir başka söz altında birleştirmek suretiyle yeni yeni türkülerin meydana gelmesine sebep olurlar. Bu işi yaparken daha önceden bilinen kuralları uygulamayı düşünmezler, uygulayamazlar. Zira nazari müzik bilgileri yoktur. İlgüdü ile yaparlar bu işi. Âşıklardan birçoğu, eskiden yaşamış büyük ozanların deyişlerini, yetiştikleri yörenin müziği ile söylerler.”¹⁰⁴

"Halk Müziği, aktarım sürecinde, ezgilerin farklı duyulması, aktaran kişinin hafızasının zayıflığı gibi dönemler yaşamıştır. Bu dönemler, halk müziğinin sürekli bir değişim içerisinde olmasını sağlamıştır. Bu değişimler, türkülere yeni motifler ve sözler de kazandırmıştır. Halk müziği, gündelik olaylara sıkı bir şekilde bağlı olmuştur. Bu gündelik olaylara verilen halk tepkileri, halk müziğinin temel işlevini oluşturmaktadır. Halk müziğinin diğer bir özelliği ise, vokal ve icrasında standart bir tekniğe sahip olmamasıdır. Bu nedenle, halk müziği, her bölge ve yörede farklı çalma ve söyleme tekniklerine, farklı lehçelerle yapılan vokallere sahiptir. Ancak, Cumhuriyet Dönemi müzik politikaları, halk müziğini, olduğundan daha farklı bir şekilde tanımlamıştır. Erken Cumhuriyet Dönemi kadroları, Türk Halk müziğinin eski yapısının

¹⁰³ Oransay G., (1985), Atatürk İleKüğ, (2.Baskı) İzmir: Küğ yayınları, sf.21.

¹⁰⁴ KüçükkaplanU.,(2013), Arabesk, Toplumsal ve Müzikal Bir Analiz (1. Baskı) İstanbul: Ayrıntı Yayınları, sf.58.

durağan olduğunu ve Türklerin karakterini yansıtmaları bakımından, bu müziğin, Batı'nın çok sesli armonisiyle birleştirilmesi gerektiğini savunmuşlardır.”¹⁰⁵

“Mistik sanatın ezgisiyle bunalıncaya kadar içimize büküldük. Şıkıltımların şıkırtılarıyla da yeterince keyfettik. Artık, ileri bir görüş ve coşkunlukla, büyük sanat idealine doğrudan yol almak zorunda bulunuyoruz; gençliğin bu yolda beslemeye başladığı inancı anlamamız lazımdır. Eski ağırbaşlı mistik eserlerden, iradeli ve heybetli adagıolar, şakrak oyun ritimlerinden şen ve gülbüz vivaceler çıkarabildiğimiz gün, Türk sanat ruhu yepyeni estetik kadrolar dairesinde dirilip canlanmış olacaktır.”¹⁰⁶

1.5 Atatürk'ün Sarayburnu Parkı'nda Yaptığı Konuşmanın Daha Detaylı Hali

Cumhuriyet Dönemi'nde halkı çok etkilemiş olan –daha önce yukarıda bahsedilmiş olan – Sarayburnu konuşmasının tümü aşağıda sunulmuştur. Atatürk'ün yaptığı Sarayburnu konuşması ve mecliste yaptığı 1 Kasım 1934 yılında yaptığı konuşmadan sonra, Alaturka müziği radyolarda yasaklanmıştır. Bu sonuç, bazı çevrelerin Alaturka müziğine yapılan özel bir yasak olduğunu düşünmesine yol açmıştır. Ancak, yalnızca bu iki konuşmanın Atatürk'ün Alaturka müziğini yasaklayacak olması sonucunu çıkarmak bilimsel bir nitelikte değildir. İşte bu iki konuşmanın detaylı hali:

“Bu gece burada güzel bir rastlantı sonucu Doğu'nun en seçkin iki müzik takımını dinledim. Özellikle birinci sahneyi süsleyen Müniret-Ül-Mehdiye Hanım sanatçılığında başarılı oldu. Fakat benim duygularım üzerinde artık bu müzik, bu basit müzik, Türk'ün çok gelişmiş ruh ve duygusunu doyurmaya yetmez. Şimdi karşımda uygar dünyanın müziği de işitildi. Bu ana dek Doğu müziği denilen ezgiler karşısında kansız gibi görünen halk hemen harekete ve etkinliğe geçti. Hepsi oynuyor ve şen, şatırdırlar, doğalarının gereğini yapıyorlar Bu pek doğaldır. Gerçekten Türk doğuştan şen, şatırdır. Eğer onun

¹⁰⁵ KüçükkaplanU.,(2013), Arabesk, Toplumsal ve Müzikal Bir Analiz (1. Baskı) İstanbul: Ayrıntı Yayınları Analiz, sf. 59.

¹⁰⁶ Gazimihal Mehmet Ragıp, Konya'da Musiki, sf. 71, Akt. KüçükkaplanU.,(2013), Arabesk, Toplumsal ve Müzikal Bir Analiz (1. Baskı) İstanbul: Ayrıntı Yayınları, sf. 60.

bu güzel huyu bir süre fark olunmamışsa, kendinin kusuru değildir. Kusurlu hareketlerin acı, yıkıcı sonuçları vardır. Bunun farkına varmamak kabahatti. İşte Türk ulusu bunun için tasalandı. Fakat artık ulus yanlışlarını kanıyla düzeltmiştir; artık içi rahattır; artık Türk şendir, doğuşunda olduğu gibi. Artık Türk şendir, çünkü ona ilişkin korkunç sakıncalı olduğu yeniden kanıtlanmak istemez görüşündedir. Bu aynı zamanda dilektir.”¹⁰⁷

1.6 Atatürk’ün 1 Kasım 1934 Yılında Müzik İle ilgili Yaptığı Konuşma

“Arkadaşlar! Güzel sanatların hepsinde ulus gençliğinin ne türlü ilerletilmesini istediğinizi bilirim. Bu yapılmaktadır. Ancak bana kalırsa bunda en çabuk, en önde götürülmesi gerekli olan Türk müziğidir. Bir ulusun yeni değişikliğinde ölçü, müzikte değişikliği alabilmesi kavrayabilmesidir. Bugün acuna dinletilmeye yeltenilen müzik bizim değildir. Onun İçin o, yüz ağartacak değerde olmaktan çok uzaktır. Bunu açıkça bilmeliyiz. Ulusal, ince duyguları, düşünceleri anlatan yüksek deyişleri, söyleyişleri toplamak, onları bir gün önce genel son müzik kurallarına göre işlemek gerekir. Ancak bu yolda Türk ulusal müziği yükselebilir, evrensel müzikte yerini alabilir. Milli Eğitim Bakanlığı’nın buna değerince özen vermesini, kamununda ona yardımcı olmasını dilerim.”¹⁰⁸

Bu iki konuşmadan da anlaşıldığı üzere, Atatürk’ün müzik hakkındaki düşünceleri aslında Alaturka müziğine yönelik bir yasaklama üzerine olmamıştır. Değişimin müzikle yapılması gerektiği konusunda bir saptamadan ibarettir.

“Mustafa Kemal’in 1 Kasım 1934’te yaptığı Meclisi açarken yaptığı konuşma, radyoda Alaturka müzik yayınına karşı bir uyarı olarak alınmıştı. Aslında Mustafa Kemal konuşmasında Türkiye’de müzikle ilgili yapılması gereken değişiklikleri genel terimlerle anlatmakta, radyoya ilişkin bir karardan söz etmemektedir.”¹⁰⁹

¹⁰⁷ Oransay G., (1985), Atatürk İleKüğ, (2.Baskı) İzmir: Küğ yayınları, sf. 27.

¹⁰⁸ Oransay G., (1985), Atatürk İleKüğ, (2.Baskı) İzmir: Küğ yayınları, sf. 27.

¹⁰⁹ Ahıska M., (2005), Radyonun Sihirli kapısı, Garbiyatçılık ve Politik Öznellik, (1. Baskı), İstanbul: Metis Yayınları, sf.127.

1.7 Türk Beşleri

19. yüzyılın ilk yarısında, Osmanlı İmparatorluğu'nda Batılılaşma çabaları daha da ağırlık kazanmıştır. 1828 yılında, II. Mahmut tarafından Müzika-i Hümayun'un kurulmasıyla, Osmanlı'da çok sesli müziğin, devlet desteğiyle oluşumu sağlanmıştır. İtalya'dan gelen Guiseppe Donizetti'nin getirdiği orkestra, Cumhuriyet'in kuruluşuna dek devam etmiştir. Bu orkestra, Osmanlı'nın, çok sesli müzikle olan bağlantısının oluşmasını ve bu bağlantıdan doğan ilginin devam etmesini sağlamıştır. 1924 yılında, Atatürk'ün önderliğinde, Müzika-i Hümayun'un Saray Orkestrası, İstanbul'dan Ankara'ya taşınmış ve Riyaset-i Cumhur Musiki heyeti, günümüzdeki adıyla Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası kurulmuştur. 1916 yılında kurulan Daru-l Elhan ise, hem Batı Müziği, hem de Klasik Türk Müziği eğitimi vermesiyle, döneminin önemli kurumlarından olmuştur. Cumhuriyet Dönemi öncesi dönem incelendiğinde, çok sesli müziklerin daha çok askeri marşlarla sınırlı olduğu görülmüştür. Ciddi senfonik çalışmalar, Cumhuriyet'in kuruluşuna kadar varlık gösterememiştir. Cumhuriyet'in ilanıyla, siyasal ve toplumsal yapı değiştirilmiş, yeni bir düzenin kurulması amaçlanmış ve bu düzenle uyumlu olan bir kültür inşa edilmesi çabasına girilmiştir. Milliyetçi bir söylemle yaratılmaya çalışılan yeni kültür anlayışına göre, yaratılmak istenen müzik, Türk ulusu ve öz Türk kültürü içerdiği söylenen Halk müziği ile inşa edilmeye çalışılmıştır. Cumhuriyetçi düşünceye göre, Halk müziği, aynı zamanda evrensel bir oluşuma hizmet edebileceği düşüncesini taşımıştır. Halk müzikleri, Yine Cumhuriyetçi düşünceye göre, Batı'nın çok sesli müziğiyle birleştirilmelidir. Bu dönemde, 1924 yılında, oluşturulmuş plan, kararlı bir şekilde uygulamaya geçirilmiştir. Plana göre, Türk müzisyenleri, Batı müziği öğrenmek için yurt dışına gönderilmişlerdir. İlk gönderilen isim, Ekrem Zeki Ün (1924-1930) olmuştur. Daha sonra, Türk Beşlileri olarak bilinen ve çağdaş Türk müziğinin önde gelen isimleri arasında yer alan, Ulvi Cemal Erkin (1925-1930), Necil Kazım Akses (1926-1934), Hasan Ferit Alnar (1927-1932) ve Ahmet Adnan Saygun (1928-1934), çeşitli Avrupa ülkelerinde eğitim almış ve yurda dönmüşlerdir. Erken Cumhuriyet döneminden itibaren, çağdaş Türk müziğinin öncüleri olarak kabul edilen Türk Beşlileri, 1950'li yılların sonrasına da, çalışmalarını devam ettirmişlerdir. Ancak, çağdaş Türk müziği öncüleri, 1940'lı yılların yarısına kadar, devlet desteğiyle çalışmalarına devam ettiyse de, bir süre sonra

bu destekten yoksun oldukları görülmüştür. Oransay'a göre, bu yoksunluk, halktan kopuş olarak ifade edilmiş ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında başlatılan bu çalışmanın kesintiye uğraması durumu, müzik reformunu istenilen noktaya getirilememiştir:

"Hindemith'in buyurucu nitelikteki önerilerine karşın yaratıcı sanatçıların bireysellikten belli bir süre için de olsa vazgeçmemeleri, el ele verip ortak çalışarak, ve her aşamada halkın nabzını yoklayarak tabanın beğenisini kazanacak bir teknik ve biçim üretme yolunda, Hindemith'in Necil Kazım Akses, Ferit Alnar, Ulvi Cemal Erkin ve Eduard Zuckmayer ile başlattığı çalışmayı sürdürüp sonuçlandırmamaları sonucunda, beklentilerin tersine, yazılan çok sesli parçaların çoğu bir ulusal okuldan söz edilmeyecek kerte çeşitlilik gösterdi. Geç romantik ve izlenimci yaklaşımlardan onikiperdeci (dodecaphonic), raslamsal (aleatoric), elektronik ve somut musiki (musiqueconcrete) karşılanmadı." ¹¹⁰

BÖLÜM 5

CUMHURİYET DÖNEMİNDE YAYINLANMIŞ DERGİLERİN YAYIN BİLGİLERİ

1. Dönemin Radyo Dergileri Yayın Bilgileri

Araştırma 1934-1936 yıllarını kapsamaktadır. Ancak, dergi kaynakları sınırlı olduğundan, birincil kaynağına ulaşılabilmiş dergiler üzerinde bilgi verilmektedir. Dergilerin şu detayları üzerinde durulmuştur:

1) Araştırılan Dergilerin isimleri; Radyo Dergisi (1941 – 1945), Radyo Programı (1936), Radyo Âlemi (1934), Radyo Amatör (1938), Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası (1932)

2) Araştırılan dergilerin müzik yayınları¹¹¹

3) Klasik Türk musikisi, Halk müziği ve Garp (Batı) müziklerinin hangi yıllarda ne kadar yayınlandığı¹¹²

¹¹⁰Oransay G, sf.1529,Akt.Küçükakaplan U.,(2013), Arabesk, Toplumsal ve Müzikal Bir Analiz (1. Baskı) İstanbul: Ayrıntı Yayınları, sf. 72.

¹¹¹Müzik Yayınları ve türleri dergilerden yazıldığı gibi alınmıştır.

4) Yıllara göre radyo abone bilgileri

5) Klasik Türk musikisinin yayınlanmadığı sıralarda, dergilerin odaklandığı sanatçıların hikâyeleri

6) Radyo yayın kapasiteleri

1.1 Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası Dergi No:1

Derginin 1932 yılının yayın bilgileri incelenmiştir. Derginin birincil kaynağının kopyası ekte belirtilmiştir. Dönemin İstanbul Radyosu müzik yayınları bilgileri, Ses Radyo Film ve Gramofon mecmuası adlı dergide şu halde yayınlanmıştır.

28 Ağustos 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

*"Programlar doğrudan doğruya istasyondan geldiğinden Cenevre Telsiz İttihadı mucibi kopya ve tercüme hakları mahfuzdur. Memleketimizde ilk defa haftalık programa başlamış olan mecmuamız tertip ve tab hususunda karşılaştığı müşkilat dolayısıyla daha ilk sayıda programları istenildiği gibi tamamen tanzim edememiş, bazı istasyonlar açık kalmıştır. Programlar ancak gelecek sayıdan itibaren arzu edilen mükemmeliyette ve Avrupa gazeteler ile rekabet edebilecek şekilde neşrolunacaktır. İstasyonlar dalga uzunluğu sırasile dizilmiştir."*¹¹³

"1 Eylül'den itibaren temamlle değişeceğinden şimdiden almak kabil olmamıştır. Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204.8 metre, Kapasite 5 kilowatt,

18.00 – 19.00 Gramofon

19.30 – 20.30 Birinci Kısım Alaturka

20.30 – 21.00 Gramofon veya Kuartet

21.00 – 22.00 İkinci Kısım Alaturka

¹¹²Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası'nın 1932 yılı dergisi yayınlarında "Gramofon" adlı yayında müzik türü belirtilmediği için, bu program yüzdelik dilime dahil edilmemiştir.

¹¹³Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:1 sf.10.

22.00 – 22.30 Alafranga”¹¹⁴

18.00’de Gramofondan 1 saatlik yayın yapılmıştır. 19.30’da 1 saatlik Birinci Kısım Geleneksel Türk Musikisi (Alaturka) yayınlanmıştır. 20.30’da yarım saatlik Gramofon veya Kuartet (Alafranga) yayını yapılmıştır 21.00’de 1 saat süre İkinci Kısım Alaturka (Geleneksel Türk Musikisi) programa devam etmiştir. 22.00’de yarım saatlik Alafranga yayını yapılmış ve yayın 22.30’da sona ermiştir. İstanbul Radyosu’nun yayın kapasitesi de 1932 yılında, 5 kilowatt olarak bildirilmiştir.Gramofon yayınının türü belirtilmemiş olduğundan, günlük programların yüzdelik diliminde herhangi bir tür olarak sayılmamıştır.

28 Ağustos 1932 tarihinde,Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu’nda yayınlanmış müzik programları 18.00 – 22.30 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 240 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 – 19.00 Gramofon (%25)

19.30 – 20.30 Birinci Kısım Alaturka (%25)

20.30 – 21.00 Gramofon veya Kuartet (%12.50)

21.00 – 22.00 İkinci Kısım Alaturka (%25)

22.00 – 22.30 Alafranga (%12.50)

Geleneksel Türk Musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 50 iken, Alafranga müziği günlükprogramın yüzde 25’lik birimini temsil etmektedir.

¹¹⁴ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:1 sf.10.

Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası Dergi No:1 (Günlük Olarak Yayın

Yüzdeleri)

Geleneksel Türk Musikisi	Alafranga
240 dakika /120 Dakika	240 dakika / 60 Dakika
Yüzde 50	Yüzde 25

1.1.1 Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası Dergi No:2

4 Eylül 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Gramofon

19.30 Bedayii musiki heyeti

20.30 Gramofonla Opera

21.00 Tamburi Refik Bey ve Arkadaşları

22.00 Tango orkestrası"¹¹⁵

Gramofon ile müzik türü hakkında bir belirtme yapılmamıştır. 20.30'da yayınlanmış gramofonla operayayını (Alafranga) olarak belirtilmiştir. 18.00'de yayınlanmış gramofon programında yine herhangi bir tür belirtilmemiştir. Haftalık programda gramofon 1,5 saat, 1 saat Bedayii musiki heyeti (Geleneksel Türk Musikisi – Alaturka), yarım saat gramofon ile opera (Alafranga), 1 saat Tamburi Refik Bey ve arkadaşları (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka), 1 saat ise Tango orkestrası (Alafranga) yayınlanmıştır.

4 Eylül 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00 – 23.00 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 300 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

¹¹⁵ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:2 sf.11.

18.00 Gramofon (%30.30)

19.30 Bedayii musiki heyeti (%20)

20.30 Gramofonla Opera (%10)

21.00 Tamburi Refik Bey ve arkadaşları (%20)

22.00 Tango orkestrası (%20)

Geleneksel Türk Musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 40 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 30'luk biriminitemsil etmektedir.

5 Eylül 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Gramofon

19.30 Makbule Hanım, Yesari Asım Bey

20.30 Salon orkestrası

21.00 Safiye Hanım

22.00 Radyo orkestrası"¹¹⁶

18.00'de yayınlanan Gramofon 1,5 saat sürmüş, ardından 19.30'da başlayan Makbule Hanım, Yesari Asım bey (Geleneksel Türk musikisi - Alaturka) 1 saat sürmüştür. 20.30'da Salon orkestrası (Alafranga) yarım saat sürmüştür. 21.00'de Safiye Hanım (Geleneksel Türk musikisi - Alaturka) 1 saat, 22.00'de ise Radyo orkestrası yine 1 saat kadar sürmüş ve saat 23.00'de program son bulmuştur.

5 Eylül 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00 – 23.00 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 300 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

¹¹⁶ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:2 sf.12.

18.00 Gramofon (%30.30)

19.30 Makbule Hanım, Yesari Asım Bey (%20)

20.30 Salon orkestrası (%10)

21.00 Safiye Hanım (%20)

22.00 Radyo orkestrası (%20)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 40 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 30'luk birimini (Gramofon) temsil etmektedir.

6 Eylül 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Gramofon

19.30 Müşerref Hanım

20.30 Gramofonla opera

21.00 Kemal Niyazi Bey ve arkadaşları

22.00 Radyo orkestrası"¹¹⁷

18.00'de yayınlanan Gramofon (Alafranga) 1,5 saat sürmüştü, ardından 19.30'da yayınlanan Müşerref Hanım (Geleneksel Türk musikisi – Alaturka) 1 saatlik yayın yapmıştır. 20.30'da Gramofonla opera (Alafranga) yarım saat sürmüştü ve 21.00'de Kemal Niyazi Bey ve arkadaşları ile (Geleneksel Türk musikisi - Alaturka) 1 saatlik yayın yapılmıştır. Saat 22.00'de yayınlanan 1 saatlik program ile radyo yayını 23.00'te sona ermiştir.

6 Eylül 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00 – 23.00 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 300 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

¹¹⁷ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:2 sf.12.

18.00 Gramofon (%30.30)

19.30 Müşerref Hanım (%20)

20.30 Gramofonla opera (%10)

21.00 Kemal Niyazi Bey ve arkadaşları (%20)

22.00 Radyo orkestrası (%20)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 40 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 30'lık birimini temsil etmektedir.

7 Eylül 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Gramofon

19.30 Hafız Numan Bey ve Muzaffer Hanım

20.30 Şarkılar: Nimet Vahit Hanım piyanoda Madam Hege

21.00 Münir Nurettin Bey

22.00 Cazbant"¹¹⁸

18.00'de başlayan Gramofon yayını 1,5 saat sürmüş, ardından Hafız Numan Bey ve Muzaffer Hanım (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) 1 saatlik bir program yapmışlardır. Saat 20.30'da Nimet Vahit Hanım ve Madam Hege'den Batı müziği (Alafranga) şarkıları, yarım saat kadar yayın yapmıştır. 21.00'de Münir Nurettin Bey (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) 1 saat yayın yapmış, ardından 22.00'de başlayan Cazbant (Alafranga) ile 23.00'de radyo yayını sona ermiştir.

¹¹⁸ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:2 sf.13.

7 Eylül 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00 – 23.00 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 300 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelerik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Gramofon (%30.30)

19.30 Hafız Numan Bey ve Muzaffer Hanım (%20)

20.30 Şarkılar: Nimet Vahit Hanım piyanoda Madam Hege (%10)

21.00 Münir Nurettin Bey (%20)

22.00 Cazbant (%20)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 40 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 30'luk birimini temsil etmektedir.

8 Eylül 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Gramofon

19.30 Seniye Hanım

20.30 Gramofonla Opera

21.00 Vildan Niyazi Bey

22.00 Orkestra"¹¹⁹

18.00'de başlayan Gramofon 1,5 saat sürmüştür. 19.30'da Seniye Hanım (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) 1 saatlik program yapmıştır. 20.30'da yayınlanan Gramofonla opera (Alafranga) yarım saat sürmüş ve ardından 21.00'de Vildan Niyazi Bey (Geleneksel Türk müziği - Alaturka) 1 saatlik program yapmıştır. 22.00'de başlayan Orkestra (Alafranga) ile 23.00'de radyo yayını sona ermiştir.

¹¹⁹ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:2 sf.14.

8 Eylül 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00 – 23.00 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 300 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelerle dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Gramofon (%30.30)

19.30 Seniye Hanım (%20)

20.30 Gramofonla Opera (%10)

21.00 Vildan Niyazi Bey (%20)

22.00 Orkestra (%20)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 40 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 30'luk birimini temsil etmektedir.

9 Eylül 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Gramofon

19.30 Vedat Rıza, Cennet Hanımlar

20.30 Gramofonla Opera

21.00 İnci ve Belkıs Hanımlar

22.00 Tango Orkestrası"¹²⁰

18.00'de başlayan Gramofon 1,5 saat sürmüştür. 19.30'da Vedat Rıza, Cennet Hanımlar (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) 1 saatlik program yapmıştır. 20.30'da yayınlanan Gramofonla opera (Alafranga) yarım saat sürmüş ve ardından 21.00'de İnci ve Belkıs Hanımlar

¹²⁰ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:2 sf.15.

(Geleneksel Türk Musikisi – Alaturka) 1 saatlik program yapmıştır. 22.00’de başlayan Tango Orkestrası (Alafranga) ile 23.00’de radyo yayını sona ermiştir.

9 Eylül 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu’nda yayınlanmış müzik programları 18.00 – 23.00 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 300 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelerik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Gramofon (%30.30)

19.30 Vedat Rıza, Cennet Hanımlar (%20)

20.30 Gramofonla Opera (%10)

21.00 İnci ve Belkıs Hanımlar (%20)

22.00 Tango Orkestrası (%20)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 40 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 30’luk birimini temsil etmektedir.

10 Eylül 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

“Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

(Program değişiyor)”¹²¹

Bu tarihte İstanbul Radyosu programlarında değişiklik kararı alması sebebiyle yayın yapmamıştır.

Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası Dergi No:2 (Haftalık Olarak Yayın Yüzdeleri)

Geleneksel Türk Musikisi	Alafranga
1800 Dakika / 480 Dakika	1800 Dakika / 510 Dakika
Yüzde 26.66	Yüzde 23.33

¹²¹ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:2 sf.15.

1.1.2 Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası Dergi No:4

18 Eylül 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Bedayii Musiki Heyeti, Makbule Hanım

19.30 Orkestra

20.00 Gramofon Opera"¹²²

18.00'de Bedayii Musiki Heyeti ve Makbule Hanım (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) 1,5 saatlik program yapmıştır. 19.30'da ise Orkestra (Alafranga) yarım saatlik program yapmıştır. Son olarak Gramofon Opera (Alafranga) programı saat 20.00'de başlamış ve 21.00'de program sona ermiştir.

18 Eylül 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00 – 21.00 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 180 dakikadır. Bu yayından anlaşılacağı gibi, İstanbul Radyosu programlarının standart bir yayın akışı olmadığını da göstermiştir. Müzik türlerinin yüzdelerle dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Bedayii Musiki Heyeti, Makbule Hanım (%50)

19.30 Orkestra (%16.66)

20.00 Gramofon Opera (%33.33)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 50 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 33.33'lük birimini temsil etmektedir.

¹²² Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:4 sf.10.

19 Eylül 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Müşerref Hanım, Hafız Ahmet Bey

19.30 Orkestra

21.00 Safiye Hanım

22.00 Gramofon"¹²³

18.00'da Müşerref Hanım ve Hafız Mehmet Bey (Geleneksel Türk musikisi - Alaturka) program yapmıştır. Program 1,5 saat sürmüştür. 19.30'da Orkestra (Alafranga) 1,5 saatlik program yapmıştır. 21.00'de Safiye Hanım 1 saat (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) süren bir program yapmış ve 22.00'de yapılan 1 saatlik Gramofon programı ile radyo yayını sona ermiştir. Programların süreleri değişikliğe uğramakta ve Gramofon programı haricindeki programların çoğu birbirini tekrar etmektedir. Standart bir yayın akışı gözlenmemiştir.

19 Eylül 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00 – 23.00 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 300 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Müşerref Hanım, Hafız Ahmet Bey (%30.30)

19.30 Orkestra (%30.30)

21.00 Safiye Hanım (%20)

22.00 Gramofon (%20)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 50.30 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 30.30'luk birimini temsil etmektedir

¹²³ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:4 sf.11.

20 Eylül 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Orkestra

19.30 Kemal Niyazi Bey ve Arkadaşları

21.00 Taganni

22.00 Gramofon"¹²⁴

18.00'de Orkestra 1,5 saat süren bir yayın gerçekleştirmiştir. 19.30'da Kemal Niyazi Bey ve Arkadaşları (Geleneksel Türk musikisi - Alaturka) yine 1,5 saat program yapmıştır. 21.00'de Taganni (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) 22.00'de ise Gramofon ile program sona ermiştir.

20 Eylül 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00 – 23.00 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 300 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Orkestra (%30.30)

19.30 Kemal Niyazi Bey ve Arkadaşları (%30.30)

21.00 Taganni (%20)

22.00 Gramofon (%20)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 50.30 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 30.30'luk birimini temsil etmektedir.

¹²⁴ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:4 sf.12.

21 Eylül 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Numan Efendi Muzaffer Hanım

19.30 Orkestra

21.00 Münir Nurettin Bey

22.00 Gramofon"¹²⁵

18.00'de Numan Efendi ve Muzaffer Hanım (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) yayına başlamış ve 1,5 saatlik program yapmıştır. 19.30'da orkestra 1,5 saat devam etmiş, ardından 21.00'de Münir Nurettin Bey (Geleneksel Türk musikisi - Alaturka) 1 saatlik program yapmıştır. Radyo programı 22.00'de başlayan Gramofon ile sona ermiştir.

21 Eylül 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00 – 23.00 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 300 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Numan Efendi Muzaffer Hanım (%30.30)

19.30 Orkestra (%30.30)

21.00 Münir Nurettin Bey (%20)

22.00 Gramofon (%20)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 50.30 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 30.30'luk birimini temsil etmektedir.

¹²⁵ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:4 sf.13.

22 Eylül 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Orkestra

19.30 Makbule Nihal, İnci Hanımlar, Yesari Asım Bey

21.00 Orkestra

22.00 Gramofon"¹²⁶

18.00'de Orkestra (Alafranga) 1 saatlik yayın yapmıştır. 19.30'da Makbule Nihal, İnci Hanımlar, Yesari Asım Bey (Geleneksel Türk Musikisi – Alaturka), 1,5 saatlik yayın yapmışlardır. 21.00'de 1 saat Orkestra (Alafranga), 22.00'de ise Gramofon yayınları yapılmış, 23.00'de radyo yayını sona ermiştir.

22 Eylül 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00 – 23.00 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 300 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Orkestra (%30.30)

19.30 Makbule Nihal, İnci Hanımlar, Yesari Asım Bey (%30.30)

21.00 Orkestra (%20)

22.00 Gramofon (%20)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 30.30 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 50.30'luk birimini temsil etmektedir. Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde ilk defa 22 Eylül 1932 tarihinde Alafranga müziği, Geleneksel Türk Musikisi'nden(Alaturka) daha fazla yayın yapmıştır. Gramofon adlı programda tür belirtilmediğinden, programın yüzdelik dilime dâhil edilmemesine devam edilmiştir.

¹²⁶ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:4 sf.14.

23 Eylül 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Vedia Riza Hanım

19.30 Orkestra

21.00 İnci, Anjel, Cennet Hanımlar

22.00 Gramofon"¹²⁷

18.00'de Vedia Riza Hanım (Geleneksel Türk Musikisi – Alaturka) 1,5 saat süren bir program yapmıştır. 19.30'da yine 1,5 saat süren bir Orkestra programı (Alafranga) yayınlanmıştır. Ardından 21.00'de İnci, Anjel, Cennet Hanımlar (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) 1 saatlik program yapmışlar, 22.00'de Gramofon ile radyo yayını sona ermiştir.

23 Eylül 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00 – 23.00 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 300 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Vedia Riza Hanım (%30.30)

19.30 Orkestra (%30.30)

21.00 İnci, Anjel, Cennet Hanımlar (%20)

22.00 Gramofon (%20)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 50.30 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 30.30'luk birimini temsil etmektedir.

¹²⁷ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:4 sf.14

24 Eylül 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Orkestra

19.30 Tanburi Refik Bey ve Arkadaşları

21.00 Orkestra"¹²⁸

18.00'de Orkestra (Alafranga) yayınlanmıştır. 19.30'da Tanburi Refik Bey ve Arkadaşları (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka), ardından son olarak program 21.00 Orkestra (Alafranga) yayını ile saat 22.00'de sona ermiştir.

24 Eylül 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00 – 22.00 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 270 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Orkestra (%33.33)

19.30 Tanburi Refik Bey ve Arkadaşları (%33.33)

21.00 Orkestra (%22.22)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 33.33 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 55.55'lik birimini temsil etmektedir. Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde ikinci defa 24 Eylül 1932 tarihinde Alafranga müziği, Klasik Türk musikisinden daha fazla yayın yapmıştır. Gramofon adlı programda tür belirtilmediğinden, programın yüzdelik dilime dâhil edilmemesine devam edilmiştir.

¹²⁸ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:4 sf.15

Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası Dergi No:4 (Haftalık Olarak Yayın

Yüzdeleri)

Geleneksel Türk Musikisi	Alafranga
1950 Dakika / 900 Dakika	1950 Dakika / 870 Dakika
Yüzde 46.29	Yüzde 44.64

1.1.3 Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası Dergi No:5

25 Eylül 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Orkestra

19.20 Havadis ve Saat

19.30 Bedayii Musiki Heyeti

21.00 Gramofonla Opera

23.00 Borsa Haberleri."¹²⁹

Saat 18.00'de Orkestra (Alafranga) yayına başlamıştır. Yayın 80 dakika sürmüştür. 19.20'de Havadis ve Saat adlı bir haber programı yapılmıştır. 10 dakika süren haber programı İstanbul Radyosu'nda ilk kez görülmüştür. 19.30'da Bedayii Musiki Heyeti (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) 1,5 saat sürmüş, ardından 21.00'de 1,5 saatlik bir Gramofonla Opera programı yayınlanmıştır. Saat 23.00'de Borsa Haberleri yayınlanmış ve tahminen 10 dakika sürmüştür. Saat 23.10'da yayın sona ermiştir.

25 Eylül 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00-23.10 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 310 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

¹²⁹ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:5 sf.10.

18.00 Orkestra (%25.80)

19.20 Havadis ve Saat (%3.22)

19.30 Bedayii Musiki Heyeti (%29)

21.00 Gramofonla Opera (%38.75)

23.00 Borsa Haberleri (%3.22)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 29 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 64.55'lik birimini temsil etmektedir. Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde üçüncü defa 25 Eylül 1932 tarihinde Alafranga müziği, Geleneksel Türk musikisinden (Alaturka) daha fazla yayın yapmıştır.

26 Eylül 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Müşerref Hanım, Hafız Ahmet Bey

19.20 Havadisler ve Saat

19.30 Orkestra

21.00 Safiye Hanım

22.00 Gramofon

23.00 Borsa Haberleri"¹³⁰

Yukarıdaki yayın bilgilerinden de anlaşılacağı gibi, Geleneksel Türk Musikisi (Alaturka) bir gün boyunca İstanbul Radyo'larında yayın yapmaya devam etmiştir. Radyoda saat 18.00'de Müşerref Hanım ve Hafız Ahmet Bey ile (Geleneksel Türk musikisi - Alaturka) 80 dakika yayın yapılmış, 19.20'de Havadis ve Saat, 10 dakikalık haber bölümü ile yayına devam edilmiş, 19.30'da Orkestra ile (Alafranga) 1,5 saatlik bir yayın yapılmış, 21.00'de Safiye Hanım ile

¹³⁰ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:5 sf.11.

(Geleneksel Türk musikisi- Alaturka) 1 saat yayın yapmış ve 23.00'de Gramofon programı ile yayın 23.10'da Borsa Haberleri ile sona ermiştir.

26 Eylül 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00–23.10 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 310 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelerik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Orkestra (%25.80)

19.20 Havadis ve Saat (%3.22)

19.30 Bedayii Musiki Heyeti (%29)

21.00 Safiye Hanım (%19.37)

22.00 Gramofon (%19.37)

23.00 Borsa Haberleri (%3.22)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 48.37 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 25.80'lik birimini temsil etmektedir.

27 Eylül 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5

kilowatt 18.00 Orkestra

19.20 Havadis ve Saat

19.30 Seniye Hanım, Kemal Niyazi Bey ve Arkadaşları

21.00 Taganni

22.00 Gramofon

23.00 Borsa haberleri”¹³¹

Yayına 18.00’de Orkestra (Alafranga) ile başlanmıştır. Yayın 80 dakika sürmüştür. 19.20’de Havadis ve Saat ile 10 dakikalık haber programı yayınlanmış, 19.30’da Seniye Hanım, Kemal Niyazi Bey ve Arkadaşları ile (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) 1,5 saat yayın yapılmıştır. 21.00’de Taganni (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) 1 saat sürmüştür. 22.00’de 1 saatlik Gramofon yayını yapılmış, 23.00’de 10 dakika boyunca Borsa Haberleri yayınlanmış ve yayın 23.10’da sona ermiştir.

27 Eylül 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu’nda yayınlanmış müzik programları 18.00–23.10 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 310 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdeler dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Orkestra (%25.80)

19.20 Havadis ve Saat (%3.22)

19.30 Seniye Hanım, Kemal Niyazi Bey ve Arkadaşları (%29)

21.00 Taganni (%19.37)

22.00 Gramofon (%19.37)

23.00 Borsa haberleri (%3.22)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 48.37 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 25.80’lik birimini temsil etmektedir.

¹³¹ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:5 sf.12.

28 Eylül 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Darüttallimi musiki heyeti

19.20 Havadisler ve Saat

19.30 Orkestra

21.00 Darüttallimi musiki heyeti

22.00 Gramofon

23.00 Borsa Haberleri"¹³²

Yayına 18.00'de Darütallimi musiki heyeti (Geleneksel Türk musikisi - Alaturka) ile başlanmış ve 80 dakikalık program yapılmıştır. 19.20'de 10 dakika boyunca Havadis ve Saat haber programı ile yayına devam edilmiştir. 19.30'da Orkestra (Alafranga) 1,5 saat yayınlanmıştır. 21.00'de Darütallimi musiki heyeti (Geleneksel Türk musikisi - Alaturka) ile tekrar 1 saatlik yayın yapılmıştır. 22.00'de 1 saat boyunca Gramofon yayını yapılmıştır. 23.00'de 10 dakika boyunca Borsa Haberleri verilmiş ve yayın sona ermiştir.

28 Eylül 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00–23.10 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 310 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdeler dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Darüttallimi musiki heyeti (%25.80)

19.20 Havadisler ve Saat (%3.22)

19.30 Orkestra (%29)

21.00 Darüttallimi musiki heyeti (%19.37)

22.00 Gramofon (%19.37)

¹³² Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:5 sf.13.

23.00 Borsa Haberleri (%3.22)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 45.37 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 29'luk birimini temsil etmektedir.

29 Eylül 1932 Haftalık Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Orkestra

19.20 Havadis ve Saat

19.30 Makbule Hanım, Yesari Asım Bey

21.00 Orkestra

22.00 Gramofon

23.00 Borsa Haberleri"¹³³

18.00'de Orkestra (Alafranga) yayınlanmış ve 80 dakika sürmüştür. 19.20'de 10 dakika boyunca Havadis ve Saat haber programı yayına devam etmiştir. 19.30'da Makbule Hanım ve Yesari Asım Bey (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) ile 1,5 saatlik yayın yapılmıştır. 21.00'de 1 saatliğine Orkestra (Alafranga) tekrar yayına girmiştir. 22.00'de 1 saat boyunca Gramofon yayınlanmış ve 23.00'de 10 dakikalık Borsa Haberleri ile yayın son bulmuştur.

29 Eylül 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00-23.10 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 310 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelerik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Orkestra (%25.80)

19.20 Havadis ve Saat (%3.22)

19.30 Makbule Hanım, Yesari Asım Bey (%29)

¹³³ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:5 sf.14.

21.00 Orkestra (%19.37)

22.00 Gramofon (%19.37)

23.00 Borsa Haberleri (%3.22)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 29 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 45.17'lik birimini temsil etmektedir.

30 Eylül 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Vedia, Belkis Hanımlar

19.20 Havadisler ve Saat

19.30 Orkestra

21.00 İnci, Cennet, Eliza Hanımlar

22.00 Gramofon"¹³⁴

18.00'de Vedia, Belkis Hanımlar (Geleneksel Türk Musikisi – Alaturka) ile 80 dakika program yapılmıştır. 19.20'de 10 dakika Havadis ve Saat adlı haber programı yayınlanmıştır. 19.30'da Orkestra (Alafranga) 1,5 saat yayın yapmıştır. 21.00'da İnci, Cennet, Eliza Hanımlar ile 1 saat yayın yapılmıştır. 22.00'da Gramofon yayını 1 saat sürmüş ve yayın 23.00'te sona ermiştir.

30 Eylül 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00–23.00 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 300 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Vedia, Belkis Hanımlar (%26.66)

19.20 Havadisler ve Saat (%3.33)

¹³⁴ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:5 sf.15.

19.30 Orkestra (%30.30)

21.00 İnci, Cennet, Eliza Hanımlar (%20)

22.00 Gramofon (%20)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 46.66 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 30.30'luk birimini temsil etmektedir.

1 Ekim 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Orkestra

19.20 Saat ve Havadisler

19.30 Tamburi Refik Bey ve Arkadaşları

21.00 Orkestra

22.00 Gramofon

23.00 Borsa haberleri"¹³⁵

18.00'de 80 dakika boyunca Orkestra (Alafranga) yayınlanmıştır. 19.20'de 10 dakikalık Havadis ve Saat adlı haber programı yayınlanmış, 19.30'da Tamburi Refik Bey ve Arkadaşları (Geleneksel Türk Musikisi – Alaturka) 1,5 saatlik bir program yapılmıştır. 21.00'de 1 saat boyunca tekrar Orkestra (Alafranga) yayınlanmıştır. 22.00'de 1 saat boyunca Gramofon yayını yapılmış, 23.00'de ise 10 dakika boyunca Borsa Haberleri sunulmuş ve yayın sona ermiştir.

1 Ekim 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00–23.10 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 310 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Orkestra (%25.80)

¹³⁵ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:5 sf.16.

19.20 Saat ve Havadisler (%3.22)

19.30 Tamburi Refik Bey ve Arkadaşları (%29)

21.00 Orkestra (%19.37)

22.00 Gramofon (%19.37)

23.00 Borsa haberleri (%3.22)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 29 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 45.17'lik birimini temsil etmektedir.

Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası Dergi No:5 (Haftalık Olarak Yayın Yüzdeleri)

Geleneksel Türk Musikisi	Alafranga
2160 Dakika / 780 Dakika	2160 Dakika / 860 Dakika
Yüzde 36.23	Yüzde 39.84

1.1.4 Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası Dergi No:7

9 Ekim 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Orkestra

19.30 Bedayii Musiki heyeti

21.00 Gramofon

21.50 Havadisler

22.00 Gramofon"¹³⁶

¹³⁶ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:7 sf.9.

18.00'de Orkestra (Alafranga) 1,5 saat yayınlanmıştır. 19.30'da Bedayii musiki heyeti (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) yine 1,5 saatlik yayın yapmıştır. 21.00'de 50 dakika boyunca Gramofon çalınmıştır. 21.50'de 10 dakika boyunca Havadisler adlı haber programı yapılmış ve 22.00'deki Gramofon yayını ile program saat 23.00'de sona ermiştir.

9 Ekim 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00–23.10 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 300 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdeler dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Orkestra (%30.30)

19.30 Bedayii Musiki heyeti (%30.30)

21.00 Gramofon (%16.66)

21.50 Havadisler (%3.33)

22.00 Gramofon (%20)

Geleneksel Türk musikisinin(Alaturka) yayın süresi yüzde 30.30 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 30.30'luk birimini temsil etmektedir. Gramofon programında müzik türü kesin olarak belirtilmediğinden, toplam yayına dâhil edilmemiştir. Bu nedenle 9 Ekim 1932 günü için Geleneksel Türk musikisi (Alaturka) ve Alafranga yayınları eşit olarak görülmektedir.

10 Ekim 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Müşerref Hanım

19.30 Orkestra

21.00 Alaturka

21.50 Haberler

22.00 Gramofon

23.00 Borsa Haberleri"¹³⁷

18.00'da Müşerref Hanım (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) 1,5 saatlik bir yayın yapmıştır. 19.30'da Orkestra (Alafranga) yine 1,5 saat yayın yapmıştır. 21.00'de Alaturka (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) yayınlanmıştır. Program 50 dakika sürmüştür. İlk defa Geleneksel Türk Musikisi "Alaturka" olarak tanımlanmıştır. 21.50'de Haberler yayınlanmış ve 10 dakika sürmüştür. 22.00'de 1 saat boyunca Gramofon yayını yapılmış, 23.00'de 10 dakika süren Borsa Haberleri ile program son bulmuştur.

10 Ekim 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00-23.10 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 310 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdeler dilimleri aşağıda belirtilmiştir

18.00 Müşerref Hanım (%29)

19.30 Orkestra (%29)

21.00 Alaturka (%16)

21.50 Haberler (%3.22)

22.00 Gramofon (%19.37)

23.00 Borsa Haberleri (%3.22)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 45 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 29'luk birimini temsil etmektedir.

11 Ekim 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Orkestra

¹³⁷ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:7 sf.10.

19.30 Kemal Niyazi Bey ve Arkadaşları, Seniye Hanım

21.00 Taganni

21.05 Haberler

22.00 Gramofon

23.00 Borsa Haberleri"¹³⁸

18.00'de Orkestra (Alafranga) 1,5 saat sürmüştür. 19.30'da Kemal Niyazi Bey ve Arkadaşları ve Seniye Hanım (Geleneksel Türk musikisi - Alaturka) yine 1,5 saatlik yayın yapmışlardır. 21.00'de yayınlanan Taganni (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) sadece 5 dakika yayın yapmış, ardından 21.05'de Haberler yayına girmiştir. Haberlerin ne kadar sürdüğü bildirilmediğinden 10 dakika sürdüğü tahmin edilmektedir. Uzun bir aradan sonra 22.00'de Gramofon yayınlanmış, yayın 1 saat sürmüş ve 23.00'de Borsa Haberleri verilmiştir. Yayın 23.10'da sona ermiştir.

11 Ekim 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00–23.10 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 310 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Orkestra (%29)

19.30 Kemal Niyazi Bey ve Arkadaşları, Seniye Hanım (%29)

21.00 Taganni (%1,6)

21.05 Haberler (%3.22)

22.00 Gramofon (%19.37)

23.00 Borsa Haberleri (%3.22)

¹³⁸ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:7 sf.11.

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 30,6 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 29'luk birimini temsil etmektedir.

12 Ekim 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Numan Efendi, Muzaffer Hanım

19.30 Gramofon

21.00 Münir Nurettin Bey

21.50 Haberler

22.00 Gramofon

23.00 Haberler"¹³⁹

18.00'de Numan Efendi ve Muzaffer Hanım (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) 1,5 saatlik bir program yapmıştır. 19.30'da Orkestra (Alafranga) 1,5 yayın yapmıştır. 21.00'de Münir Nurettin Bey (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) 50 dakikalık bir program yapmıştır. 21.50'de 10 dakika süren Haberler yayınlanmış, ardından 22.00'de 1 saatlik bir Gramofon yayını yapılmıştır. 23.00'da 10 dakika süren Haberler ile yayın 23.10'da sona ermiştir.

12 Ekim 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00-23.10 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 310 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Numan Efendi, Muzaffer Hanım (%29)

19.30 Gramofon (%29)

21.00 Münir Nurettin Bey (%16)

21.50 Haberler (%3.22)

¹³⁹ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:7 sf.12.

22.00 Gramofon (%19.37)

23.00 Haberler (%3.22)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 45 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 0'lık birimini temsil etmektedir.

13 Ekim 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Orkestra

19.30 Vedia Rıza, Makbule Hanım

21.00 Orkestra

22.00 Gramofon

23.00 Borsa haberleri"¹⁴⁰

18.00'de Orkestra (Alafranga) 1,5 saatlik yayın yapmıştır. 19.30'da Vedia Rıza ve Makbule Hanım (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) 1,5 saatlik program yapmıştır. 21.00'de Orkestra (Alafranga) tekrar 1 saatlik yayın yapmıştır. 22.00'de 1 saat boyunca Gramofondan yayın yapılmıştır. 23.00'de Borsa Haberleri 10 dakika sürmüş ve 23.10'da yayın sona ermiştir.

13 Ekim 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00-23.10 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 310 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Orkestra (%29)

19.30 Vedia Rıza, Makbule Hanım (%29)

21.00 Orkestra (%19.37)

¹⁴⁰ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:7 sf.13.

22.00 Gramofon (%19.37)

23.00 Borsa haberleri (%3.22)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 19.37 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 48.37'lik birimini temsil etmektedir. 13. Ekim 1932 tarihinde, Ses Radyo Film ve Gramofon Dergisi no:7'de Alafranga müziği, Geleneksel Türk musikisinden (Alaturka) İstanbul Radyosu'nda daha fazla çalınmıştır.

14 Ekim 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Vedia Rıza, Belkis Hanımlar

19.30 Orkestra

21.00 İnci, Cennet ve Eliza Hanımlar

21.50 Son haberler

22.00 Gramofon"¹⁴¹

18.00'de Vedia Rıza ve Belkis Hanımlar (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) 1,5 saatlik yayın yapmışlardır. 19.30'da Orkestra (Alafranga) 1,5 saatlik yayın yapmıştır. 21.00'de İnci, Cennet ve Eliza Hanımlar (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) 50 dakika süren bir program yapmıştır. 21.50'de 10 dakika boyunca Son Haberler yayınlanmış, ardından son olarak 22.00'de Gramofondan 1 saat yayın yapılmış 23.00'de program sona ermiştir.

14 Ekim 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00-23.00 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 300 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Vedia Rıza, Belkis Hanımlar (%30.30)

¹⁴¹Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:7 sf.14.

19.30 Orkestra (%30.30)

21.00 İnci, Cennet ve Eliza Hanımlar (%16.66)

21.50 Son haberler (%3.33)

22.00 Gramofon (%16.66)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 46.96 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 30.30'luk birimini temsil etmektedir.

15 Ekim 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Mevcut Program: Dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Orkestra

19.30 Tanburi Refik Bey ve Arkadaşları

21.00 Orkestra

21.50 Son Haberler

22.00 Gramofon

23.00 Borsa Haberleri"¹⁴²

18.00'de Orkestra (Alafranga) 1,5 saatlik yayın yapmıştır. 19.30'da Tanburi Cemil Bey ve Arkadaşları (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) 1,5 saatlik program yapmışlardır. 21.00'de Orkestra (Alafranga) tekrar 50 dakikalık program yapmış, ardından 21.50'de 10 dakika boyunca Son Haberler sunulmuştur. 22.00'de 1 saatlik Gramofon yayını yapılmış ve son olarak 23.00'de 10 dakika süren Borsa Haberleriyle yayın sona ermiştir.

15 Ekim 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00-23.10 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 300 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

¹⁴²Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:7 sf.15.

18.00 Orkestra (%29)

19.30 Tanburi Refik Bey ve Arkadaşları (%29)

21.00 Orkestra (%16.12)

21.50 Son Haberler (%3.22)

22.00 Gramofon (%19.37)

23.00 Borsa Haberleri (%3.22)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 29 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 45.12'lik birimini temsil etmektedir. 15 Ekim 1932 tarihinde, Ses Radyo Film ve Gramofon Dergisi no:7'de Alafranga müziği, Geleneksel Türk musikisinden (Alaturka) İstanbul Radyosu'nda daha fazla çalınmıştır.

Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası Dergi No:7 (Haftalık Olarak Yayın Yüzdeleri)

Geleneksel Türk Musikisi	Alafranga
2140 Dakika / 985 Dakika	2140 Dakika / 650 Dakika
Yüzde 46	Yüzde 30.39

1.1.5 Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası Dergi No:8

16 Ekim 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Dalga uzunluğu 1200 metre, Kapasite 5 kilowatt

*Tamirat dolayisile neşriyat yapılmayacaktır."*¹⁴³

17 Ekim 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Dalga uzunluğu 1200 metre, Kapasite 5 kilowatt

¹⁴³Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:8 sf.9.

18.00 Müşerref Hanım

19.30 Orkestra

21.00 Hikmet Rıza Hanım ve Arkadaşları

21.50 Haberler

22.00 Gramofon

23.00 Borsa Haberleri"¹⁴⁴

18.00'de Müşerref Hanım (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) 1,5 saatlik program yapmıştır. 19.30'da Orkestra (Alafranga) 1,5 saatlik program yapmıştır. 21.00'da Hikmet Rıza Hanım ve Arkadaşları 50 dakika süren bir program yapmışlardır. 21.50'de 10 dakika süren Haberler verilmiştir. 22.00'de Gramofondan 1 saatlik yayın yapılmış, ardından 23.00'de 10 dakika süren Borsa Haberleri ile yayın sona ermiştir.

17 Ekim 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00–23.10 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 300 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Müşerref Hanım (%29)

19.30 Orkestra (%29)

21.00 Hikmet Rıza Hanım ve Arkadaşları (%16.12)

21.50 Haberler (%3.22)

22.00 Gramofon (%19.37)

23.00 Borsa Haberleri (%3.22)

Geleneksel Türk musikisinin yayın süresi yüzde 45.12 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 29'luk birimini temsil etmektedir.

¹⁴⁴ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:8 sf.10.

18 Ekim 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

“Dalga uzunluğu 1200 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Orkestra

19.30 Kemal Niyazi Bey ve Arkadaşları

21.00 Taganni

21.50 Haberler

22.00 Gramofon

23.00 Borsa Haberleri”¹⁴⁵

18.00’de Orkestra (Alafranga) 1,5 saatlik program yapmıştır. 19.30’da Kemal Niyazi Bey ve Arkadaşları (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) 1,5 saatlik program yapmış, ardından 21.00’de 50 dakika boyunca Taganni (Geleneksel Türk Musikisi – Alaturka) yayınlanmıştır. 22.00’de 1 saat boyunca Gramofondan yayın yapılmış, 23.00’de 10 dakika boyunca Borsa Haberleri verilmiş, 23.10’da yayın sona ermiştir.

18 Ekim 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu’nda yayınlanmış müzik programları 18.00–23.10 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 310 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Orkestra (%29)

19.30 Kemal Niyazi Bey ve Arkadaşları (%29)

21.00 Taganni (%16.12)

21.50 Haberler (%3.22)

22.00 Gramofon (%19.37)

¹⁴⁵ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:8 sf.11.

23.00 Borsa Haberleri (%3.22)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 45.12 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 29'luk birimini temsil etmektedir.

19 Ekim 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Dalga uzunluğu 1200 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Hafız Ahmet Bey, Muzaffer Hanım

19.30 Orkestra

21.00 Münür Nurettin Bey

21.50 Haberler

22.00 Gramofon

23.00 Borsa Haberleri"¹⁴⁶

18.00'de Hafız Ahmet Bey, Muzaffer Hanım (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) 1,5 saatlik program yapmıştır. 19.30'da Orkestra (Alafranga) 1,5 saatlik program yapmıştır. 21.00'de Münür Nurettin Bey (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) 50 dakika boyunca program yapmış, ardından 21.50'de 10 dakika boyunca Haberler yayınlanmıştır. 22.00'de Gramofondan 1 saatlik yayın yapılmış, 23.00'de 10 dakikalık Borsa Haberleri yayınlanmış ve yayın 23.10'da sona ermiştir.

19 Ekim 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00-23.10 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 310 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelerik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Hafız Ahmet Bey, Muzaffer Hanım (%29)

19.30 Orkestra (%29)

¹⁴⁶Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:8 sf.12.

21.00 Münür Nurettin Bey (%16.12)

21.50 Haberler (%3.22)

22.00 Gramofon (%19.37)

23.00 Borsa Haberleri (%3.22)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 45.12 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 29'luk birimini temsil etmektedir.

20 Ekim 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Dalga uzunluğu 1200 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Orkestra

19.30 Makbule Hanım, Yesari Asım Bey

20.30 Darülbedayi

21.00 Nebil oğlu İsmail Bey

21.30 Orkestra

21.50 Haberler

22.00 Gramofon

23.00 Borsa Haberleri"¹⁴⁷

18.00'de Orkestra (Alafranga) 1,5 saatlik program yapmıştır. 19.30'da Makbule Hanım ve Yesari Asım Bey (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) 1 saatlik program yapmıştır. 20.30'da Darülbedayi (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) 30 dakika yayın yapmış, ardından saat 21.00'de Nebil oğlu İsmail Bey (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) program yapmıştır. 21.30'da 20 dakika boyunca Orkestra (Alafranga) program yapmış ve 21.50'de 10 dakika

¹⁴⁷ Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:8 sf.13.

boyunca Haberler yayınlanmıştır. 22.00'de 1 saat boyunca Gramofondan yayın yapılmıştır. 23.00'de 10 dakika süren Borsa haberleriyle yayın 23.10'da sona ermiştir.

20 Ekim 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00–23.10 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 310 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdeler dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Orkestra (%29)

19.30 Makbule Hanım, Yesari Asım Bey (%19.37)

20.30 Darülbeydi (%9.68)

21.00 Nebil oğlu İsmail Bey (%9.68)

21.30 Orkestra (%6.45)

21.50 Haberler (%3.22)

22.00 Gramofon (%19.37)

23.00 Borsa Haberleri (%3.22)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 38.73 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 35.45'lik birimini temsil etmektedir.

21 Ekim 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

"Dalga uzunluğu 1200 metre, Kapasite 5

kilowatt 18.00 Vedia Rıza, Belkis Hanımlar

19.30 Orkestra

21.00 İnci, Eliza ve Cennet Hanımlar

21.50 Haberler

22.00 Gramofon”¹⁴⁸

18.00’de Vedia Rıza ve Belkıs Hanımlar (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) 1,5 saat süren bir program yapmıştır. 19.30’da Orkestra (Alafranga) 1,5 saatlik bir program yapmıştır. 21.00’de İnci, Eliza ve Cennet Hanımlar (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) 50 dakikalık program yapmış, ardından 21.50’de 10 dakika boyunca Haberler yayınlanmıştır. 22.00’de Gramofondan 1 saatlik yayın yapılmış ve yayın 23.00’de sona ermiştir.

21 Ekim 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu’nda yayınlanmış müzik programları 18.00–23.10 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 300 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdeler dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Vedia Rıza, Belkis Hanımlar (%30.30)

19.30 Orkestra (%30.30)

21.00 İnci, Eliza ve Cennet Hanımlar (%16.66)

21.50 Haberler (%3.33)

22.00 Gramofon (%20)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 46.96 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 30.30’luk birimini temsil etmektedir.

22 Ekim 1932 Günlük Yayın Programı: İstanbul Radyosu

“Mevcut Program: Dalga uzunluğu 12000 metre, Kapasite 5 kilowatt

18.00 Orkestra

19.30 Tanburi Refik Bey ve Arkadaşları

21.00 Orkestra

21.50 Son Haberler

¹⁴⁸Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:8 sf.14.

22.00 Gramofon

23.00 Borsa Haberleri"¹⁴⁹

18.00'de Orkestra (Alafranga) 1,5 saatlik yayın yapmıştır. 19.30'da Tanburi Cemil Bey ve Arkadaşları (Geleneksel Türk Musikisi – Alaturka) 1,5 saatlik program yapmışlardır. 21.00'de Orkestra (Alafranga) tekrar 50 dakikalık program yapmış, ardından 21.50'de 10 dakika boyunca Son Haberler sunulmuştur. 22.00'de 1 saatlik Gramofon yayını yapılmış ve son olarak 23.00'de 10 dakika süren Borsa Haberleriyle yayın sona ermiştir.

22 Ekim 1932 tarihinde Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.00–23.10 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 300 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelerik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.00 Orkestra (%29)

19.30 Tanburi Refik Bey ve Arkadaşları (%29)

21.00 Orkestra (%16.12)

21.50 Son Haberler (%3.22)

22.00 Gramofon (%19.37)

23.00 Borsa Haberleri (%3.22)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 29 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 45.12'lik birimini temsil etmektedir. 22 Ekim 1932 tarihinde, Ses Radyo Film ve Gramofon Dergisi no:8'de Alafranga müziği, Geleneksel Türk musikisinden (Alaturka) İstanbul Radyosu'nda daha fazla çalınmıştır. Ayrıca 22 Ekim 1932 tarihli program, 15 Ekim 1932 tarihli no:7 Ses Radyo Film ve Gramofon dergisinde yayınlanmış programlar ile içerik ve saat bakımından aynı olarak görülmektedir. Bu durum, dönemin İstanbul Radyosu'nda program çeşitliliği açısından sıkıntı yaşandığının göstergesi olarak görülebilir.

¹⁴⁹Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:8 sf.15.

Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası Dergi No:8 (Haftalık Olarak Yayın Yüzdeleri)

Geleneksel Türk Müziği	Alafranga
1830 Dakika / 720 Dakika	1830 Dakika / 590 Dakika
Yüzde 39.37	Yüzde 32.25

1.2 Radyo Âlemi Dergisi 1934 No:1 İstanbul Radyosu

"25 Mayıs Cuma - 12.30 Alaturka Plak Neşriyatı, 18.30 Plak Neşriyatı, 19.20 Ajans Haberleri, 19.30 Alaturka musiki neşriyatı, Eliza Hanım ve Arkadaşları, muhtelif eserler, 21.15 Ajans ve Borsa Haberleri, 21.25 Sigan musikisi ve muhtelif eserler."¹⁵⁰

Yayınlara 1932 yılından farklı olarak, İstanbul Radyosu 1934 yılında 12.30'da yayın yapmaya başlamıştır. Ancak bu yayın saati sadece 25 Mayıs Cuma için gözlenmektedir. Diğer günler yayın yine 18.30'da başlamaktadır. 12.30'da Alaturka Plak Neşriyatı(Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) 1,5 saat olarak yayınlandığı tahmin edilmektedir. 18.30'da 50 dakikalık bir Plak Neşriyatı (Alafranga) yapılmıştır. 19.20'de Ajans Haberleri 10 dakika yayın yapmıştır. 19.30'da Alaturka Musiki Neşriyatı Eliza Hanım ve Arkadaşları, Muhtelif Eserler (Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka), 1 saat 45 dakika kadar yayınlanmıştır. 21.15'de Ajans ve Borsa Haberleri 10 dakika sürmüş, ardından 21.25'de Sigan Musikisi (Garp Müziği) 1 saat yayın yapmış ve yayın sona ermiştir.

25 Mayıs 1934 tarihinde Radyo Âlemi dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 12.30 – 22.25 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 325 dakikadır. Plak Neşriyatı programının müzik türü belirtilmemiştir. Bu nedenle bu neşriyatta Alafranga yayınlandığı tahmin edilmektedir. Müzik türlerinin yüzdelerik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

12.30 Alaturka Plak Neşriyatı (%27.70)

18.30 Plak Neşriyatı (%15.38)

¹⁵⁰ Radyo Âlemi Dergisi, 1934, no:2 sf. 5.

19.20 Ajans Haberleri (%3)

19.30 Alaturka musiki neşriyatı, Eliza Hanım ve Arkadaşları, muhtelif eserler (%33.33)

21.15 Ajans ve Borsa Haberleri (%3)

21.25 Sigan musikisi ve muhtelif eserler (%18.48)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 61.03 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 33.86'lık birimini temsil etmektedir. Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın dilimi hemen hemen müzik yayınının hepsini kaplamaktadır.

"26 Mayıs Cumartesi –18.30 Fransızca Ders, 19.00 Veremle Mücadele Hakkında Konferans, 19.30 Alaturka Musiki Neşriyatı, Nevres Bey ve Arkadaşları, 21.00 Eşref Şefik Bey tarafından konferans, 21.25 Necip Yakup Bey Orkestrası Tarafından Muhtelif Eserler."¹⁵¹

Radyo eğitim ve sağlık gibi konularda da yayın yapmaya başlamıştır. 18.30'da 30 dakika Fransızca Ders, 19.00'da yine 30 dakika Veremle Mücadele hakkında konferans yayınlanmıştır. 19.30'da Alaturka Musiki Neşriyatı – Nevres Bey ve Arkadaşları (Geleneksel Türk Musikisi – Alaturka) 1,5 saat program yapmıştır. 21.00'de Eşref Şefik Bey tarafından 25 dakika konferans yayını yapılmıştır. Son olarak 21.25'de Necip Yakup Bey Orkestrası (Alafranga) tarafından 1 saat boyunca muhtelif eserler yayınlanmış ve yayın sona ermiştir.

26 Mayıs 1934 tarihinde Radyo Âlemi dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.30 – 22.25 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 235 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.30 Fransızca Ders (%12.77)

19.00 Veremle Mücadele Hakkında Konferans (%12.77)

19.30 Alaturka Musiki Neşriyatı, Nevres Bey ve Arkadaşları (%38.31)

21.00 Eşref Şefik Bey tarafından konferans (%10.63)

¹⁵¹ Radyo Âlemi Dergisi, 1934, no:2 sf. 5.

21.25 Necip Yakup Bey Orkestrası Tarafından Muhtelif Eserler (%25.57)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 38.51 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 25.57'lik birimini temsil etmektedir.

"27 Mayıs Pazar – 18.30 Plak Neşriyatı 19.20 Ajans Haberleri.19.30 Alaturka Musiki Neşriyatı. (Reşat B. Mesut B. Vecihe H. Muzaffer B. Vedia Rıza H) 21.15 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.25 Bedriye Rasim Hanım'ın İştirakile Dans Muzikisi."¹⁵²

18.30'da Plak Neşriyatı (Alafranga) 50 dakika boyunca yapılmıştır. 19.20'de 10 dakika süren Ajans Haberleri ve ardından 19.30'da 105 dakika süren Alaturka Musiki Neşriyatı'nda (Geleneksel Türk Musikisi – Alaturka), Reşat B. Mesut B. Vecihe H. Muzaffer B. Vedia Rıza H. gibi isimler program yapmıştır. 21.15'de Ajans ve Borsa Haberleri – 10 dakika – ardından 21.25'de Bedriye Rasim Hanım ile 60 dakika Dans Musikisi (Alafranga)adında bir program yapılmıştır. 22.25'de yayın sona ermiştir.

27 Mayıs 1934 tarihinde Radyo Âlemi dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.30 – 22.25 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 235 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.30 Plak Neşriyatı (%21.27)

19.20 Ajans Haberleri (%4.25)

19.30 Alaturka Musiki Neşriyatı (Reşat B. Mesut B. Vecihe H. Muzaffer B. Vedia Rıza H.) (%44.84)

21.15 Ajans ve Borsa Haberleri (%4.25)

21.25 Bedriye Rasim Hanım'ın İştirakile Dans Musikisi (%25.57)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 44.84 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 46.84'lük birimini temsil etmektedir.

¹⁵² Radyo Âlemi Dergisi, 1934, no:2 sf. 5.

"28 Mayıs Pazartesi – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Refik Ahmet Bey Tarafından Konferans. 19.20 Ajans haberleri. 19.30 Alaturka Musiki Neşriyatı (Ekrem B. Ruşen B. Cevdet B. Yahya B. Şeref B. Vecihe H. Belma H). 21.15 Ajans ve Borsa Haberleri, 21.25 Orkestra Tarafından Muhtelif Eserler (Keman Solo) Necip Yakub B."¹⁵³

18.30'da Fransızca ders (30 dakika). 19.00'da Ahmet Refik Bey Tarafından Konferans (20 dakika). 19.20'de Ajans Haberleri (10 dakika). 19.30'da Alaturka Musiki Neşriyatı (105 Dakika - Geleneksel Türk Musikisi – Alaturka). 21.15 Ajans ve Borsa haberleri (10 dakika) 21.25'de Orkestra (60 dakika Alafranga) yayın yapmış ve 22.25'de yayın sona ermiştir. Görüldüğü gibi, 1934 yılında İstanbul Radyosu'nda yayınlanan Geleneksel Türk Musikisi – Alaturka yayınları 1932'de 90 dakika iken, 1934 yılında 105 dakika olmuş, 15 dakika artış gözlenmiştir.

28 Mayıs 1934 tarihinde Radyo Âlemi dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.30 – 22.25 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 255 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdeler dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.30 Fransızca Ders (%11.76)

19.00 Refik Ahmet Bey Tarafından Konferans (%11.76)

19.20 Ajans haberleri (%3.92)

19.30 Alaturka Musiki Neşriyatı (Ekrem B. Ruşen B. Cevdet B. Yahya B. Şeref B. Vecihe H. Belma H) (%41.32)

21.15 Ajans ve Borsa Haberleri (%3.92)

21.25 Orkestra Tarafından Muhtelif Eserler (Keman Solo) Necip Yakub B. (%23.52)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 41.32 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 23.52'lik birimini temsil etmektedir.

¹⁵³ Radyo Âlemi Dergisi, 1934, no:2 sf. 5.

"29 Mayıs Salı – 18.30 Plak Neşriyatı.19.00 Mesut Cemil B. Tarafından Çocuklara Masal, Alaturka Musiki Neşriyatı. (Eftalya Sadi H. Sadi B. Refik B.) 21.00 Ajans ve Borsa Haberleri. Karışık Neşriyat. 21.25 Oda Musikisi Konseri (Cemal Reşit, Necip Yacup, Mesut Cemil Beyler) tarafından."¹⁵⁴

18.30 Plak Neşriyatı (30 dakika – Alafranga). 19.00 Mesut Cemil B. Tarafından Çocuklara Masal (15 dakika), Alaturka Musiki Neşriyatı (90 dakika).21.00 Ajans ve Borsa Haberleri. Karışık Neşriyat. (10 dakika haber ve 7,5 dakika Alaturka, 7,5 dakika Alafranga). 21.25 Oda Musikisi Konseri (60 dakika Alafranga) yayınları yapılmış ve yayın 22.25'de sona ermiştir.

29 Mayıs 1934 tarihinde Radyo Âlemi dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.30 – 22.25 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 220 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdeler dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.30 Plak neşriyatı (%13.64)

19.00 Mesut Cemil B. Tarafından Çocuklara Masal, Alaturka Musiki Neşriyatı. (Eftalya Sadi H. Sadi B. Refik B.) (Masal hariç %40.98)

21.00 Ajans ve Borsa Haberleri. Karışık Neşriyat(Haber programı hariç: %3.4 Alafranga, %3.4 Alaturka)

21.25 Oda Musikisi Konseri (Cemal Reşit, Necip Yacup, Mesut Cemil Beyler) tarafından. (%27.32)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 44.38 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 44.36'lık birimini temsil etmektedir. Bu yayında Geleneksel Türk musikisi (Alaturka) ve Alafranga müzikleri oran olarak birbirine çok yakındır.

"30 Mayıs Çarşamba – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Muammer Bey Tarafından Monolog, Ajans haberleri, 19.30 Alaturka Musiki Neşriyatı (Ekrem B. Ruşen B. Cevdet B. Şeref

¹⁵⁴ Radyo Âlemi Dergisi, 1934, no:2 sf. 5.

B. Yahya B. Cevdet B. Vecihe H. Semiha H. Nedime H.). 21.15 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.25 Viyolonsel Solo Mesut Cemil ve Orkestra.”¹⁵⁵

18.30 Fransızca Ders (30 dakika). 19.00 Muammer Bey tarafından Monolog ve Haberler (30 dakika). 19.30 Alaturka Musiki Neşriyatı 105 dakika (Geleneksel Türk Musikisi – Alaturka). 21.15 Ajans ve Borsa Haberleri (10 dakika) ve son olarak 21.25’de Mesut Cemil ve Orkestra (60 dakika Alafranga) yayınlanmış ve 22.25’de yayın sona ermiştir.

30 Mayıs 1934 tarihinde Radyo Âlemi dergisinde, İstanbul Radyosu’nda yayınlanmış müzik programları 18.30 – 22.25 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 235 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdeler dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.30 Fransızca Ders (%12.77)

19.00 Muammer Bey Tarafından Monolog, Ajans haberleri (%12.77)

19.30 Alaturka Musiki Neşriyatı (Ekrem B. Ruşen B. Cevdet B. Şeref B. Yahya B. Cevdet B. Vecihe H. Semiha H. Nedime H.) (%44.84)

21.15 Ajans ve Borsa Haberleri (%4.25)

21.25 Viyolonsel Solo Mesut Cemil ve Orkestra (%25.57)

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 44.84 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 25.57’lik birimini temsil etmektedir.

“31 Mayıs Perşembe – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans haberleri. 19.30 Alaturka Musiki Neşriyatı (Kemal Niyazi B. Hayriye H. Mahir B. Müzeyyen H.) 21.00 Selim Sırrı Bey Tarafından Konferans ve Ajans Haberleri. 21.25 Orkestra Tarafından Dans Musikisi.”¹⁵⁶

18.30 Plak Neşriyatı (50 dakika Alafranga). 19.20 Ajans Haberleri (10 dakika). 19.30 Alaturka Musiki Neşriyatı (90 dakika Geleneksel Türk Musikisi – Alaturka). 21.00 Selim Sırrı

¹⁵⁵ Radyo Âlemi Dergisi, 1934, no:2 sf. 5.

¹⁵⁶ Radyo Âlemi Dergisi, 1934, no:2 sf. 5.

Bey Konferansı ve Ajans haberleri (25 dakika). 21.25 Orkestra Tarafından Dans Musikisi (60 dakika Alafranga)

31 Mayıs 1934 tarihinde Radyo Âlemi dergisinde, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış müzik programları 18.30 – 22.25 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Yayın süresi toplam olarak 235 dakikadır. Müzik türlerinin yüzdelik dilimleri aşağıda belirtilmiştir:

18.30 Plak Neşriyatı (%21.27)

19.20 Ajans haberleri (%4.25)

19.30 Alaturka Musiki Neşriyatı (Kemal Niyazi B. Hayriye H. Mahir B. Müzeyyen H.)
(%38.31)

21.00 Selim Sırrı Bey Tarafından Konferans ve Ajans Haberleri (%10.63)

21.25 Orkestra Tarafından Dans Musikisi (%25.57)

Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu 1934 Dergi No:1 (Haftalık Olarak Yayın Yüzdeleri)

Geleneksel Türk Müziği	Alafranga
1715 dakika / 840 dakika	1715 dakika / 590 dakika
Yüzde 49.19	Yüzde 34.38

Radyo Âlemi dergisinin sayıları incelenmeye devam edilmiştir. Bundan sonra araştırmalar yapılırken Geleneksel Türk musikisi ve Batı müziği yayınları ve oranları haftalık olarak verilmiş ve 1 haftalık programlar tarihleri ile aşağıda belirtilmiştir.

1.2.1 Radyo Âlemi Dergisi 1934 No:2 İstanbul Radyosu

"3 Haziran Pazar – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musikisi Neşriyatı (Eliza H. İnci H. Ülkü H. Sevim Selim H.) 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Bedriye Rasim Hanım'ın İştirakile Dans Musikisi.

4 Haziran Pazartesi – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Ruşen Ferit Bey tarafından Musiki Muhasebesi. 19.30 Türk Musikisi Neşriyatı (Mesut Cemil, Ruşen, Cevdet, Kemani Cevdet, Şeref, İbrahim Beyler, Vecihe Belma Hanımlar) 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Stüdyo Orkestrası Hafif Musiki Solo.

5 Haziran Salı – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.00 Mesut Cemil Bey Tarafından Çocuklara Masal. 19.30 Türk Musikisi Neşriyatı. (Keman Reşit B. Tanbur Mesut Cemil B. Kanuni Vecihe H. Muzafer B. Vedia Rıza Hanım). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri, 21.30 Cemal Reşit, İzzettin, Mesut Cemil Beyler Tarafından Oda Musikisi Konseri (Beethoven 7. Triyo)

6 Haziran Çarşamba – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Monolog Şehir Tiyatrosu Artistlerinden Muammer Bey Tarafından. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet Mustafa Beyler, Vecihe, Semiha Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Orkestra Konseri Karışık Program.

7 Haziran Perşembe – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Kemence Kemal Niyazi Bey, Ut Hayriye Hanım, Azmi Bey, Müzeyyen H). 21.00 Selim Sırrı Bey Tarafından Konferans. 21.30 Stüdyo Caz Heyeti – Stüdyo Tango Orkestrası.

8 Haziran Cuma – 12.30 Plak Neşriyatı. 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı. (Mesut Cemil, Ruşen, Cevdet, Lavta Övrik Beyler, Vecihe, Nazan, Feridun, Nedime Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Radyo Çıgan Orkestrası ve Hafif Musiki).

9 Haziran Cumartesi – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Konferans. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Kemence Fahire H. Tanbur Refik B. Ut Nevres B. Fikret B. Safiye H.). 21.00 Eşref Refik Bey Tarafından Konferans. 21.30 Orkestra Konseri. Karışık Program.”¹⁵⁷

Geleneksel Türk musikisinin (Alaturka) yayın süresi yüzde 38.31 iken, Alafranga müziği günlük programın yüzde 46.84’lük birimini temsil etmektedir. Bu yayında Alafranga Musikisi Geleneksel Türk musikisinden (Alaturka) fazla olarak gözlenmektedir.

¹⁵⁷ Radyo Âlemi Dergisi, 1934, no:2 sf. 3.

Radio Âlemi: İstanbul Radyosu 1934 Dergi No:2 (Haftalık Olarak Yayın Yüzdeleri)

Geleneksel Türk Müziği	Alafranga
1480 dakika / 790 dakika	1480 dakika / 590
Yüzde 53.47	Yüzde 40

1.2.2 Radio Âlemi Dergisi 1934 No:3 İstanbul Radyosu

"10 Haziran Pazar – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musikisi Neşriyatı (Eliza H. İnci H. Ülkü H. Sevim Selim H.). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Bedriye Rasim Hanım'ın İştirakile Dans Musikisi.

11 Haziran Pazartesi – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Konferans 19.30 Türk Musikisi Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet, Kemani Cevdet, Şeref, İbrahim Beyler, Vecihe, Belma Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Stüdyo Orkestrası, Hafif Musiki Solo.

13 Haziran Çarşamba – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Monolog Şehir Tiyatrosu Artistlerinden. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı. (Mesut Cemil B. Ruşen B. Cevdet B. Mustafa B. Vecihe H. Semiha H.). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Orkestra Konseri, Karışık Program."¹⁵⁸

Radio Âlemi: İstanbul Radyosu 1934 Dergi No:3 (Haftalık Olarak Yayın Yüzdeleri)

Türk Musiki Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
720 dakika / 330 dakika	720 dakika /230 dakika
Yüzde 45.87	Yüzde 31.94

Radio Âlemi dergisi no:3'ün sayıları bu kadar değildir. Ancak arşivde tamamı bulunamadığından, oranlar var olan dergilerle sınırlandırılmıştır. Her anlamda Radio Âlemi

¹⁵⁸ Radio Âlemi Dergisi, 1934, no:3 sf. 3,5 ve 9.

dergisinin diğer yayınlarındaki gibi, Geleneksel Türk musikisi (Alaturka) yayınları Batı müziğinden daha olduğu düşünülmektedir.

1.2.3 Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:4

"16 Haziran Cumartesi – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Plak Neşriyatı. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı: Fahire H. Refik B. Safiye H. Refik B. 21.00 Eşref Şefik Bey Tarafından Konferans. 21.30 Orkestra Konseri. Karışık Program.

17 Haziran Pazar – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı Eliza H. İnci H. Ülkü H. Sevim Selim H. 21.00 Ateş Güneş Kulübünden Naklen Dr. Tevfik Remzi Bey Tarafından (Kadın ve Spor) İsimli Konferans, Ajans ve Borsa haberleri. 21.30 Bedriye Rasim H. İştirakile Dans Musikisi.

18 Haziran Pazartesi – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Konferans, (Göz Doktoru Hakkı Hayri Bey Tarafından) 19.30 Türk Musiki Neşriyatı Ekrem B. Ruşen B. Cevdet B. Vecihe H. Kemani Cevdet B. Şeref B. İbrahim B. Belma H. 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri 21.30 Stüdyo Orkestrası (Hafif Musiki).

19 Haziran Salı – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.00 Çocuklara Masal. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Keman Reşat B. Tanbur Mesut Cemil B. Kanun Vecihe H. Muzaffer B. Vedia Rıza H. 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestrası Tarafından Dans Musikisi.

20 Haziran Çarşamba – 18.20 Fransızca Ders. 19.00 Monolog, Şehir Tiyatrosu Artistlerinden Muammer Bey Tarafından. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Mesut Cemil B. Ruşen B. Cevdet B. Vecihe H. Semiha H. Muzaffer B.) 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Orkestra Konseri. Karışık Program.

21 Haziran Perşembe – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Kemal Niyazi B. Hayriye H. Ürfi B. Müzeyyen H.). 21.00 Selim Sırrı Bey Tarafından Konferans. 21.30 Nehizi Bey'in İştirakile Stüdyo Cazband ve Tango Orkestraları.

22 Haziran Cuma – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Mesut Cemil B. Ruşen B. Cevdet B. Vecihe H. Nazan Feridun H. Nedime H. ÖvrikEf.). 21.00 Ateş Güneş Kulübünden Naklen Efzayış Suat H. Tarafından Konferans, Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Radyo Orkestrası Tarafından Sigan Musikisi ve Hafif Musiki.

23 Haziran Cumartesi – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Plak Neşriyatı. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı. (Fahire H. Refik B. Fikret B. Safiye H.) 21.00 Eşref Şefik Bey Tarafından Konferans. 21.30 Orkestra Konseri, Karışık Neşriyat.¹⁵⁹

Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu 1934 Dergi No:4 (Haftalık Olarak Yayın Yüzdeleri)

Türk Musiki Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
1930 dakika / 840 dakika	1930 dakika / 660 dakika
Yüzde 43.66	Yüzde 34.24

1.2.4 Radyo Âlemi Dergisi 1934 No:5

25 Haziran Pazartesi – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Konferans. 19.30 Türk Musikisi Neşriyatı (Ekrem B. Ruşen B. Cevdet B. Vecihe H. Kemani Cevdet B. Şeref B. İbrahim B. Belma H.) 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Stüdyo Orkestrası, Hafif Musiki: Solo.

26 Haziran Salı – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.00 Çocuklara Masal. 19.30 Türk Musikisi Neşriyatı (Reşat B. Mesut Cemil B. Vecihe H. Muzafer B. Vedia Rıza H.) 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Cemal Reşit Bey. İzzet Neziha B. Mesut Cemil B. Oda Musikisi Konseri.

27 Haziran Çarşamba – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Monolog: Şehir Tiyatrosu Artistlerinden Muammer Bey Tarafından. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Mesut Cemil B. Ruşen Ferit B. Cevdet B. Vecihe H. Semiha H. Muzafer B.) 21.00 Ateş Güneş Kulübünden Naklen Hüsnü Hamit Bey Tarafından Konferans, Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Orkestra Konseri: Karışık Program.

¹⁵⁹ Radyo Âlemi Dergisi, 1934, no:4 sf. 4.

28 Haziran Perşembe – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musikisi Neşriyatı (Kemal Niyazi B. Hayriye Ürfi B. Müzeyyen H.). 21.00 Selim Sırrı Bey Tarafından Konferans. 21.30 Nezihi Bey'in İştirakile Stüdyo Cazbant ve Tango Orkestraları. Dans Musikisi.

29 Haziran Cuma – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Mesut Cemil B. Ruşen B. Cevdet B. Vecihe H. Nazan Feridun H. Nedime H. ÖvriKEf. 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Radyo Orkestra Tarafından Çigan Musiki ve Hafif Musiki.

30 Haziran Cumartesi – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Konferans, Ruşen Ferit Bey Tarafından. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Fahire H. Refik B. Fikret B. Safiye H.) 21.00 Eşref Şefik Bey Tarafından Konferans. 21.30 Orkestra Konseri, karışık Program."¹⁶⁰

Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu 1934 Dergi No:5 (Haftalık Olarak Yayın Yüzdeleri)

Türk Musiki Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
1440 dakika / 660 dakika	1440 dakika / 430 dakika
Yüzde 45.87	Yüzde 29.94

1.2.5 Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:6

"İSTANBUL RADYOSUNUN BU HAFTAKİ PROFRAMI, MECMUAMIZ MATBAAYA VERİLDİKTEN SONRA ALINMIŞ OLDUĞUNDAN DERCİNE İMKÂN BULUNAMAMIŞTIR. KARİLERİMİZE ARZI İTİZAR EDERİZ."¹⁶¹

1.2.6 Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:7

"8 Temmuz Pazar – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musikisi Neşriyatı (Eliza, İnci, Üncü, Sevim Selim Hanımlar). 21.00 Ateş – Güneşten Nakil Sonra Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Bedriye Rasim Hanım'ın İştirakile Dans Musikisi.

¹⁶⁰ Radyo Âlemi Dergisi, 1934, no:5, sf. 15-20.

¹⁶¹ Radyo Âlemi Dergisi, 1934, no:6 sf. 15.

9 Temmuz Pazartesi – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Konferans. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet, Kemani Cevdet, Şeref, İbrahim Beyler, Vecihe Belma Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Stüdyo Orkestrası, Hafif Musiki ve Solo.

10 Temmuz Salı – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.00 Mesut Cemil Bey Tarafından Çocuklara Masal. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı. (Keman Reşat Bey, Tanbur Mesut Cemil Bey, Kanun Vecihe Hanım, Muzaffer Bey ve Vedia Rıza Hanım). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Stüdyo Caz Orkestrası, Tango Orkestrası Tarafından Dans Musikisi.

11 Temmuz Çarşamba – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Monolog Şehir TiyatrosuArtistlerinden Muammer Bey Tarafından. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Mesut Cemil, Ruşen, Cevdet Mustafa Beyler, Vecihe, Semiha Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Cemal Reşit, İzzet, Mesut Cemil Beyler Tarafından Oda Orkestrası.

12 Temmuz Perşembe – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Kemençe Kemal Bey, Ut Hayriye Hanım, Azmi Bey, Müzeyyen Hanım). 21.00 Selim Sırrı Bey Tarafından Konferans. 21.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestrası.

13 Temmuz Cuma – 12.30 Plak Neşriyatı. 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Mesut Cemil, Ruşen Cevdet, Lavtacı Ovrik Beyler, Vecihe, Nedime, Nazan, Feridun Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Radyo Orkestrası Tarafından Sigan Musikisi ve Hafif Musiki.

14 Temmuz Cumartesi –18.30 Fransızca Ders. 19.00 Türk Musiki Neşriyatı (Fahire, Safiye Hanımlar ve Refik, Fikret Beyler Tarafından). 21.00 Eşref Şefik Bey Tarafından Konferans. 21.30 Orkestra Konseri, Karışık.”¹⁶²

¹⁶² Radyo Âlemi Dergisi, 1934, no:7 sf. 6.

Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu 1934 Dergi No:7 (Haftalık Olarak Yayın Yüzdeleri)

Türk Musiki Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
1680 dakika / 680 dakika	1680 dakika / 590 dakika
Yüzde 41.66	Yüzde 35.71

1.2.7 Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:8

15 Temmuz Pazar – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Eliza, İnci, Ülkü, Sevim, Selim Hanımlar). 21.00 Ateş-Güneş Kulübünden Naklen Konferans. 21.30 Bedriye Rasim Hanım'ın İştirakile Dans Musikisi.

16 Temmuz Pazartesi – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Dr. Ali Şükrü Bey Tarafından Konferans. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet, Kemani Cevdet, Şeref, İbrahim Beyler ve Vecihe, Belma Hanımlar.) 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Stüdyo Orkestrası, Hafif Musiki.

17 Temmuz Salı – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.00 Mesut Cemil Bey Tarafından Çocuklara Masal. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Keman Reşat Bey, Tambur Mesut Cemil Bey, Kanun Vecihe Hanım, Muzaffer Bey, Vedia Rıza Hanım). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Stüdyo ve Caz Orkestrası Tarafından Dans Musikisi.

18 Temmuz Çarşamba – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Monolog Şehir Tiyatrosu Artistlerinden Muammer Bey Tarafından. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Mesut Cemil, Ruşen Cevdet, Mustafa Beyler ve Vecihe, Semiha Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Orkestra Konseri, Karışık Program, Nurullah Şevket Bey Tarafından Taganni.

19 Temmuz Perşembe – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musikisi Neşriyatı (Kemence, Kemal Bey, Ut Hayriye Hanım, Azmi Bey, Müzeyyen Hanım). 21.00 Selim Sırrı Bey Tarafından Konferans. 21.30 Stüdyo Cazbant ve Tango Orkestrası.

20 Temmuz Cuma – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musikisi Neşriyatı (Mesut Cemil, Ruşen, Cevdet Beyler ve Vecihe, Nedime, Nazan, Feridun Hanımlar, Lavtacı Övrik Efendi). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Radyo Orkestrası Tarafından Çigan ve Hafif Musiki.

21 Temmuz Cumartesi – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.00 Fransızca Ders. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Fahire, Safiye Hanımlar ve Refik, Fikret Beyler). 21.00 Eşref Şefik Bey Tarafından Konferans. 21.30 Orkestra Konseri, Karışık Program.”¹⁶³

Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu 1934 Dergi No:8 (Haftalık Olarak Yayın Yüzdeleri)

Türk Musiki Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
1680 dakika / 800 dakika	1680 dakika / 450 dakika
Yüzde 47.61	Yüzde 26.80

1.2.8 Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:9

22 Temmuz Pazar – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Müziği Neşriyatı (Eliza, İnci, Ülkü, Sevim Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Stüdyo Orkestrası.

23 Temmuz Pazartesi – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Suat İsmail Bey Tarafından Konferans. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet, Kemani Cevdet, Şeref, İbrahim Beyler ve Vecihe, Belma Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestrası (Bedriye Rasim Hanım'ın İştirakile).

24 Temmuz Salı – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.00 Çocuklara Masal. 19.30 Türk Musikisi Neşriyatı. (Keman Reşat Bey, Tambur Mesut Cemil Bey, Kanun Vecihe Hanım, Muzaffer Bey, Vedia Rıza Hanım). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Oda Musikisi Konseri.

¹⁶³ Radyo Âlemi Dergisi, 1934, no:8 sf. 6.

25 Temmuz Çarşamba – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Monolog Şehir Tiyatrosu Artistlerinden Muammer Bey tarafından. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Mesut Cemil, Ruşen Cevdet, Mustafa beyler ve Vecihe, Semiha Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Caz ve Tango Orkestrası.

26 Temmuz Perşembe – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Kemence Kemal Bey, Ut Hayriye Hanım, Azmi Bey, Müzeyyen Hanım). 21.00 Selim Sırrı Bey Tarafından Konferans. 21.30 Baş Bariton Nurullah Şevket Bey'in İştirakile Muhtelif Eserler.

27 Temmuz Cuma – 12.30 Plak Neşriyatı. 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Mesut Cemil, Ruşen Cevdet Beyler ve Vecihe, Nedime, Nazan Feridun Hanımlar, Lavtacı Övrik Efendi). 21.20 Ajans haberleri. 21.30 Karışık Program, Stüdyo Orkestrası.

28 Temmuz Cumartesi – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 plak Neşriyatı. 19.30 Türk Müziği Neşriyatı (Fahire, Safiye Hanımlar ve Refik Fikret Beyler). 21.00 Eşref Şefik Bey Tarafından Konferans. 21.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestrası.¹⁶⁴

Radio Âlemi: İstanbul Radyosu 1934 Dergi No:9 (Haftalık Olarak Yayın Yüzdeleri)

Türk Musiki Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
1730 dakika / 730 dakika	1730 dakika / 680 dakika
Yüzde 43.47	Yüzde 40

1.2.9 Radio Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:10

29 Temmuz Pazar – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Eliza, İnci, Ülkü, Sevim Selim Hanımlar). 21.00 Ateş Güneş Kulübünden Naklen Konferans, Ajans ve Borsa haberleri. 21.30 Bedriye Rasim Hanım'ın İştirakile Dans Musikisi.

¹⁶⁴ Radio Âlemi Dergisi, 1934, no:9 sf. 6.

30 Temmuz Pazartesi – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Plak Neşriyatı. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet, Kemani Cevdet, Şeref, İbrahim Beyler ve Vecihe, Belma Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Stüdyo Orkestrası (Hafif Musiki).

31 Temmuz Salı – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.00 Mesut Cemil Bey Tarafından Çocuklara Masal. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Keman Reşat Bey, Tambur Mesut Cemil Bey, Kanun Vecihe Hanım, Muzaffer Bey, Vedia Rıza Hanım). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Dans Musikisi.

1 Ağustos Çarşamba – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Monolog Şehir Tiyatrosu Artistlerinden Muammer Bey Tarafından. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet, Mustafa Beyler ve Vecihe, Semiha Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Stüdyo, Tango ve Caz Orkestrası.

2 Ağustos Perşembe – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı. (Kemal Niyazi, Azmi Beyler, Hayriye, Müzeyyen Hanımlar). 21.00 Selim Sırrı Bey Tarafından Konferans. 21.30 Nurullah Şevket Bey'in İştirakile Orkestramız Muhtelif Eserler.

3 Ağustos Cuma – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet Beyler ve Vecihe, Nedime, Nazan, Feridun Hanımlar, Lavtacı Övrik Efendi). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Radyo Orkestrası Tarafından Sigan Musikisi ve Hafif Musiki.

4 Ağustos Cumartesi – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Plak Neşriyatı. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Fahire Hanım, Refik, Fikret Beyler ve Arkadaşları). 21.00 Eşref Şefik Bey Tarafından Konferans. 21.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestramız Tarafından Dans Musikisi.¹⁶⁵

¹⁶⁵ Radyo Âlemi Dergisi, 1934, no:10 sf.6.

Radio Âlemi: İstanbul Radyosu 1934 Dergi No:10 (Haftalık Olarak Yayın Yüzdeleri)

Türk Musiki Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
1660 dakika / 770 dakika	1660 dakika / 690 dakika
Yüzde 47.61	Yüzde 41.66

1.2.10 Radio Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:11

5 Ağustos Pazar – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Kemani Reşat, Mesut Cemil, Muzaffer Beyler, Vecihe, Vedia Rıza Hanımlar). 21.00 Ateş Güneş Kulübünden Naklen Konferans. 21.30 Orkestra Karışık Program.

6 Ağustos Pazartesi – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Dr. Fahrettin Kerim Bey Tarafından Konferans. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet, Kemani Cevdet, Şeref, İbrahim Beyler ve Vecihe Hanım.) 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Bedriye Hanım'ın İştirakile Tango ve Caz Orkestrası.

7 Ağustos Salı – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.00 Çocuklara Masal. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Stüdyo Saz Heyeti ve Rifat Bey, Belma, Meliha Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Radyo Orkestrası Tarafından Karışık Program.

8 Ağustos Çarşamba – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Monolog Şehir Tiyatrosu Artistlerinden Muammer Bey. 19.30 Ruşen, Cevdet, Mustafa Beyler ve Vecihe, Semiha Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa haberleri. 21.30 Stüdyo Tango ve Caz Orkestrası.

9 Ağustos Perşembe – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı. (Kemal Niyazi, Azmi Beyler Hayriye, Müzeyyen Hanımlar). 21.00 Selim Sırrı Bey Tarafından Konferans. 21.30 Nurullah Şevket Bey Tarafından Taganni ve Orkestra Konseri.

10 Ağustos Cuma – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet Beyler ve Vecihe, Nazan, Feridun Nedime Hanımlar, Övrik Efendi). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Radyo Orkestrası Tarafından Musiki.

11 Ağustos Cumartesi – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Plak Neşriyatı. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Fahire Hanım ve Refik Bey, Fikret Beyler). 21.00 Eşref Şefik Bey Tarafından Konferans. 21.30 Stüdyo Orkestrası.”¹⁶⁶

Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu 1934 Dergi No:11 (Haftalık Olarak Yayın Yüzdeleri)

Türk Musiki Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
1670 dakika / 630 dakika	1670 dakika / 540 dakika
Yüzde 38.46	Yüzde 33.33

1.2.11 Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:12

“12 Ağustos Pazar –18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Kemani Reşat, Mesut Cemil, Muzaffer Beyler ve Vecihe, Vedia Rıza Hanımlar). 21.00 Ateş-Güneş Kulübünden Naklen Konferans, Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Orkestra Karışık Program.

13 Ağustos Pazartesi – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Ruşen Ferit Bey Tarafından Konferans. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet, Kemani Cevdet, Şeref, İbrahim Beyler ve Vecihe Hanım). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Bedriye Rasim Hanım’ın İştirakile Tango ve Caz Orkestrası.

14 Ağustos Salı – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.00 Mesut Cemil Bey Tarafından Çocuklara Masal. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Stüdyo Saz Heyeti ve Rıfat Bey, Belma, Meliha Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Cemal Reşit, Laşinski, İzzet Nezih, Mesut Cemil Beyler Tarafından Oda Musikisi.

15 Ağustos Çarşamba – 18.30 Fransızca Ders, 19.00 Monolog Şehir Tiyatrosu Artistlerinden Muammer Bey Tarafından. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet,

¹⁶⁶ Radyo Âlemi Dergisi, 1934, no:11 sf.4.

Mustafa Beyler ve Vecihe, Semiha Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Stüdyo Tango ve Caz Orkestrası.

16 Ağustos Perşembe – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Kemal Niyazi, Azmi Beyler, Hayriye, Müzeyyen Hanımlar). 21.00 Selim Sırrı Bey Tarafından Konferans. 21.30 Nurullah Şevket Bey Tarafından Taganni ve Stüdyo Orkestrası.

17 Ağustos Cuma – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet Beyler ve Vecihe, Nedime, Nazan, Feridun Hanımlar, Övrik Efendi). 21.20 Ajans ve Borsa haberleri. 21.30 Radyo Orkestrası Tarafından Hafif Musiki.

18 Ağustos Cumartesi – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Plak Neşriyatı. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Fahire Hanım ve Refik, Fikret Beyler). 21.00 Eşref Şefik Bey Tarafından Konferans. 21.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestrası.¹⁶⁷

Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu 1934 Dergi No:12 (Haftalık Olarak Yayın Yüzdeleri)

Türk Musiki Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
1440 dakika / 650 dakika	1440 dakika / 600 dakika
Yüzde 45.24	Yüzde 41.66

1.2.12Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:13

19 Ağustos Pazar – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Kemani Reşat, Mesut Cemil, Muzaffer Beyler ve Vecihe, Vedia Rıza Hanımlar). 21.20 Ateş-Güneş Kulübünden Nakil, 21.30 Orkestra Karışık Program.

20 Ağustos Pazartesi – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Dr. Ali Şükrü Bey Tarafından Konferans. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet, Kemani Cevdet, Şeref, İbrahim Beyler, Vecihe, Belma Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Bedriye Rasim Hanım'ın İştirakile Caz ve Tango Orkestra.

¹⁶⁷ Radyo Âlemi Dergisi, 1934, no:12 sf.5.

21 Ağustos Salı – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.00 Mesut Cemil Bey Tarafından Çocuklara Masal. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Stüdyo Saz Heyeti ve Yaşar Bey, Emel ve Meliha Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Stüdyo Orkestrası.

22 Ağustos Çarşamba – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Plak Neşriyatı. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet, Mustafa Necati, Şeref Beyler ve Vecihe, Semiha Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestrası.”¹⁶⁸

23 Ağustos Perşembe – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musikisi Neşriyatı (Kemal Niyazi, Azmi Beyler, Hayriye Müzeyyen Hanımlar). 21.00 Selim Sırrı Bey Tarafından Konferans. 21.30 Nurullah Şevket Bey Tarafından Taganni ve Stüdyo Orkestrası.

24 Ağustos Cuma – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet Beyler ve Vecihe, Nedime, Nazan, Feridun Hanımlar, Övrik Efendi). 21.20 Radyo Orkestrası Tarafından Hafif Musiki.

25 Ağustos Cumartesi – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.00 Fransızca Ders. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Fahire Hanım, Safiye Hanım, Refik, Fikret Beyler). 21.00 Eşref Şefik Bey Tarafından Konferans. 21.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestrası.”¹⁶⁹

Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu 1934 Dergi No:13 (Haftalık Olarak Yayın Yüzdeleri)

Türk Musiki Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
1680 dakika / 760 dakika	1680 dakika / 720 dakika
Yüzde 45.45	Yüzde 43.47

¹⁶⁸ Radyo Âlemi Dergisi, 1934, no:13 sf.6.

¹⁶⁹ Radyo Âlemi Dergisi, 1934, no:13 sf.6.

1.2.13 Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:14

27 Ağustos Pazartesi – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Operatör Doçent Kazım İsmail Bey Tarafından Konferans. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet, Kemani Cevdet, Şeref, İbrahim Beyler ve Vecihe, Belma Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestrası, Bedriye Hanım'ın İştirakile.

28 Ağustos Salı –18.30 Plak Neşriyatı. 19.00 Mesut Cemil Bey Tarafından Çocuklara Masal. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Stüdyo Saz Heyeti ve Yaşar Bey, Emel ve Meliha Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Cemal Reşit, Laşinski, İzzet Nezih, Mesut Cemil Beyler Tarafından Klasik Musiki.

29 Ağustos Çarşamba – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Plak Neşriyatı. 19.30 Türk Musikisi Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet, Mustafa, Şeref, Necati Beyler ve Vecihe, Semiha Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestrası.

30 Ağustos Perşembe – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musikisi Neşriyatı (Kemal Niyazi, Azmi Beyler ve Hayriye, Müzeyyen Hanımlar). 21.00 Selim Sırrı Bey Tarafından Konferans. 21.30 Nurullah Şevket Bey Tarafından Taganni ve Stüdyo Orkestrası.

31 Ağustos Cuma – 12.30 Plak Neşriyatı. 18.30 Plak Neşriyatı. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet Beyler ve Vecihe, Nedime, Nazan, Feridun Hanımlar, Övrik Efendi). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Radyo Orkestrası Tarafından Hafif Musiki.¹⁷⁰

Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu 1934 Dergi No:14 (Haftalık Olarak Yayın

Yüzdeleri)

Türk Musiki Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
1250 dakika / 560 dakika	1250 dakika / 560 dakika
Yüzde 44.84	Yüzde 44.84

¹⁷⁰ Radyo Âlemi Dergisi, 1934, no:14 sf.6.

Radio Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:14 sayılı derginin hafta sonu yayını dergide yoktur.

1.2.14 Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:15

"2 Eylül Pazar – 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Kemani Reşat, Mesut Cemil, Muzaffer Beyler ve Vecihe, Vedia Rıza Hanımlar). 21.20 Ateş-Güneş Kulübünden Nakil. 21.30 Orkestra Karışık Program.

3 Eylül Pazartesi – 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Operatör Doçent Kazım İsmail Bey Tarafından Konferans. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet, Kemani Cevdet, Şeref, İbrahim Beyler ve Vecihe Belma Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestrası, Bedriye Rasim Hanım'ın İştirakile.

4 Eylül Salı – 18.30 Plak Neşriyatı 19.00 Mesut Cemil Bey Tarafından Çocuklara Masal. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Stüdyo Saz Heyeti ve Yaşar Bey ve Emel ve Rifat Bey, Belma, Meliha Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Cemal Reşit, Laşinski, İzzet Nezh, Mesut Cemil Beyler Tarafından Klasik Musiki.

5 Eylül Çarşamba - 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Plak Neşriyatı. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet, Mustafa Necati, Şeref Beyler ve Vecihe, Semiha Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestrası.

6 Eylül Perşembe - 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musikisi Neşriyatı (Kemal Niyazi, Azmi Beyler ve Hayriye, Müzeyyen Hanımlar). 21.00 Selim Sırrı Bey Tarafından Konferans. 21.30 Nurullah Şevket Bey Tarafından Taganni ve Stüdyo Orkestrası.

7 Eylül Cuma - 12.30 Plak Neşriyatı. 18.30 Plak Neşriyatı. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet Beyler ve Vecihe, Nedime, Nazan, Feridun Hanımlar, Övrik Efendi). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Radyo Orkestrası Tarafından Hafif Musiki.

8 Eylül Cumartesi - 18.30 Plak Neşriyatı. 19.00 Fransızca Ders. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Fahire Hanım, Safiye Hanım, Refik, Fikret Beyler). 21.00 Eşref Şefik Bey Tarafından Konferans. 21.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestrası.”¹⁷¹

Radio Âlemi: İstanbul Radyosu 1934 Dergi No:15 (Haftalık Olarak Yayın Yüzdeleri)

Türk Musiki Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
1740 dakika / 760 dakika	1740 dakika / 700 dakika
Yüzde 43.85	Yüzde 40.32

1.2.15 Radio Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:16

9 Eylül Pazar - 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Kemani Reşat, Mesut Cemil, Muzaffer Beyler ve Vecihe, Vedia Rıza Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Orkestra Karışık Program.

10 Eylül Pazartesi - 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Operatör Doçent Kazım İsmail Bey Tarafından Konferans. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet, Kemani Cevdet, Şeref, İbrahim Beyler ve Vecihe, Belma Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestrası, Bedriye Hanım'ın İştirakile.

11 Eylül Salı - 18.30 Plak Neşriyatı 19.00 Mesut Cemil Bey Tarafından Çocuklara Masal. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Stüdyo Saz Heyeti ve Yaşar Bey ve Emel ve Meliha Hanımlar). 20.45 Münir Nurettin Bey ve Arkadaşları. 21.30 Cemal Reşit, Laşinski, İzzet Nezih, Mesut Cemil Beyler Tarafından Klasik Musiki.

12 Eylül Çarşamba - 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Plak Neşriyatı. 19.30 Türk Musikisi Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet, Mustafa, Şeref, Necati Beyler ve Vecihe, Semiha Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestrası.

¹⁷¹ Radio Âlemi Dergisi, 1934, no:15 sf.4.

13 Eylül Perşembe - 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Kemal Niyazi, Azmi Beyler ve Hayriye, Müzeyyen Hanımlar) 21.00 Selim Sırrı Bey Tarafından Konferans. 21.30 Stüdyo Orkestrası.

14 Eylül Cuma - 12.30 Plak Neşriyatı. 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet Beyler ve Vecihe, Nedime, Nazan, Feridun Hanımlar, Övrik Efendi). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Radyo Orkestrası Tarafından Hafif Musiki.

15 Eylül Cumartesi - 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Plak Neşriyatı. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Fahire Hanım, Safiye Hanım, Refik, Fikret Beyler). 21.00 Eşref Şefik Bey Tarafından Konferans. 21.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestrası.¹⁷²

Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu 1934 Dergi No:16 (Haftalık Olarak Yayın Yüzdeleri)

Türk Musiki Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
1770 dakika / 740 dakika	1770 dakika / 720 dakika
Yüzde 41.84	Yüzde 41.66

1.2.16 Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu Dergisi 1934 No:17

16 Eylül Pazar - 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Kemani Reşat, Mesut Cemil, Muzaffer Beyler ve Vecihe, Vedia Rıza Hanımlar). 21.20 Ateş-Güneş Kulübünden Nakil. 21.30 Orkestra Karışık Program.

17 Eylül Pazartesi - 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Konferans (Hakkı Hayri Bey). 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet, Kemani Cevdet, Şeref, İbrahim Beyler ve Vecihe, Belma Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestrası, Bedriye Hanım'ın İştirakile.

¹⁷² Radyo Âlemi Dergisi, 1934, no:16 sf.4.

18 Eylül Salı - 18.30 Plak Neşriyatı. 19.00 Mesut Cemil Bey Tarafından Çocuklara Masal. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Stüdyo Saz Heyeti ve Yaşar Bey, Emel ve Meliha Hanımlar). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Stüdyo Orkestrası.

19 Eylül Çarşamba - 18.30 Fransızca Ders. 19.00 Plak Neşriyatı. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet, Mustafa Beyler, Şeref ve Vecihe, Semiha, Şükran Hanımlar ve Necati Bey). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestrası.

20 Eylül Perşembe - 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Kemal Niyazi, Azmi Beyler ve Hayriye, Müzeyyen Hanımlar). 21.00 Selim Sırrı Bey Tarafından Konferans. 21.30 Keman Konseri, (İstanbul Konservatuar Muallimlerinden Ali Sezai Bey ve Stüdyo Orkestrası).

21 Eylül Cuma - 18.30 Plak Neşriyatı. 19.20 Ajans Haberleri. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Ekrem, Ruşen, Cevdet Beyler ve Vecihe, Nedime, Nazan, Feridun Hanımlar, Övrik Efendi). 21.20 Ajans ve Borsa Haberleri. 21.30 Radyo Orkestrası Tarafından Hafif Musiki.

22 Eylül Cumartesi - 18.30 Plak Neşriyatı. 19.00 Fransızca Ders. 19.30 Türk Musiki Neşriyatı (Fahire Hanım, Safiye Hanım, Refik, Fikret Beyler). 21.00 Eşref Şefik Bey Tarafından Konferans. 21.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestrası.”¹⁷³

Radyo Âlemi: İstanbul Radyosu 1934 Dergi No:17 (Haftalık Olarak Yayın Yüzdeleri)

Türk Musiki Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
1680 dakika / 730 dakika	1680 dakika / 660 dakika
Yüzde 43.47	Yüzde 39.37

¹⁷³ Radyo Âlemi Dergisi, 1934, no:17 sf.4.

1.3 Radyo Programı Dergisi 1936 No:1

Derginin Hem Ankara radyosu, hem de İstanbul Radyosu yayın bilgileri bulunmaktadır. Genel yayın akışı ilk olarak tüm programları vermekte ve yüzdeler tüm yayınlar üzerinden belirlenmektedir. Bu yayınların haftalık yüzdesi belirtilmiş, daha sonraki yayınlarda sadece müzik yayınları bilgisi verilmiş ve genel yayın akışı üzerinden yayın yüzdeleri bilgilerinize sunulmuştur. Radyo Programı dergisinin 1936 yılına ait dergiler, Geleneksel Türk Musikisi'nin (Alaturka) yasaklanma dönemine denk gelmektedir. Batı Musikisi yayınları çoğunluktadır. Türk Halk Müziği yayınlarına devam edilmiştir. Türk Halk Müziği'nin yayın yüzdeleri dergilerde belirtilmiştir.

"12 İkinci Kanun 1936 Pazar, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5 – 12.30 Muhtelif Plak Neşriyatı. 18.00 Telsiz Caz.Tokatlıyan Oteli'nden Nakil. 19.00 Tarım Bakanlığı Namına Konferansı, Pendik Bakteriyoloji Enstitüsü Şefi Dr. Ekrem Vardar Tarafından Et Zehirlenmesi Hakkında Konferans. 19.20 Plak Hafif Musiki. 20.00 Haberler. 20.30 Stüdyo Caz ve Tango Gurupları. 21.15 Son Haberler. 21.30 Eminönü Halkevi Gösteri Kolundan Monolog, Ah! Şu kadınlar. 22.00 Anadolu Ajansının Gazetelere Mahsus Havadis Servisi."¹⁷⁴

Radyo Programı: İstanbul Radyosu 1936 Dergi No:1 (12 İkinci Kanun 1936 Yılı Yayın Yüzdesi)

Türk Halk Musikisi Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
295 dakika / 30 dakika	295 dakika / 190 dakika
Yüzde 10.17	Yüzde 64.51

Yukarıdaki bilgilerden görüldüğü gibi, yayınlar yasaklı zamanlara denk geldiği için Geleneksel Türk Musikisi (Alaturka) İstanbul Radyosu'nda yayınlanmamıştır. 190 dakika Batı Musikisi (Alafranga), 30 dakika ise Türk Halk Musikisi yayınlanmıştır. 19.20'de yayınlanmış Plak Hafif Musiki yayını Batı musikisi olarak tahmin edilmektedir. Radyo Programı dergisinin diğer yayın bilgilerinde sadece müzik yayınları bilgileri yer almaktadır.

¹⁷⁴ Radyo Programı Dergisi, 1936, sf.8.

"13 İkinci Kanun 1936 Pazartesi, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Plak Dans Müziği – 60 Dakika

20.00 Trio Keman, Viyolonsel, Piyano, Hafif Musiki. – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Grupları – 60 Dakika¹⁷⁵

"14 İkinci Kanun 1936 Salı, met. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 – Plak Beethoven'ın 2ci Senfonisi. 45 Dakika

20.30 – Stüdyo Caz ve Tango Grupları – 65 Dakika.¹⁷⁶

"15 İkinci Kanun 1936 Çarşamba, met. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Plak, Orkestra Eserleri – 60 Dakika

19.15 Plak, Hafif Musiki – 75 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Grupları – 65 Dakika.¹⁷⁷

"16 İkinci Kanun 1936 Perşembe, met. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Plak - 75 Dakika

19.30 Plak – 30 Dakika

20.00 Plak – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Grupları – 65 Dakika.¹⁷⁸

"17 İkinci Kanun 1936 Cuma, met. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Plak - 60 Dakika

19.15 Plak – 45 Dakika

¹⁷⁵ Radyo Programı Dergisi, 1936, sf.9.

¹⁷⁶ Radyo Programı Dergisi, 1936, sf.10.

¹⁷⁷ Radyo Programı Dergisi, no:1, 1936, sf.11.

¹⁷⁸ Radyo Programı Dergisi, no:1, 1936, sf.13.

20.00 Trio, Keman, Viyolonsel, Piyano – 65 Dakika”¹⁷⁹

”18 İkinci Kanun 1936 Cumartesi, met. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Plak - 90 Dakika

19.30 Plak – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Grupları – 65 Dakika”¹⁸⁰

”19 İkinci Kanun 1936 Pazar, met. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Plak - 90 Dakika

19.30 Plak – 30 Dakika

20.00 Plak – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Grupları – 65 Dakika.”¹⁸¹

Radyo Programı: İstanbul Radyosu 1936 Dergi No:1 (Haftalık Müzik Yayını Yüzdesi)

Türk Halk Musikisi Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
1385 dakika / 30 dakika	1385 /1355 dakika
Yüzde 2	Yüzde 98

1.3.1 Radyo Programı Dergisi 1936 No:2

”19 İkinci Kanun 1936 Pazar, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

12.30 Muhtelif Plaklar – 60 Dakika

18.00 Dans Musikisi (Plak) – 30 Dakika

19.30 Şubert. Bitmemiş Senfoni, Plak – 30 Dakika

¹⁷⁹ Radyo Programı Dergisi, no:1, 1936, sf.15.

¹⁸⁰ Radyo Programı Dergisi, no:1, 1936, sf.17.

¹⁸¹ Radyo Programı Dergisi no:1, 1936, sf.19.

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Grupları – 75 Dakika

21.15 Zoraki Tabib (Molyer – Ahmet Vefik Paşa) Eminönü Halkevi Gösterileri Kolundan
(45 Dakika).”¹⁸²

”20 İkinci Kanun 1936 Pazartesi, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Dans Musikisi (Plak) – 60 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Grupları – 65 Dakika”¹⁸³

”21 İkinci Kanun 1936 Salı, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Hafif Musiki – 60 Dakika

19.15 Triyo: Keman, Viyolonsel, Piyano, Stüdyo Sanatkârlarımız Tarafından – 30 Dakika

19.45 Nefesli Sazlar (Oda Musikisi Eserleri) – 45 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Grupları – 65 Dakika.”¹⁸⁴

”22 İkinci Kanun 1936 Çarşamba, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Hafif Musiki (Plak) – 60 Dakika

19.15 Muhtelif Plaklar – 45 Dakika

20.00 Senfoni (Mozart) Plak – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Grupları – 65 Dakika.”¹⁸⁵

”23 İkinci Kanun 1936 Perşembe, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Tokatlıyandan Nakil, Telsiz Caz – 60 Dakika

19.15 Muhtelif Plaklar – 45 Dakika

¹⁸² Radyo Programı Dergisi, no:2, 1936, sf.7.

¹⁸³ Radyo Programı Dergisi, no:2, 1936, sf.9.

¹⁸⁴ Radyo Programı Dergisi, no:2, 1936, sf.11.

¹⁸⁵ Radyo Programı Dergisi, no:2, 1936, sf.13.

20.00 (Halk Musikisi Nedir?) Konferans Mesud Cemil – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Grupları – 65 Dakika.”¹⁸⁶

“24 İkinci Kanun 1936 Cuma, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Dokuzuncu Senfoni: Beethoven, Plak – 90 Dakika

19.30 Triyo (Hafif Musiki) Stüdyo Sanatkârlarımız Tarafından – 60 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Grupları – 65 Dakika.”¹⁸⁷

“25 İkinci Kanun 1936 Cumartesi, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Tokatlıyandan Nakil, Telsiz Caz – 60 Dakika

19.30 Muhtelif Plaklar – 45 Dakika

20.30 Opera Parçaları, Plak – 65 Dakika.”¹⁸⁸

Radyo Programı: İstanbul Radyosu 1936 Dergi No:2 (Haftalık Müzik Yayını Yüzdesi)

Türk Halk Musikisi Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
1350 dakika / 75 dakika	1350 /1275 dakika
Yüzde 5,5	Yüzde 95

1.3.2 Radyo Programı Dergisi 1936 No:3

“26 İkinci Kanun 1936 Pazar, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

12.30 Muhtelif Plak Neşriyatı – 60 Dakika

18.00 Tokatlıyandan Nakil. Telsiz Caz – 60 Dakika

¹⁸⁶ Radyo Programı Dergisi, no:2, 1936, sf.15.

¹⁸⁷ Radyo Programı Dergisi, no:2, 1936, sf.17.

¹⁸⁸ Radyo Programı Dergisi, no:2, 1936, sf.19.

19.15 Muhtelif Plaklar – 45 Dakika

20.00 Keman Solo. Piyano ve Refakatile. Stüdyo Sanatkârlarımız Tarafından 30 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestra Grupları – 65 Dakika¹⁸⁹

"27 İkinci Kanun 1936 Pazartesi, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Dans Musikisi – 60 Dakika

19.15 Türkçe Sözlü Plaklar ve Hafif Musiki Eserleri – 45 Dakika

20.00 Gitar ve Mandolin. Plak – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestra Grupları – 65 Dakika.¹⁹⁰

"28 İkinci Kanun 1936 Salı, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Dans Musikisi (Plak) – 60 Dakika

19.15 Aida ve Faust'dan Parçalar – 45 Dakika

20.00 Keman Solo. Piyano ve Refakatile. Stüdyo Sanatkârlarımız Tarafından – 30

Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestra Grupları – 65 Dakika".¹⁹¹

"29 İkinci Kanun 1936 Çarşamba, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Hafif Musiki (Plak) - 60 Dakika

19.15 Operet Parçaları – 45 Dakika

20.00 Muhtelif Plaklar – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestra Grupları – 30 Dakika."¹⁹²

¹⁸⁹ Radyo Programı Dergisi, no:3, 1936, sf.7.

¹⁹⁰ Radyo Programı Dergisi, no:3, 1936, sf.9.

¹⁹¹ Radyo Programı Dergisi, no:3, 1936, sf.11.

"30 İkinci Kanun 1936 Perşembe, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Tokatlıyandan Nakil. Telsiz Caz – 60 Dakika

19.15 Karmen Operası (Plak) - 45 Dakika

20.00 Keman Solo. Piyano ve Refakatile. Stüdyo Sanatkârlarımız Tarafından – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestra Grupları – 65 Dakika."¹⁹³

"31 İkinci Kanun 1936 Cuma, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Plak – 60 dakika

19.15 Plak – 45 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestra Grupları – 65 Dakika."¹⁹⁴

"1 Şubat 1936 Cumartesi, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Plak – 60 dakika

19.25 Plak – 65 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestra Grupları – 65 Dakika."¹⁹⁵

Radio Programı: İstanbul Radyosu 1936 Dergi No:3 (Haftalık Müzik Yayını Yüzdesi)

Türk Halk Musikisi Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
1385 dakika / 45 dakika	1385 / 1340 dakika
Yüzde 3.33	Yüzde 97

¹⁹² Radio Programı Dergisi, no:3, 1936, sf.13.

¹⁹³ Radio Programı Dergisi, no:3, 1936, sf.15.

¹⁹⁴ Radio Programı Dergisi, no:3, 1936, sf.17.

¹⁹⁵ Radio Programı Dergisi, no:3, 1936, sf.19.

1.3.3 Radyo Programı Dergisi 1936 No:4

"2 Şubat 1936 Pazar, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

12.30 Muhtelif Plak Neşriyatı – 60 Dakika

18.00 Senfonik Musiki (Plak) – 30 Dakika

19.00 Çay Saati, Müzik Sait Edip – Caz – 30 Dakika

19.30 Muhtelif Plak veya retransmission. – 30 Dakika

20.00 Triyo, Stüdyo Sanatkârlarımız Tarafından – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestra Grupları – 65 Dakika

21.15 Eminönü Halkevi Gösteri Kolu – 30 Dakika."¹⁹⁶

"3 Şubat 1936 Pazartesi, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Tokatlıyandan Nakil. Telsiz Caz – 60 Dakika

19.15 Oda Musikisi Kentet Brahms (Plak) 45 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestra Grupları – 60 Dakika."¹⁹⁷

"4 Şubat 1936 Salı, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Muhtelif Plaklar – 30 Dakika

19.15 Opera Musikisi, Plak – 45 Dakika

20.00 Viyolonsel Solo, Stüdyo Sanatkârlarımız Tarafından – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestra Grupları – 60 Dakika."¹⁹⁸

¹⁹⁶ Radyo Programı Dergisi, no:4, 1936, sf.7.

¹⁹⁷ Radyo Programı Dergisi, no:4, 1936, sf.9.

¹⁹⁸ Radyo Programı Dergisi, no:4, 1936, sf.11.

"5 Şubat 1936 Çarşamba, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Dans Musikisi (Plak) – 60 Dakika

19.15 Çağdaş Fürstin Opereti (Plak) – 45 Dakika

20.00 Şan Piyanoda Profesör Laşenski – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestra Grupları – 60 Dakika."¹⁹⁹

"6 Şubat 1936 Perşembe, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Tokatlıyandan Nakil. Telsiz Caz – 60 Dakika

19.15 Muhtelif Plaklar – 30 Dakika

20.00 Keman Solo, Stüdyo Sanatkârlarımız Tarafından – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestra Grupları – 60 Dakika"²⁰⁰

"7 Şubat 1936 Cuma, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Karmen Operası – 75 Dakika

20.00 Osman Pehlivan Tarafından Halk Türküleri – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestra Grupları – 60 Dakika."²⁰¹

"8 Şubat 1936 Cumartesi, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Tokatlıyandan Nakil. Telsiz Caz – 60 Dakika

19.30 Hafif Musiki (Plak) – 45 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestra Grupları – 60 Dakika."²⁰²

¹⁹⁹ Radyo Programı Dergisi, no:4, 1936, sf.13.

²⁰⁰ Radyo Programı Dergisi, no:4, 1936, sf.15.

²⁰¹ Radyo Programı Dergisi, no:4, 1936, sf.17.

²⁰² Radyo Programı Dergisi, no:4, 1936, sf.19.

Radyo Programı: İstanbul Radyosu 1936 Dergi No:4 (Haftalık Müzik Yayını Yüzdesi)

Türk Halk Musikisi Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
1310 dakika / 60 dakika	1310 dakika / 1250 dakika
Yüzde 4.54	Yüzde 96.15

1.3.4 Radyo Programı Dergisi 1936 No:5

"9 Şubat 1936 Pazar, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

12.30 Muhtelif Plak Neşriyatı – 60 Dakika

18.00 Dans Musikisi (Plak) – 60 Dakika

20.00 Türkçe Plaklar, Halk Türküleri – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestra Grupları – 45 Dakika

21.15 Eminönü Halkevi Gösteri Kolu Tarihi Temsil: "Hedef Piyas" – 30 Dakika."²⁰³

"10 Şubat 1936 Pazartesi, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

10.00 Muhtelif Plaklar – 60 Dakika

19.15 Senfonik Musiki – 45 Dakika

20.00 Triyo: Stüdyo Sanatkârları Tarafından – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestra Grupları – 60 Dakika"²⁰⁴

"11 Şubat 1936 Salı, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Opera Musikisi – 60 Dakika

19.15 Karışık Program (Plak) – 45 Dakika

²⁰³ Radyo Programı Dergisi, no:5, 1936, sf.7.

²⁰⁴ Radyo Programı Dergisi, no:5, 1936, sf.9.

20.00 Gitar (Plak) – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestra Grupları – 60 Dakika²⁰⁵

"12 Şubat 1936 Çarşamba, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Oda Musikisi – 60 Dakika

19.15 Operet Musikisi (Plak) – 45 Dakika

20.00 Keman Solo, Stüdyo Sanatkârlarımız Tarafından – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestra Grupları – 60 Dakika.²⁰⁶

"13 Şubat 1936 Perşembe, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Tokatlıyandan Nakil. Telsiz Caz – 60 Dakika

19.15 Muhtelif Plak veya Retransmission. – 45 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestra Grupları – 60 Dakika.²⁰⁷

"14 Şubat 1936 Cuma, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Operet Musikisi – 60 Dakika

19.15 Opera Musikisi ve Muhtelif Sololar (Plak) – 45 Dakika

20.00 Halk Şarkıları (Osman Pehlivan Tarafından) – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestra Grupları – 60 Dakika.²⁰⁸

"15 Şubat 1936 Cumartesi, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Tokatlıyandan Nakil. Telsiz Caz – 60 Dakika

²⁰⁵ Radyo Programı Dergisi, no:5, 1936, sf.11.

²⁰⁶ Radyo Programı Dergisi, no:5, 1936, sf.13.

²⁰⁷ Radyo Programı Dergisi, no:5, 1936, sf.15.

²⁰⁸ Radyo Programı Dergisi, no:5, 1936, sf.17.

20.00 Muhtelif Sololar (Plak) – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Caz ve Tango Orkestra Grupları – 60 Dakika.”²⁰⁹

**Radyo Programı: İstanbul Radyosu 1936 Dergi No:5 (Haftalık Müzik Yayını
Yüzdesi)**

Türk Halk Musikisi Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
1320 dakika / 60 dakika	1320 dakika / 1260 dakika
Yüzde 4.54	Yüzde 96.15

1.3.5 Radyo Programı Dergisi 1936 No:6

“16 Şubat 1936 Pazar, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

12.30 Muhtelif Plak Neşriyatı – 60 Dakika

19.00 Fikret Adil ve Dans Musikisi, Sait Edip Caz – 45 Dakika

19.45 Oda Musikisi – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 30 Dakika

21.00 Eminönü Halkevi Gösteri Kolu Tarafından Piyas: (Himmetin Oğlu) – 30
Dakika.”²¹⁰

“17 Şubat 1936 Pazartesi, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Senfoni Eroyika – Beethoven – 60 Dakika

19.15 Hafif Musiki (Plak) – 45 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları Tarafından Eserler – 60 Dakika.”²¹¹

²⁰⁹ Radyo Programı Dergisi, no:5, 1936, sf.19.

²¹⁰ Radyo Programı Dergisi, no:6, 1936, sf.7.

²¹¹ Radyo Programı Dergisi, no:6, 1936, sf.9.

"18 Şubat 1936 Salı, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Opera Parçaları (Plak) – 60 Dakika

19.15 Muhtelif Şan Parçaları (Plak) – 45 Dakika

20.00 Triyo: Stüdyo Sanatkârları Tarafından – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika."²¹²

"19 Şubat 1936 Çarşamba, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Muhtelif Plaklar – 60 Dakika

19.15 Opera Parçaları (Plak) – 30 Dakika

19.45 Zigan Musikisi (Plak) – 45 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika"²¹³

"20 Şubat 1936 Perşembe, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

17.00 Tokatlıyandan Nakil. Telsiz Caz – 120 Dakika

19.15 Pişano Konçertosu (Listz) Plak – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika."²¹⁴

"21 Şubat 1936 Cuma, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Dans Musikisi – 60 Dakika

19.15 Obus Kuarteti (Mozart) – 30 Dakika

19.35 Bitmemiş Senfoni (Şubert) Plak – 25 Dakika

20.00 Halk Musikisi (Osman Pehlivan Tarafından) – 30 Dakika

²¹² Radyo Programı Dergisi, no:6, 1936, sf.11.

²¹³ Radyo Programı Dergisi, no:6, 1936, sf.13.

²¹⁴ Radyo Programı Dergisi, no:6, 1936, sf.15.

20.30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika.”²¹⁵

“22 Şubat 1936 Cumartesi, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Kavalaria Rustikana Op. (Plak) 75 Dakika

19.45 Hafif Musiki Parçaları (Plak) 15 Dakika

20.00 Viyolonsel Solo Stüdyo Sanatkârları Tarafından – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları Tarafından Muhtelif Eserler – 60 Dakika.”²¹⁶

Radyo Programı: İstanbul Radyosu 1936 Dergi No:6 (Haftalık Müzik Yayını Yüzdesi)

Türk Halk Musikisi Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
1265 dakika / 60 dakika	1265dakika / 1205 dakika
Yüzde 4.76	Yüzde 95.32

1.3.6 Radyo Programı Dergisi 1936 No:7

“23 Şubat 1936 Pazar, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

12.30 Muhtelif Plaklar– 60 Dakika

18.00 Dans Musikisi – 60 Dakika

19.15 Hafif Musiki ve Retransmission. – 75 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları Tarafından Muhtelif Eserler – 30 Dakika

21.00 Eminönü Halkevi Gösteri Kolu Tarafından Piyes: (Himmetin Oğlu) – 45

Dakika.”²¹⁷

²¹⁵ Radyo Programı Dergisi, no:6, 1936, sf.17.

²¹⁶ Radyo Programı Dergisi, no:6, 1936, sf.19.

²¹⁷ Radyo Programı Dergisi, no:7, 1936, sf.9.

"24 Şubat 1936 Pazartesi, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Muhtelif Plaklar– 60 Dakika

19.15 Opera Parçaları (Plak) – 45 Dakika

20.00 Stüdyo Triyosu: Muhtelif Parçalar – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika."²¹⁸

"25 Şubat 1936 Salı, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Dans Musikisi (Plak) – 60 Dakika

19.15 Muhtelif Plaklar– 45 Dakika

20.00 Çembalo ve Xilofon Solo (Plak) – 30 Dakika

20.30 30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika."²¹⁹

"26 Şubat 1936 Çarşamba, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Senfonik Musiki – 60 Dakika

19.15 Hafif Parçalar (Plak) – 45 Dakika

20.00 Viyolonsel Solo Stüdyo Sanatkârları Tarafından – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika."²²⁰

"27 Şubat 1936 Perşembe, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Opera Musikisi (Plak) – 60 Dakika

19.15 Muhtelif Plaklar– 45 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika."²²¹

²¹⁸ Radyo Programı Dergisi, no:7, 1936, sf.11.

²¹⁹ Radyo Programı Dergisi, no:7, 1936, sf.13.

²²⁰ Radyo Programı Dergisi, no:7, 1936, sf.15.

"28 Şubat 1936 Cuma, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Hafif Musiki Parçaları (Plak) – 60 Dakika

19.15 Dans Musikisi (Plak) – 30 Dakika

19.45 Zigan Havaları (Plak) –15 Dakika

20.00 Halk Türküleri Osman Pehlivan Tarafından – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika."²²²

"29 Şubat 1936 Cumartesi, mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Tokatlıyandan Nakil. Telsiz Caz – 60 Dakika

20.00 Muhtelif Plaklar – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika".²²³

Radyo Programı: İstanbul Radyosu 1936 Dergi No:7 (Haftalık Müzik Yayını Yüzdesi)

Türk Halk Musikisi Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
1365 dakika / 75 dakika	1365 dakika / 1290 dakika
Yüzde 5.49	Yüzde 95.23

1.3.7 Radyo Programı Dergisi 1936 No:8

"8 Mart 1936 Pazar, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.30 Ankara Palas'tan Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

20.15 Karışık Plak Neşriyatı – 10 Dakika

²²¹ Radyo Programı Dergisi, no:7, 1936, sf.17.

²²² Radyo Programı Dergisi, no:7, 1936, sf.19.

²²³ Radyo Programı Dergisi, no:7, 1936, sf.21.

20.35 Karpıç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

12.30 Muhtelif Plak Neşriyatı – 60 Dakika

18.00 Dans Musikisi (Plak) – 60 Dakika

19.15 Hafif Musiki ve Retransmission. – 75 Dakika

20.00 Zigan Musikisi (Plak) – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 30 Dakika

21.00 Eminönü Halkevi Gösteri Kolu – 45 Dakika.”²²⁴

“9 Mart 1936 Pazartesi, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.45 Karışık Müzik Neşriyatı – 15 Dakika

20.00 Ankara Palas’tan Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

20.40 Ankara Palas’tan Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Orkestra Musikisi (Plak) – 60 Dakika

19.15 Operet (Plak) – 45 Dakika

20.00 Keman Solo Piyano Refakatile Stüdyo Sanatkârları Tarafından – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika.”²²⁵

“10 Mart 1936 Salı, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.45 Hafif Müzik, Plak Neşriyatı – 20 Dakika

²²⁴ Radyo Programı Dergisi, no:8, 1936, sf.7.

²²⁵ Radyo Programı Dergisi, no:8, 1936, sf.9.

20.30 Karpiç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Dans Musikisi (Plak) – 60 Dakika

19.15 Muhtelif Plaklar – 45 Dakika

20.00 Oda Musikisi (Plak) – 30 Dakika

20.30 Karpiç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika.”²²⁶

“11 Mart 1936 Çarşamba, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.45 Karışık Müzik Plak Neşriyatı – 15 Dakika

20.00 Karpiç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

20.40 Ankara Palas’tan Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Opera (Plak) – 60 Dakika

19.15 Muhtelif Plaklar veya Retransmission – 45 Dakika

20.00 Şan Profesör Laşenski – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika.”²²⁷

“12 Mart 1936 Perşembe, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.45 Hafif Müzik Plak Yayımı – 15 Dakika

20.00 Karpiç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

20.40 Karpiç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

²²⁶ Radyo Programı Dergisi, no:8, 1936, sf.7.

²²⁷ Radyo Programı Dergisi, no:8, 1936, sf.13.

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Dans Musikisi – 60 Dakika

19.15 Muhtelif Plaklar – 45 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika.”²²⁸

”13 Mart 1936 Cuma, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.45 Karışık Müzik Plak Neşriyatı – 15 Dakika

20.00 Karpıç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

20.40 Karpıç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

10.00 Muhtelif Vokal Eserler (Plak) – 60 Dakika

18.30 Muhtelif Orkestra Eserleri – 30 Dakika

19.15 Hafif Musiki ve Zigan Havaları (Plak) – 45 Dakika

20.00 Halk Musikisi (Osman Pehlivan Tarafından) – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika.”²²⁹

”14 Mart 1936 Cumartesi, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.45 Plak Neşriyatı – 60 Dakika

20.20 Karpıç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

²²⁸ Radyo Programı Dergisi, no:8, 1936, sf.17.

²²⁹ Radyo Programı Dergisi, no:8, 1936, sf.19.

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Dans Musikisi – 60 Dakika

19.30 Bah, Mozart ve Şubert'den Küçük Parçalar (Plak) – 30 Dakika

20.00 Muhtelif Sololar (Plak) – 30 dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika.²³⁰

Radio Programı: Ankara 1936 Dergi No:8 (Haftalık Müzik Yayını Yüzdesi)

Türk Halk Musikisi Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
510 dakika / 0 dakika	510 dakika / 510 dakika
Yüzde -	Yüzde 100

Radio Programı: İstanbul Radyosu 1936 Dergi No:8 (Haftalık Müzik Yayını Yüzdesi)

Türk Halk Musikisi Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
1425 dakika / 45 dakika	1425 dakika / 1380 dakika
Yüzde 3.15	Yüzde 97

1.3.8 Radio Programı Dergisi 1936 No:9

"15 Mart 1936 Pazar, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.30 Ankara Palas'tan Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

20.15 Karışık Plak Neşriyatı – 10 Dakika

20.35 Karpıç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

²³⁰ Radio Programı Dergisi, no:8, 1936, sf.21.

12.30 Muhtelif Plak Neşriyatı – 60 Dakika

18.00 Orkestra Eserleri (Plak) –30 Dakika.”²³¹

“16 Mart 1936 Pazartesi, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.45 Karışık Plak Neşriyatı – 15 Dakika

20.00 Karpıç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

20.40 Karpıç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Opera Musikisi Plak – 60 Dakika

19.15 Muhtelif Plaklar veya retransmission – 45 Dakika

20.00 Triyo: Stüdyo Sanatkarları Tarafından (Hafif Parçalar) – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestrası – 60 Dakika.”²³²

“17 Mart 1936 Salı, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.45 Hafif Müzik, Plak Neşriyatı – 20 Dakika

20.30 Karpıç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Dans Musikisi (Plak) – 60 Dakika

19.15 Muhtelif Plaklar – 45 Dakika

20.00 Oda Musikisi (Plak) – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika.”²³³

²³¹ Radyo Programı Dergisi, no:9, 1936, sf.7

²³² Radyo Programı Dergisi, no:9, 1936, sf.9.

"18 Mart 1936 Çarşamba, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.40 Karışık Plak Müzik Neşriyatı – 20 Dakika

20.00 Karpiç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

20.30 Ankara Palas'tan Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Orkestra Musikisi – 60 Dakika

19.15 Muhtelif Plaklar veya retransmission – 45 Dakika

20.00 Keman Solo Stüdyo tarafından – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika.²³⁴

"19 Mart 1936 Perşembe, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.45 Hafif Müzik Plak Yayımı – 15 Dakika

20.00 Karpiç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

20.40 Karpiç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Dans Musikisi (Plak) – 60 Dakika

19.15 Muhtelif Plaklar – 45 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika.²³⁵

"20 Mart 1936 Cuma, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.45 Karışık Müzik (Plak Neşriyatı) – 15 Dakika

²³³ Radyo Programı Dergisi, no:9, 1936, sf.11.

²³⁴ Radyo Programı Dergisi, no:9, 1936, sf.13.

²³⁵ Radyo Programı Dergisi, no:9, 1936, sf.15.

20.00 Karpiç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

20.40 Karpiç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

10.00 Operetler ve Hafif Musiki (Plak) – 60 Dakika

19.14 Oda Musikisi (Plak) – 46 Dakika

20.00 Halk Musikisi (Osman Pehlivan Tarafından) -30 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika.²³⁶

“21 Mart 1936 Cumartesi, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.45 Plak Neşriyatı – 25 Dakika

20.20 Karpiç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Dans Musikisi – 60 Dakika

19.30 Sonate (Şeytan Trilleri) Tartini Keman ve Piyano (Plak) 30 - Dakika

20.00 Ses Musikisi – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika.²³⁷

Radyo Programı: Ankara 1936 Dergi No:9 (Haftalık Müzik Yayını Yüzdesi)

Türk Halk Musikisi Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
480 dakika / 0 dakika	480 dakika / 480 dakika
Yüzde -	Yüzde 100

²³⁶ Radyo Programı Dergisi, no:9, 1936, sf.19.

²³⁷ Radyo Programı Dergisi, no:9, 1936, sf.21.

Radyo Programı: İstanbul Radyosu 1936 Dergi No:9 (Haftalık Müzik Yayını Yüzdesi)

Türk Halk Musikisi Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
1216 dakika / 30 dakika	1216 dakika / 1186 dakika
Yüzde 2,5	Yüzde 97.56

1.3.9 Radyo Programı Dergisi 1936 No:10

"22 Mart 1936 Pazar, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.30 Ankara Palas'tan Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

20.15 Karışık Plak Neşriyatı – 10 Dakika

20.35 Karpıç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

12.30 Muhtelif Plak Neşriyatı – 60 Dakika

18.00 Dans Musikisi (Plak) – 60 Dakika

19.15 Oda Musikisi (Plak) – 45 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika."²³⁸

"23 Mart 1936 Pazartesi, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.45 Karışık Plak Müzik Neşriyatı – 15 Dakika

20.00 Karpıç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

20.40 Karpıç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

²³⁸ Radyo Programı Dergisi, no:10, 1936, sf.8.

18.00 Opera Musikisi (Plak) – 60 Dakika

19.15 Orkestra Musikisi (Plak) – 45 Dakika

20.00 Muhtelif Sololar (Plak) – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları ve Türkçe Sözlü Eserler– 60 Dakika.”²³⁹

“24 Mart 1936 Salı, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.45 Hafif Müzik Plak Neşriyatı – 20 Dakika

20.30 Karpıç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Orkestra Eserleri – 60 Dakika

19.15 Oda Musikisi (Plak) – 45 Dakika

20.00 Halk Musikisi Plak – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları ve Gavin Kardeşler – 60 Dakika.”²⁴⁰

“25 Mart 1936 Çarşamba, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.46 Karışık Müzik Plak Neşriyatı – 14 Dakika

20.00 Karpıç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

20.40 Ankara Palas’tan Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Muhtelif Plaklar – 60 Dakika

19.15 Hafif Musiki – 45 Dakika

²³⁹ Radyo Programı Dergisi, no:10, 1936, sf.11.

²⁴⁰ Radyo Programı Dergisi, no:10, 1936, sf.13.

20.00 Triyo: Stüdyo Sanatkârları Tarafından – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika.”²⁴¹

“26 Mart 1936 Perşembe, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.45 Hafif Müzik Plak Yayımı – 15 Dakika

20.00 Karpıç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

20.40 Karpıç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Dans Musikisi (Plak) – 60 Dakika

19.15 Hafif Musiki ve Sololar– 45 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika.”²⁴²

“27 Mart 1936 Cuma, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.45 Karışık Müzik (Plak Neşriyatı) – 15 Dakika

20.00 Karpıç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

20.40 Karpıç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Senfonik Müzik (Plak) – 60 Dakika

19.15 Hafif Musiki (Plak) – 45 Dakika

20.00 Osman Pehlivan Halk Musikisi – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika.”²⁴³

²⁴¹ Radyo Programı Dergisi, no:10, 1936, sf.15.

²⁴² Radyo Programı Dergisi, no:10, 1936, sf.17.

"28 Mart 1936 Cumartesi, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.45 Plak Neşriyatı – 25 Dakika

20.20 Karpıç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Dans Musikisi (Plak) – 60 Dakika

19.30 Çocuklar için Musiki, Profesör Laşenski Tarafından – 30 Dakika

20.00 Muhtelif Sololar – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika.²⁴⁴

Radyo Programı: Ankara 1936 Dergi No:10 (Haftalık Müzik Yayını Yüzdesi)

Türk Halk Musikisi Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
474 dakika / 0 dakika	474 dakika / 474 dakika
Yüzde -	Yüzde 100

Radyo Programı: İstanbul Radyosu 1936 Dergi No:10 (Haftalık Müzik Yayını Yüzdesi)

Türk Halk Musikisi Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
1470 dakika / 90 dakika (30 dakika Türkçe Eserler, 60 dakika Halk Müziği Yayınlanmıştır.	1470 dakika / 1380 dakika
Yüzde 6.25	Yüzde 94.33

²⁴³ Radyo Programı Dergisi, no:10, 1936, sf.19.

²⁴⁴ Radyo Programı Dergisi, no:10, 1936, sf.21.

1.3.10 Radyo Programı Dergisi 1936 No:11

"29 Mart 1936 Pazar, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.30 Ankara Palas'tan Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

20.15 Karışık Plak Neşriyatı – 10 Dakika

20.20 Karpiç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

İstanbul istasyonunun Çarşamba, Cuma, Cumartesi programları gönderilmediğinden neşr edemedik."²⁴⁵

"30 Mart 1936 Pazartesi, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.45 Karışık Müzik Plak Neşriyatı – 15 Dakika

20.00 Karpiç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

20.40 Karpiç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Opera (Plak) - 60 Dakika

19.15 Nefesli Sazlarla Oda Musikisi Eserleri (Plak) – 45 Dakika

20.00 Halk Musikisi (Plak) – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika."²⁴⁶

"31 Mart 1936 Salı, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.45 Hafif Müzik, Plak Neşriyatı – 20 Dakika

20.40 Karpiç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

²⁴⁵ Radyo Programı Dergisi, no:11, 1936, sf.7.

²⁴⁶ Radyo Programı Dergisi, no:11, 1936, sf.9.

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

18.00 Dans Musikisi – 60 Dakika

19.15 Muhtelif Plaklar – 45 Dakika

20.00 Kuartet: Beethoven (Plak) – 30 Dakika

20.30 Stüdyo Orkestraları – 60 Dakika.”²⁴⁷

“1 Nisan 1936 Çarşamba, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.46 Karışık Müzik Plak Neşriyatı – 14 Dakika

20.00 Karpıç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

20.40 Ankara Palas’tan Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

İstanbul istasyonunun Çarşamba, Cuma, Cumartesi programları gönderilmediğinden neşr edemedik.”²⁴⁸

“2 Nisan 1936 Perşembe, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.45 Hafif Müzik, Plak Yayımı – 15 Dakika

20.00 Karpıç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

20.40 Karpıç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

İstanbul istasyonunun Çarşamba, Cuma, Cumartesi programları gönderilmediğinden neşr edemedik.”²⁴⁹

²⁴⁷ Radyo Programı Dergisi, no:11, 1936, sf.11.

²⁴⁸ Radyo Programı Dergisi, no:11, 1936, sf.13.

²⁴⁹ Radyo Programı Dergisi, no:11, 1936, sf.15.

"3 Nisan 1936 Cuma, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.45 Karışık Müzik Plak Neşriyatı – 15 Dakika

20.00 Karpıç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

20.40 Karpıç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

İstanbul istasyonunun Çarşamba, Cuma, Cumartesi programları gönderilmediğinden neşr edemedik."²⁵⁰

"4 Nisan 1936 Cumartesi, mtr. 1960 Ankara Khz 230

19.45 Plak Neşriyatı – 15 Dakika

20.20 Karpıç Şehir Lokantasından Nakil (Orkestra) – 30 Dakika

mtr. 1600 İstanbul Khz 187,5

İstanbul istasyonunun Çarşamba, Cuma, Cumartesi programları gönderilmediğinden neşr edemedik."²⁵¹

Radyo Programı: Ankara 1936 Dergi No:11 (Haftalık Müzik Yayını Yüzdesi)

Türk Halk Musikisi Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
484 dakika / 0 dakika	484 dakika / 484 dakika
Yüzde -	Yüzde 100

²⁵⁰ Radyo Programı Dergisi, no:11, 1936, sf.17.

²⁵¹ Radyo Programı Dergisi, no:11, 1936, sf.19.

Türk Halk Musikisi Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
390 dakika / 30 dakika	390 dakika / 370 dakika
Yüzde 7.69	Yüzde 94.87

1.4 Radyo Amatör Dergisi 1938 No:3

Radyo Amatör dergisi 3 sayı olarak incelenmiştir. Dergiler 1938 yılına aittir. Dolayısıyla, 1936 yılının 2 sene sonrası – GSM yayın yasağının kalkmasıyla -yayınlarda hem Türk Halk müziği, hem de Geleneksel Türk musikisi (Alaturka) yayınlanmıştır. Derginin Hem Ankara radyosu, hem de İstanbul Radyosu yayın bilgileri bulunmaktadır. Genel yayın akışı ilk olarak tüm programları vermekte ve yüzdeler dilimler tüm yayınlar üzerinden belirlenmektedir. Bu yayınların haftalık yüzdesi belirtilmiş, daha sonraki yayınlarda sadece müzik yayınları bilgisi verilmiş ve genel yayın akışı üzerinden yayın yüzdeleri bilgilerinize sunulmuştur. 1938 yılı Ankara ve İstanbul yayınları, yayın sürelerini uzatmış, yayınlarını 'Öğle Neşriyatı' ve 'Akşam Neşriyatı' olarak bölümlendirmiştir.

"9 Şubat 1938 ÇarşambaAnkara Radyosu Programı

Akşam Neşriyatı:

Saat 18.30 – 19.00: Muhtelif Plak Neşriyatı – 19.00 – 19.30: Türk Musikisi ve Halk Şarkıları (Makbule Çakar ve Arkadaşları) – 19.30 – 19.45: Saat ayarı ve Arapça Neşriyat – 19.45 – 20.15: Türk Musikisi ve Halk Şarkıları (Hikmet Rıza ve Arkadaşları) – 20.15 – 21.00: Radyofonik Temsil. (Ankara Şehir Tiyatrosu Artistleri Tarafından). 21.00 – 21.15 Ajans Haberleri – 21.15 – 21.55 Stüdyo Salon Orkestrası – 1- LeoDelibes: Coppelia. 2 – Carl Erhard: İn FröhlichenZecherkressie - 3. Carl Robercht: Winter - 4 – Tschaikowsky: Suite Internationale – 21.55 - 22.00 Yarınki Program ve İstiklal Marşı.”²⁵²

²⁵² Radyo Amatör Dergisi, no:3, 1938, sf.10.

"10 Şubat 1938 Perşembe Ankara Radyosu Programı

Öğle Neşriyatı:

Saat 12.30 – 12.50: Muhtelif plak Neşriyatı – 12.50 – 13.15: Plak: Türk Musikisi ve Halk Şarkıları – 13.15 – 13.30: Dâhili ve Harici Haberler.

Akşam Neşriyatı:

Saat 18.30 – 19.00: Radyofonik Çocuk Temsili: (Ankara Şehir Tiyatrosu Artistleri Tarafından) – 19.00 – 19.30: Türk Musikisi ve Halk Şarkıları (Hikmet Rıza Sesgör ve Arkadaşları) – 19.30 – 19.45: Saat Ayarı ve Arapça Neşriyat – 19.45 – 20.15: Türk Musikisi ve Halk Şarkıları. (Servet Adnan ve Arkadaşları). 20.15 – 20.20: Havacılık Ş. Hazım Ergökmen – 20.30 – 21.00: Plakla Dans Musikisi – 21.00 – 21.15 Ajans Haberleri – 21.15 – 21.55: Stüdyo Salon Orkestrası – 1 - Suppe: Fraits de Bandits, 2- Verdi: IIİsar, 4 - Seress: RessoBinsamerSonntag. 21.55 - 22.00: Yarınki Program ve İstiklal Marşı."²⁵³

Radyo Amatör: Ankara Radyosu 1938 Dergi No:3 (10 Şubat 1938 Yılı Yayın Yüzdesi)

Türk Halk Musikisi Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
260 dakika / 85 dakika	260 dakika / 90 dakika
Yüzde 33.33	Yüzde 34.72

"11 Şubat 1938 Cuma Ankara Radyosu Programı (Sadece Müzik Yayınları

Verilmiştir)

Öğle Neşriyatı:

12.30 – 12.50: Muhtelif Plak Neşriyatı – 10 Dakika

12.50 – 13.15: Plak: Türk Musikisi ve Halk Şarkıları – 25 Dakika

²⁵³ Radyo Amatör Dergisi, no:3, 1938, sf.10.

Akşam Neşriyatı:

18.30 – 18.35 Plak Neşriyatı – 5 Dakika

19.00 – 19.30 Türk Musikisi ve Halk Şarkıları (Servet Adnan ve Arkadaşları) – 30 Dakika

19.45 -20.15 Türk Musikisi ve Halk Şarkıları (Cemal Kamil ve Arkadaşları) – 30 Dakika

20.30 – 21.00 Saksafon Solo: Nihat Esengin – 30 Dakika

21.15 – 21.55 Karışık Plak – 40 Dakika.”²⁵⁴

“12 Şubat 1938 Cumartesi Ankara Radyosu Programı (Sadece Müzik Yayınları Verilmiştir)

Öğle Neşriyatı:

13.30 – 13.50: Muhtelif plak Neşriyatı – 10 Dakika

13.50 – 14.45: Plak: Türk Musikisi ve Halk Şarkıları – 25 Dakika

15.30’dan itibaren Müzik Öğretmen Mektebi’nden naklen Cumhurbaşkanlığı Filarmonik Orkestra heyetinin konseri şef Praetorius.

Akşam Neşriyatı:

18.30 – 18.35 Plak Neşriyatı – 5 Dakika

19.10 – 19.35 Türk Musikisi ve Halk Şarkıları (Makbule Çakar ve Arkadaşları) – 25 Dakika

19.50 -20.15 Türk Musikisi ve Halk Şarkıları (Cemal Kamil ve Arkadaşları) – 30 Dakika

20.30 – 21.00 Türk Musikisi ve Halk Şarkıları (Salahattin ve Arkadaşları) – 30 Dakika

21.15 – 21.55 Stüdyo Salon Orkestrası - 40 Dakika.”²⁵⁵

²⁵⁴ Radyo Amatör Dergisi, no:3, 1938, sf.10.

Radyo Amatör: Ankara 1938 Dergi No:3 (Haftalık Müzik Yayını Yüzdesi)

Türk Halk Musikisi Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
670 dakika / 255 dakika	670 dakika / 290 dakika
Yüzde 38.16	Yüzde 43.29

"12 Şubat 1938 Cumartesi İstanbul Radyosu Programı (Sadece Müzik Yayınları Verilmiştir)

Öğle Neşriyatı:

12.30 Plakla Türk Musikisi – 20 Dakika

13.05 Plakla Türk Musikisi – 20 Dakika

Akşam Neşriyatı:

18.30 Plakla Dans Musikisi – 30 Dakika

19.00 Vedia Rıza ve Arkadaşları Tarafından Türk Musikisi ve Halk Şarkıları – 30 Dakika

20.00 Sadi ve Arkadaşları Tarafından Türk Musikisi ve Halk Şarkıları – 30 Dakika

20.45 Semahat Özdenes ve Arkadaşları Tarafından Türk Musikisi ve Halk Şarkıları –30 Dakika

21.15 Klasik Türk Musikisi (Okuyan Nuri Halil, Keman Reşat, Kemeñçe Kemal Niyazi, tambur Dürrü Turan, Kanun Vecihe, Nisfiye, Salahattin Candan, Ut Sedat, Ut Cevdet Kozan, Kemeñçe Fahire, Tambur Refik Şemsettin – 35 Dakika"²⁵⁶

21.50 Orkestra – 55 Dakika

²⁵⁵ Radyo Amatör Dergisi, no:3, 1938, sf.10.

²⁵⁶ Radyo Amatör Dergisi, no:3, 1938, sf.10.

Radyo Amatör: İstanbul 1938 Dergi No:3 (Haftalık Müzik Yayını Yüzdesi)

Türk Halk Musikisi Neşriyatı	Batı Musiki Neşriyatı
250 dakika / 160 dakika	250 dakika / 85 dakika
Yüzde 64	Yüzde 34

Yukarıda edinilen bilgilerden 1936 ve 1938 yıllarında incelenen dergilerden –Radyo Programı ve Radyo Amatör - Ankara Radyosu’nda Türkçe Müziğin – Geleneksel Türk Müziği (Alaturka) ve Türk Halk Müziği – hiç yayınlanmadığı gözlenmiştir. Ancak, 1936’da İstanbul Radyosu’nda – Radyo Programı dergisi bilgilerine göre – yalnızca Türk Halk müziği yayınlanmıştır. 1938 yılında – Radyo Amatör dergisinin bilgilerine göre – Ankara Radyosu Türk Halk müziği, İstanbul Radyosu ise hem Türk Halk Müziği, hem de Geleneksel Türk Musikisi (Alaturka) müzik türlerini yayınlamıştır. İstanbul Radyosu’nda 1936’da Batı Neşriyatı, 1938’de ise Türk Müziği Neşriyatı (Türk Halk Müziği ve Geleneksel Türk Musikisi - Alaturka) önde gitmektedir.

1.5 Radyo Dergisi (1941 – 1945)

Radyo dergisinde bulunan müzik yayınları ise Müzik A ve Müzik B olarak iki bölüme ayrılmıştır. Müzik A Geleneksel Türk Müziği (Alaturka) ve Halk Müziği olarak belirtilmiş, Müzik B ise Garp müziği olarak yayınlanmıştır. İki Müziği yayın oranları eşit şekilde ayarlanmıştır.²⁵⁷

²⁵⁷ Radyo Dergisi, 1941-1945, Cilt 1, Sayı 1, sf.35.

2. Radyo Abonelerinin Sayısı (1943-1944)

Radyo Abonelerinin sayıları 'Radyo' adlı dergiden alınmış, bulunan yıllar ve bölgeler aşağıda verilmiştir:

"Radyo Abonelerimizin Sayısı

1943 Şubat Ayı İstatistiğine Göre:

Afyon 1225, Amasya 765, Ankara 14768, Antalya 908, Ağrı 171, Aydın 1251, Balıkesir 2093, Bilecik 529, Bitlis 48, Bingöl 20, Bolu 1152, Burdur 428, Bursa 4497, Çanakkale 1947, Çankırı 542, Çoruh 203, Çorum 434, Denizli 938, Diyarbakır 691, Edirne 805, Elazığ 797, Erzincan 156, Erzurum 655, Eskişehir 3711, G.Ayıntap, 1496, Giresun 459, Gümüşhane 129, Hakkâri 8, Hatay 1223, İçel 1451, Isparta 541, İstanbul 47977, İzmir 8092, Kars 728, Kastamonu 1137, Kayseri 1506, Kırklareli 987, Kırşehir 198, Kocaeli 2843, Konya 2737, Kütahya 1343, Malatya 860, Manisa 1902, Maraş 324, Mardin 243, Muğla 827, Muş 95, Niğde 790, Ordu 455, Rize 116, Samsun 1919, Seyhan 1976, Siirt 123, Sinop 420, Sivas 1256, Tekirdağ 737, Tokat 898, Trabzon 972, Tunceli 64, Urfa 474, Van 153, Yozgat 521, Zonguldak 2595.

Yekün (Toplam) 130120."²⁵⁸

Diğer abone bilgileri aşağıda detaylı olarak, yıllarına göre belirtilmiş ve oranları bilgilerinize sunulmuştur: Türkiye genelinde en yüksek abone sayısı Ekim 1944'de 167.510, en düşük abone sayısı ise Şubat 1943'de 130.120 kişi olarak belirtilmiştir.²⁵⁹

²⁵⁸ Radyo Dergisi, no:21, 1943.

²⁵⁹ Radyo Dergisi, 1943 – 1944.

Radyo Abonelerimizin Sayısı

1943 Şubat ayı istatistiğine göre

Afyon	1225	İzmir	8092
Amasya	765	Kars	728
Ankara	14768	Kastamonu	1137
Antalya	908	Kayseri	1506
Ağrı	171	Kırklareli	987
Aydın	1251	Kırşehir	198
Balıkesir	2903	Kocaeli	2843
Bilecik	529	Konya	2737
Bitlis	48	Kütahya	1343
Bingöl	20	Malatya	860
Bolu	1153	Manisa	1902
Burdur	428	Maras	324
Bursa	4497	Mardin	243
Çanakkale	1947	Muğla	827
Çankırı	542	Muş	95
Çoruh	203	Niğde	790
Çorum	434	Ordu	455
Denizli	938	Rize	116
Diyarbakır	691	Samsun	1919
Edirne	805	Seyhan	1976
Elâzığ	797	Siirt	123
Erzincan	156	Sinop	420
Erzurum	655	Sivas	1256
Eskişehir	3711	Tekirdağ	737
G. Ayıntap	1496	Tokat	898
Giresun	459	Trabzon	972
Gümüşane	129	Tunçeli	64
Hakkâri	8	Urfa	474
Hatay	1223	Van	153
İçel	1451	Yozgat	521
İsparta	541	Zonguldak	2595
İstanbul	47977	Yekûn	130120

Radyo Abonelerimizin Sayısı

1943 Mart ayı istatistiğine göre

Afyon	1275	İzmir	8324
Amasya	781	Kars	735
Ankara	14964	Kastamonu	1201
Antalya	947	Kayseri	1566
Agri	174	Kırklareli	981
Aydın	1270	Kırşehir	204
Balıkesir	2981	Kocaeli	2934
Bilecik	549	Konya	2827
Bitlis	48	Kütahya	1416
Bingöl	20	Malatya	903
Bolu	1188	Manisa	1964
Burdur	444	Maraş	386
Bursa	4608	Mardin	247
Çanakkale	1979	Muğla	856
Çankırı	557	Muş	95
Çoruh	212	Niğde	802
Çorum	442	Ordu	485
Denizli	966	Rize	117
Diyanbakır	707	Samsun	1958
Edirne	836	Seyhan	2005
Elâzığ	814	Siirt	122
Erzincan	153	Sinop	429
Erzurum	667	Sivas	1282
Ekişehir	3856	Tekirdağ	735
G. Antep	1483	Tokat	932
Giresun	458	Trabzon	993
Gümüşane	133	Tunçeli	66
Hakkâri	8	Urfa	482
Hatay	1318	Van	156
İçel	1480	Yozgat	455
İsparta	566	Zonguldak	2703
İstanbul	48387		

132632

Radyo Abonelerimizin Sayısı

1943 Nisan ayı istatistiğine göre

Afyon	1336	İzmir	8476
Amasya	785	Kars	742
Ankara	15047	Kastamonu	1232
Antalya	960	Kayseri	1588
Agri	176	Kırklareli	973
Aydın	1295	Kırşehir	210
Balıkesir	3044	Kocaeli	2991
Bilecik	561	Konya	2881
Bitlis	48	Kütahya	1462
Bingöl	20	Malatya	937
Bolu	1243	Manisa	2025
Burdur	461	Maras	375
Bursa	4631	Mardin	249
Çanakkale	2147	Muğla	868
Çankırı	561	Muş	95
Çoruh	211	Niğde	816
Çorum	450	Ordu	489
Denizli	1003	Rize	117
Diyarbakır	716	Samsun	1981
Edirne	848	Seyhan	2034
Elâzığ	853	Siirt	125
Erzincan	150	Sinop	432
Erzurum	663	Sivas	1294
Eskişehir	3962	Tekirdağ	742
G. Antep	1548	Tokat	967
Giresun	459	Trabzon	1022
Gümüşane	134	Tunceli	67
Hakâri	8	Urfa	487
Hatay	1336	Van	192
İçel	1493	Yozgat	472
Isparta	565	Zonguldak	2749
İstanbul	48836		
		Yekûn	134643

Radyo Abonelerimizin Sayısı

1943 Nisan ayı istatistiğine göre

Afyon	1342	İzmir	8454
Amasya	784	Kars	733
Ankara	15096	Kastamonu	1224
Antalya	961	Kayseri	1614
Ağrı	175	Kırklareli	960
Aydın	1264	Kırşehir	210
Balıkesir	3048	Kocaeli	3003
Bilecik	562	Konya	2847
Bitlis	48	Kütahya	1477
Bingöl	21	Malatya	926
Bolu	1262	Manisa	2035
Burdur	471	Maraş	379
Bursa	4727	Mardin	244
Çanakkale	2119	Muğla	858
Çankırı	566	Muş	95
Çoruh	212	Niğde	827
Çorum	450	Ordu	484
Denizli	1020	Rize	138
Diyarbakır	712	Samsun	1945
Edirne	799	Sevhan	2036
Elâzığ	857	Siirt	121
Erzincan	153	Sinop	445
Erzurum	669	Sivas	1299
Eskişehir	1012	Tekirdağ	737
G. Ayıntap	1555	Tokat	945
Giresun	447	Trabzon	1025
Gümüşane	133	Tunceli	67
Hakâri	8	Urfa	489
Hatay	1337	Van	192
İçel	1490	Yozgat	322
Isparta	558	Zonguldak	2769
İstanbul	48726		
		Yekûn	134484

Radyo Abonelerimizin Sayısı

1943 Haziran ayı istatistiğine göre

Afyon	1480	İzmir	8943
Amasya	906	Kars	776
Ankara	16260	Kastamonu	1334
Antalya	1194	Kayseri	1721
Ağrı	179	Kırklareli	937
Aydın	1374	Kırşehir	216
Balıkesir	3212	Kocaeli	3131
Bilecik	588	Konya	3006
Bitlis	51	Kütahya	1704
Bingöl	21	Malatya	1028
Bolu	1380	Manisa	2177
Burdur	505	Maras	420
Bursa	4885	Marin	266
Çanakkale	2175	Muğla	915
Çankırı	670	Muş	83
Çoruh	237	Niğde	857
Çorum	504	Ordu	498
Denizli	1092	Rize	145
Diyarbakır	740	Samsun	1943
Edirne	843	Seyhan	2153
Elâzığ	881	Siirt	131
Erzincan	157	Sinop	486
Erzurum	727	Sivas	1324
Eskişehir	4242	Tekirdağ	753
G. Ayıntap	1706	Toklat	1014
Giresun	467	Trabzon	1070
Gümüşane	142	Tunceli	73
Hakkâri	8	Urfa	511
Hatay	1435	Van	200
İçel	1574	Yozgat	313
Isparta	605	Zonguldak	2913
İstanbul	50393		
		Yekûn	141705

Radyo Abonelerimizin Sayısı

1943 Temmuz ayı istatistiğine göre

Afyon	1504	Kars	788
Amasya	1012	Kastamonu	1359
Ankara	15921	Kayseri	1723
Antalya	1205	Kırklareli	926
Ağrı	180	Kırşehir	221
Aydın	1349	Kocaeli	3141
Balıkesir	3237	Konya	3051
Bilecik	583	Kütahya	1704
Bitlis	51	Malatya	1028
Bingöl	22	Manisa	2221
Bolu	1415	Maras	421
Burdur	508	Mardin	268
Bursa	4890	Muğla	906
Çanakkale	2180	Muş	83
Çankırı	657	Niğde	888
Çoruh	249	Ordu	503
Çorum	508	Rize	129
Denizli	1110	Samsun	2208
Diyarbakır	731	Seyhan	2169
Edirne	839	Siirt	130
Elâzığ	874	Sinop	495
Erzincan	159	Sivas	1332
Eruzurum	748	Tekirdağı	748
Eskişehir	4261	Tokat	965
G. Antep	1706	Trabzon	1129
Giresun	471	Tunçeli	73
Gümüşane	143	Urfa	519
Hakâri	7	Van	206
Hatay	1431	Yozgat	305
İçel	1611	Zonguldak	3033
İsparta	602		
İstanbul	50588		148488
İzmir	9064		

Memleketimizde ne kadar radyo var ?

Ekim 1944 istatistiğine göre

Vilâyetler	Adet
Afyon	1853
Amasya	1110
Ankara	18336
Antalya	1540
Ağrı	196
Aydın	1578
Balıkesir	3875
Bilecik	671
Bitlis	60
Bingöl	34
Bolu	1565
Burdur	816
Bursa	5795
Çanakkale	2354
Çankırı	777
Çorum	282
Corum	621
Denizli	1199
Diyarbakır	836
Edirne	1072
Elâzığ	981
Erzincan	534
Erzurum	1017
Eskişehir	4932
Gaziantep	1877
Giresun	515
Gümüşhane	167
Hakkâri	11
Hatay	1696
İcel	2232
Isparta	635
İstanbul	58999
İzmir	11120
Kars	846
Kastamonu	1511
Kayseri	2037
Kırklareli	970
Kırşehir	287
Kocaeli	3645
Konya	3753
Kütahya	2142
Malatya	1073
Manisa	2715
Maras	497
Mardin	225
Muğla	990
Muş	95
Niğde	1136
Ordu	596
Rize	157
Samsun	2626
Seyhan	2748
Siirt	129
Sinop	507
Sivas	1385
Tekirdağ	914
Tokat	1170
Trabzon	1252
Tunceli	63
Urfa	509
Van	196
Yozgat	472
Zonguldak	3574
	167510

Nufusu 16.200.694

1935 sayımına göre

Erkek 7.974.226

Kadın 8.226.468

Ehemiyyetleri sırasile vilayet nüfusları:

Istanbul	883.414	Gireson	259.673
İzmir	596.078	Bolu	254.254
Konya	570.992	Elaziz	253.693
Ankara	538.669	Niğde	247.592
Bahkesir	482.261	Antalya	241.569
Bursa	441.663	Urfa	229.201
Sivas	435.630	Mardin	226.030
Manisa	425.038	Çanakkale	223.225
Malatya	411.513	Diyaribekir	214.871
Seyhan	387.009	Muğla	197.069
Erzurum	386.428	Tekirdağ	193.537
Kastamoni	361.671	Sinop	192.150
Trabzon	359.791	Maraş	189.570
Kütahya	349.005	Edirne	184.801
Samsun	338.014	Eskişehir	182.961
Kocaeli	335.492	Çankırı	177.734
Zonguldak	321.246	Kırklareli	172.344
Kayseri	312.469	Isparta	164.256
Tokat	310.152	Gümüşane	162.921
Kars	306.444	Erzincan	158.383
Afyon	299.794	Kırşehir	145.676
Çorum	286.751	Muş	143.527
Denizli	286.365	Van	142.672
Gaziantep	286.616	Amasya	128.497
Ordu	283.340	Siirt	127.725
İçel	271.914	Bitlis	125.417
Çoruh	270.688	Agri	106.727
Yozgat	262.268	Burdur	96.152
Aydın	260.749		16.200.694

3. Sonuç

1) Yapılan radyo dergilerindeki araştırmalara göre, Geleneksel Türk Musikisi'nin (Alaturka) 20 ay boyunca – 2 Kasım 1934 ve 6 Eylül 1936 yılları arasında – İstanbul ve Ankara radyolarında yasaklandığı görülmüştür.

2) 7 Şubat 1936 tarihinden – yasak bitmeden önce - itibaren Türk Halk müziği sanatçısı Osman Pehlivan'ın Türk Halk müziği neşriyatı adı altında, haftada bir yarım saat olmak üzere, İstanbul Radyosu'nda yayınlanmasına izin verildiği görülmektedir.

3) 1932 ve 1934 yılı verileri, Geleneksel Türk Musikisi'nin (Alaturka) "Türk Müziği Neşriyatı" başlığı altında İstanbul Radyoları'nda yayınlandığını – 2 Kasım 1934'e kadar - göstermektedir. Bu yıllar arasında Türk Halk Müziği İstanbul Radyosu'nda yayınlanmamıştır. 7 Şubat 1936 tarihinden itibaren Türk Halk Müziği yalnızca İstanbul Radyosu'nda yayınlanmış, Ankara Radyo'sunda yayınlanmamıştır. 1936'dan sonra Geleneksel Türk Musikisi (Alaturka) ve Türk Halk Müziği'nin yayınlanmaya devam ettiği görülmektedir. Özellikle 1938 yılındaki veriler, her iki türünde İstanbul Radyosu'nda yayınlandığını göstermektedir. Bu yılda iki müzik türünün de isimlerinin belirtildiğini gözlenmiştir. 1941 ve 1945 arası, İstanbul Radyosu'nun müzik yayınlarını belirtirken, Müzik A (Geleneksel Türk Musikisi – Alaturka ve Türk Halk Müziği) ve Müzik B (Garp Müziği) olarak ikiye ayırdığı görülmektedir. İki müzik yayın oranları, yaklaşık olarak eşit şekilde dağılmıştır.

4) Geleneksel Türk Musikisinin (Alaturka) yayın yasağı 7 Eylül 1936'da kaldırılmıştır.

5) 1932 yılında İstanbul Radyosu'nun kapasitesi dalga uzunluğu 1204,8 metre, Kapasite 5 Kilovat kadardır. Bu kapasite ancak 70 km. yarıçaplı bir yayın alanına sahiptir. Bu yıldaki radyo alan gücünün, yalnızca İstanbul çevresine ulaşmasının teknik olarak mümkün olabileceği saptanmıştır.

6) 1935 yılında ise Ankara Radyosu'nun yayın kapasitesi 1304 metre, 7 kilovat kadar, İstanbul Radyosu ise 1600 metre, 5 kilovat kadardır. Bu radyo alan gücünde İstanbul Radyosu

gibi, ancak 70 km. yarıçaplı bir yayın alanına sahiptir. Bu yıldaki radyo alan gücünün, Ankara çevresine ulaşmasının teknik olarak mümkün olabileceği saptanmıştır.

7) 1936 yılının Şubat ayında İstanbul Radyosu 1600 metre 187,5 kilovat iken, Ankara Radyosu'nun 1960 metre, 130 kilovat olabildiği görülmektedir. Bu yıldaki radyo alan gücünün de Türkiye geneline ulaşmasının teknik olarak mümkün olmadığı saptanmıştır.

8) Türkiye genelinde, radyo abonelerinin sayısı değerlendirildiğinde, radyo abonelerinin Ankara, İstanbul ve İzmir çevresinde yoğunlaştığı görülmektedir. 1935 yılında Türkiye nüfusu 16.188.767 olarak belirlenmiş,²⁶⁰ 1945 yılında ise Türkiye nüfusu yüzde 15,5 oranında artış göstermiş, 18.790.174 sayısına erişmiştir.²⁶¹ Türkiye genelindeki radyo abonelerinin 1943 yılı temmuz ayındaki abone sayısı 148.488 olarak belirlenmiştir. 1944 yılı Ekim ayı ise abone sayısı 19.022 abone artışı ile 167.510 sayısına yükselmiştir. Radyo abonelerinin, Türkiye genelindeki sayısının 1934 – 1945 yılları arası çok düşük olduğu görülmektedir.

9) İstanbul Radyosu yayın saatlerinin 18.00'de başlayıp 22.30'a ya da 23.00'e kadar sürdüğü görülmektedir. Yayın süresi 4,5 – 5 saat arası sürdürülmüş ve tüm günü kapsamamıştır.

Yukarıdaki açılardan bakıldığında, 1934 – 1936 yılları arasında, Geleneksel Türk Musikisi'nin(Alaturka) ya da herhangi bir müzik türü arasında yapılmış olan radyo neşriyatlarındaki müzik yayınlarının, radyo alıcılarının ve radyo abonelerinin az olması, radyo yayın saatlerinin düşük olması ve radyo yayın saatlerinin tüm günü kapsamaması, radyo yayın alanlarının dar olması gibi sebeplerden, radyoların ülkenin çok küçük ve az bir bölümünü kapsadığı ve sonuç olarak Türkiye'deki nüfusu yoğun bir biçimde etkileyemeyeceği düşünülmektedir.

²⁶⁰ Wikipedia, (9 Mart2019), 1945 Türkiye Nüfus Sayımı, 10.02.2019, https://tr.wikipedia.org/wiki/1945_T%C3%BCrkiye_n%C3%BCfus_say%C4%B1m%C4%B1

²⁶¹ Wikipedia, (9 Mart2019), 1945 Türkiye Nüfus Sayımı, 10.02.2019, https://tr.wikipedia.org/wiki/1945_T%C3%BCrkiye_n%C3%BCfus_say%C4%B1m%C4%B1

4. Öneriler

1) Yapılan araştırmada kaynaklar çok yeterli değildir. İncelenen makalelerde bile gözlenen alıntılar, var olan birkaç temel kaynaktan oluşmaktadır. Söz konusu eksikler, yasak hadisesi ve radyo dergileri ile ilgilidir. 1934-1936 yılları arası dergi yayınlarının tüm sayıları bulunamamıştır. 1934-1936 yılları arası dergi yayınlarının bulunması, Geleneksel Türk Müziği'nin (Alaturka) yasaklanmasının topluma olan etkilerini daha çok aydınlatacaktır.

2) Yasağın kaldırılması bölümü ile ilgili, Batı müziğine karşı olan tarafın görüşleri daha fazla incelenebilir. Geleneksel Türk Müziği'nin (Alaturka) radyolarda yasaklanmasından uzun süre Mustafa Kemal Atatürk'ün haberi olmadığı bilinmektedir. Bu durumun nedenini sorgulayıcı araştırmalarda bulunulabilir.

3) 1934 – 1936 arası radyo satışlarının ne kadar olduğuna dair bir inceleme yapılabilir.

5. Kaynakça

Kolukırık K, 2015, Türk Müzik Tarihinde Dârü'l-elhân ve Dârü'l-elhân mecmuası. Kırşehir: Barış Kitabevi.

Vural Timur, 2013, Türk Askeri Müzik Geleneği, Tuğ, Nevbet Mehter, Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.

Güray Cenk, 2011, Bin Yılın Mirası Makamı Var Eden Döngü: Edvar Geleneği, İstanbul: Pan yayıncılık.

Sevengil, R. A, 2014, Türk Tiyatrosu Tarihi. İstanbul: Alfa Basım Yayım.

Genç Osmanlı Piyaniist PiyanoTürk, (30 Ocak 2017), Musika-i Hümayun Nedir? Askeri Saray Bاندosu Müzik-Musiki Eğitimi, 10.02.2019, <http://osmanli.site/osmanli-muzik-musiki-sultan/mizika-i-humayun-mizika-yi/musika-i-humayun-nedir-askeri-saray-bandos-u-muzik-musiki-egitimi/>.

Kurtaran, U., (05.07.2017) Nizam-ı Cedid: Asakir-i Mansure-i Muhammediye Ordusu, 10.02.2019, <https://www.beyz tarih.com/osmanli-tarihi/nizam-i-cedid-asakir-i-mansure-i-muhammediye-ordusu>.

- Genç Osmanlı Piyaniist PiyanoTürk, (31 Ocak 2017), Sultan Abdülaziz Dönemi Osmanlı Müziği ve Musikisi, Müzisyenleri, 10.02.2019, <http://osmanli.site/osmanli-padisahlari-sultan-padisah-sultanlari/sultan-abdulaziz/sultan-abdulaziz-donemi-osmanli-muzigi-musikisi-muzisyenleri/>.
- Öztürk, O. M., 2018, GarpçıJeuneTürk'lerin Şark Musikisiyle Baş Etme Stratejileri: Darulelhan'a Giden Yolda Dört Resmi Metinden Yansıyanlar, 10.02.2019, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/498222>.
- Hacettepe Üniversitesi, Ankara Devlet Konservatuvarı'nın Tarihçesi, Resmi site.
- Doç.Dr. Aziz A.,1976, Radyo ve Televizyona Giriş, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi yayınları no.460.
- Kocabaşoğlu U., (2010), Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna, TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri, (1. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ahıska M., (2005), Radyonun Sihirli kapısı, Garbiyatçılık ve Politik Öznellik, (1. Baskı), İstanbul: Metis Yayınları.
- Üstel F., (1983), Musiki İnkılabı ve Aydınlar, sayı 113.
- Oransay G., (1985), Atatürk İleKüğ, (2.Baskı) İzmir: Küğ yayınları.
- Kutluk Fırat (Derleyen), (2018) Cumhuriyetin Müzik Politikaları, (1.Baskı), İstanbul: H2o yayınları.
- Cengiz H. E., (1993), Yaşanmış Olaylarla Atatürk ve Müzik, Riyaset'i Cumhur İnce Saz Heyeti Şefi Binbaşı Yaşar Okur'un Anıları, (1924-1938), Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Tarman S., (2013), Doğumunun 130. Yılında Atatürk ve Müzik, , (1. Baskı Mayıs 2011, 2. Baskı Ocak 2013), Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.
- Küçükkaplan U., (2013), Arabesk, Toplumsal ve Müzikal Bir Analiz (1. Baskı) İstanbul: Ayrıntı Yayınları, sf.52.
- Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, 1932, no:1-8.

Radyo Âlemi Dergisi no:1-17.

Radyo Programı Dergisi no: 1-11.

Radyo Amatör Dergisi no:3.

Radyo Dergisi, Cilt 1, Sayı 1.

Radyo Dergisi, Cilt 1, Sayı 21.

